

Nr 37.

Ankom till riksdagens kansli den 22 maj 1934 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition nr 38 med förslag till förordning om erkända arbetslöshetskassor m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 27 januari 1934 till riksdagen avlämnad proposition, nr 38, har Kungl. Maj:t, under återopande av dels propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 12 januari 1934, dels ock i lagrådet den 16 mars 1933 fört, vid propositionen nr 209 till 1933 års riksdag fogat protokoll, föreslagit riksdagen att antaga här nedan omförmälda förslag till

lag angående ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 184) om understödsföreningar,

lag angående bidrag från arbetsgivare till bestridande av statens omkostnader för de erkända arbetslöshetskassorna och den offentliga arbetsförmedlingen,

förordning om erkända arbetslöshetskassor,

förordning om riksförsäkringsanstaltens uppörd av avgifter jämlikt lagen angående bidrag från arbetsgivare till bestridande av statens omkostnader för de erkända arbetslöshetskassorna och den offentliga arbetsförmedlingen samt

förordning om ändrad lydelse av § 5 i förordningen den 31 mars 1922 (nr 130) angående uppörd av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

I samband med propositionen nr 38 har utskottet till behandling förehaft följande med anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

inom första kammaren

nr 298 av herr *Tjällgren* m. fl.,

nr 299 och 300 av herr *Larsson, Sam*, och

nr 303, av herr *Johansson, Johan Bernhard*, m. fl., samt

inom andra kammaren

nr 525 av herr *Hagberg* i Luleå,

nr 532 av herr *Heiding* m. fl.,

nr 536 av herr *Lindman* m. fl., och

nr 537 av herr *Spångberg* m. fl.

Beträffande det närmare innehållet av ifrågavarande författningsförslag får utskottet hänvisa dels till förevarande proposition nr 38 samt propositionen

Bihang till riksdagens protokoll 1934. 9 saml. 2 avd. Nr 37 och 38. 1

nr 209 till 1933 års riksdag, dels ock till den här nedan lämnade redogörelsen för förslagens huvudsakliga innehåll.

Vad motionärerna hemställt återgives i det följande. I fråga om de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden tillåter sig utskottet att, i den mån redogörelse härför ej lämnas här nedan, hänvisa till motionerna I: 299, I: 300, II: 525, II: 532, II: 536 och II: 537.

Historik.

De genom propositionen framlagda författningsförslagen avse införandet av arbetslöshetsförsäkring enligt ett frivilligt system. Frågan om införandet av en dylik försäkring har vid flera tillfällen varit föremål för övervägande.

Första gången frågan om arbetslöshetsförsäkring framfördes i riksdagen var genom motion vid 1908 års riksdag av herr Wavrinsky. Motionen vann icke riksdagens bifall. Ej heller biföllos de förnyade motioner i ämnet, som herr Wavrinsky väckte vid 1909 och 1910 års riksdagar.

Den 31 december 1915 uppdrog Kungl. Maj:t åt socialförsäkringskommittén att verkställa utredning, huruvida och i vad mån åtgärder från det allmänna skulle kunna vidtagas för främjande av arbetares försäkring för de ekonomiska följderna av oförvallad arbetslöshet, samt att inkomma med de förslag, som kunde föranledas av den verkställda utredningen. Den 30 december 1922 avgav kommittén betänkande och förslag angående offentlig arbetsförmedling och statsbidrag till frivilliga arbetslöshetskassor, för ändamålet bildade av arbetarna själva. Kommittén beräknade, att en arbetslöshetsförsäkring med den föreslagna organisationen skulle för den närmaste framtiden medföra en sammanlagd maximikostnad för staten av 3 å 4 miljoner kronor om året.

Vid 1924 års riksdag väcktes av herr Thorberg m. fl. i första kammaren och herr Hagman m. fl. i andra kammaren likalydande motioner, i vilka hemställdes, att riksdagen ville antaga ett i motionerna framlagt förslag till lag om statsbidrag till arbetslöshetskassor. Detta lagförslag anslöt sig i huvudsak till socialförsäkringskommitténs ovannämnda förslag i ämnet. Motionerna blevo avslagna av riksdagen.

Jämlikt bemyndigande den 6 juni 1924 uppdrog chefen för socialdepartementet åt fem personer att i egenskap av sakkunniga inom departementet biträda med verkställande av utredning och avgivande av förslag beträffande motverkande av arbetslöshet genom anordnande av allmänna arbeten. Den 24 juli 1925 avgåvo de sakkunniga betänkande med förslag i ämnet.

Den 16 oktober 1925 tillkallade chefen för socialdepartementet, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande, två personer att såsom sakkunniga inom departementet biträda med fortsatt utredning av frågan om arbetslöshetsförsäkring

och övriga åtgärder till bekämpande av arbetslöshetens verkningar. Denna utredning inriktades i främsta rummet på att söka lösa den föreliggande frågan genom tillämpning av båda här ovan omförmälda system, arbetslöshetsförsäkring och anordnande av särskilda offentliga arbeten för de arbetslösa.

Den 11 december 1925 tillkallades inom socialdepartementet femton sakkunniga, representerande olika verksamhetsfält och åskådningar, för att biträda med granskning av de av sistnämnda sakkunniga utarbetade utkasten. Den 30 januari 1926 avgåvo de sakkunniga utlåtande i ärendet.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades den 13 april 1926 åtta personer att såsom sakkunniga inom socialdepartementet biträda med verkställande av fortsatt utredning och avgivande av förslag angående arbetslöshetsförsäkring och övriga åtgärder till bekämpande av arbetslöshetens verkningar. Den 25 april 1928 avgåvo de sakkunniga betänkande och förslag angående arbetslöshetsförsäkring, arbetsförmedling och reservarbeten (Statens offentliga utredningar 1928:9). I enlighet med sitt uppdrag hade de sakkunniga utarbetat förslag till såväl frivillig som obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. I detta arbete hade samtliga ledamöter deltagit, oberoende av sin principiella uppfattning rörande frågan om arbetslöshetsförsäkringens lämplighet eller olämplighet. I fråga om de sakkunnigas principståndpunkter framgår av betänkandet följande. Av de åtta sakkunniga tillstyrkte tre införandet av arbetslöshetsförsäkring i vårt land. En av de sakkunniga ställde sig ej avvisande gentemot tanken på en arbetslöshetsförsäkring men ansåg, att densamma borde realiseras endast under den bestämda förutsättning, att reservarbeten inkopplades i försäkringssystemet. De återstående fyra sakkunniga avstyrkte införande av en arbetslöshetsförsäkring i vårt land. Dessa sakkunniga voro eniga om att det allmännas ingripande på arbetslöshetens område måste regleras enligt behovsprincipen och att de arbetslösa alltså måste behandlas enligt i grund och botten samma regler som samhällets övriga hjälpbehövande medlemmar. Under förutsättning att en arbetslöshetsförsäkring genom det allmännas medverkan komme till stånd, ansågo de sakkunniga, att valet borde stå mellan en obligatorisk allmän riks-försäkring, gemensam för alla av försäkringen berörda arbetare (det s. k. A-förslaget), å ena sidan, och en statsunderstödd frivillig försäkring (det s. k. B-förslaget), å andra sidan. Vid valet mellan de båda förslagen voro de sakkunniga eniga om att tillerkänna det obligatoriska systemet ett principiellt företräde framför det frivilliga. En ledamot ansåg dock — närmast med hänsyn till de omfattande organisatoriska åtgärder, som en obligatorisk försäkring skulle medföra — att början borde göras med en frivillig försäkring. Dessutom föranledde den omständigheten, att upptagandet av lant- och skogsarbetarna i en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring skulle bereda betydande svårigheter, en ledamot att, oaktat han gav principiellt företräde åt det obligatoriska systemet, för det dåvarande förorda det frivilliga systemet, för den händelse en försäkring skulle komma till stånd.

I en den 29 januari 1927 till chefen för socialdepartementet avlåten skrivelse framhöll 1926 års arbetslöshets-sakkunniga, att det under arbetets gång visat sig önskvärt, att, utöver den utredning, som innefattades i de sakkunnigas uppdrag, särskild undersökning åvägabragtes rörande arbetslöshetens karaktär och orsaker samt medlen för dess bekämpande. Med anledning härav tillsatte Kungl. Maj:t den 11 mars 1927 en kommitté på sex personer med uppdrag att verkställa ifrågavarande utredning. De sakkunniga, som antogo benämningen »arbetslöshetsutredningen», avgåvo den 11 juni 1931 ett betänkande om arbetslöshetens omfattning, karaktär och orsaker. Såsom bilagor till betänkandet överlämnades samtidigt dels Bilaga I: Orsaker till arbetslöshet, av ledamoten professor G. Bagge, dels ock Bilaga 2: Promemoria angående arbetsmarknaden och de faktorer, som bestämma dess utveckling, av ordföranden generaldirektör E. G. Huss. Härefter hava överlämnats dels Bilaga 3: Om den industriella rationaliseringen och dess verkningar särskilt beträffande arbetarsysselsättningen, av professor G. Åkerman, dels Bilaga 4: Konjunkturspridningen, en teoretisk och historisk undersökning, av kommitténs sekreterare, fil. lic. Dag Hammarskjöld, dels Bilaga 5: Finanspolitikens ekonomiska verkningar, av professor Gunnar Myrdal, dels Bilaga 6: Löneutvecklingen och arbetslösheten, av fil. lic. Alf Johansson, dels ock Bilaga 7: Penningpolitik, offentliga arbeten, subventioner och tullar som medel mot arbetslöshet, bidrag till expansionens teori, av professor Bertil Ohlin.

Undersökningar pågå enligt av kommittén uppgjord arbetsplan beträffande frågan om medel för arbetslöshetens bekämpande. Kungl. Maj:t har den 19 januari 1934 medgivit, att utredningens arbete må fortgå tills vidare intill utgången av november månad 1934.

Vid 1928 års riksdag väcktes inom andra kammaren av herr Spångberg m. fl. en motion, däri hemställdes, att riksdagen måtte i princip uttala sig för en arbetslöshetsförsäkring enligt i motionen angivna grunder samt i skrivelse till regeringen hemställa om lagförslag enligt dessa grunder senast vid 1929 års riksdag. Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott, till vilket motionen remitterades, hemställde, under åberopande av pågående utredning i ämnet, om avslag å motionen. Utskottets hemställan bifölls av kammaren.

Vid 1929 års riksdag väcktes dels likalydande motioner av herr Möller i första och herr P. A. Hansson i andra kammaren med hemställan, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte till 1930 års riksdag framlägga förslag till ordnande av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, dels motion i andra kammaren av herr Spångberg m. fl. med hemställan, att riksdagen måtte i princip uttala sig för en arbetslöshetsförsäkring enligt i motionen angivna grunder samt i skrivelse till regeringen hemställa om lagförslag enligt dessa grunder senast vid 1930 års riksdag.

Andra lagutskottet hänvisade till att yttranden över 1928 års betänkande ännu icke avgivits av samtliga myndigheter och att arbetslöshetsutredningen

ännu icke slutfört sitt uppdrag samt förklarade, att utskottet icke under sådana förhållanden kunde förorda viss lösning av frågan. Utskottet förklarade sig hysa den uppfattningen, att Kungl. Maj:t med den skyndsamhet, som förhållandena medgäve, komme att utan särskild framställning från riksdagen framlägga förslag till lösning av den betydelsefulla frågan. Utskottets hemställan, att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd, bifölls av riksdagen.

Jämväl vid 1930 års riksdag väckte herr Spångberg m. fl. i andra kammaren motion med hemställan, att riksdagen måtte besluta att i princip uttala sig för en arbetslöshetsförsäkring enligt i motionen angivna grunder samt i skrivelse till regeringen hemställa om framläggande av lagförslag enligt dessa grunder senast vid 1931 års riksdag.

Andra lagutskottet hemställde, under hänvisning till att utredningsarbetet ännu icke slutförts vare sig beträffande frågan om arbetslöshetsförsäkring eller rörande frågorna om arbetslöshetens karaktär och orsaker samt medlen för dess bekämpande, att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. Utskottet uttalade emellertid sin förhoppning, att förslag i detta betydelsefulla ärende måtte inom den allra närmaste framtiden av Kungl. Maj:t kunna framläggas för riksdagen. Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

Vid 1931 års riksdag väcktes tre motioner om arbetslöshetsförsäkring, nämligen dels av herr Möller m. fl. i första kammaren, dels av herr P. A. Hansson m. fl. i andra kammaren, dels av herr Dahlén m. fl. i andra kammaren.

I de av herrar Möller och Hansson m. fl. väckta motionerna, vilka voro likalydande, hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att för 1932 års riksdag måtte framläggas förslag till arbetslöshetsförsäkring, så att envar, som fyllt 16 men icke 67 år och mot avlöning användes till arbete för arbetsgivares räkning i industriell eller annan rörelse eller vid hus-, väg- eller vattenbyggnad, vattenavledning eller annat dylikt särskilt arbetsföretag liksom också i jordbruk eller skogsbruk, enligt lag försäkrades till erhållande av ersättning vid arbetslöshet, varvid såsom arbetare enligt lagen icke skulle anses verkmästare eller annan befattningshavare i överordnad ställning.

I den av herr Dahlén m. fl. väckta motionen hemställdes, att riksdagen måtte för sin del antaga ett i motionen framlagt förslag till obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.

Andra lagutskottet yttrade i sitt utlåtande, att det pågående utredningsarbetet rörande frågan om arbetslöshetsförsäkring ävensom beträffande arbetslöshetens omfattning, karaktär och orsaker torde bliva slutfört under året. Utskottet hemställde med hänsyn härtill, att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Vid 1932 års riksdag väcktes likalydande motioner av herr Möller m. fl. i första kammaren och herr P. A. Hansson m. fl. i andra kammaren med hemställan, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att förslag

till arbetslöshetsförsäkring skulle föreläggas 1933 års riksdag enligt samma grunder, som framlagts i de vid 1931 års riksdag av motionärerna väckta motionerna.

Vidare väcktes i andra kammaren motion av herr Spångberg m. fl. med hemställan, att riksdagen måtte för sin del antaga ett i motionen framlagt förslag till obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.

Andra lagutskottet yttrade, att utskottet av ett utav chefen för socialdepartementet den 4 januari 1932 till statsrådsprotokollet hållet anförande funnit framgå, att regeringen följde utvecklingen av de förhållanden, som vore av beskaffenhet att inverka på spörsmålet om anordnande av arbetslöshetsförsäkring, och vore beredd att taga de initiativ i frågan, som sakens beskaffenhet och omständigheterna kunde medgiva. Vid sådant förhållande funne utskottet icke erforderligt, att riksdagen gjorde något uttalande i ämnet. Utskottet hemställde på grund härav, att motionerna icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades den 15 oktober 1932 fem personer att såsom sakkunniga inom socialdepartementet biträda med fortsatt behandling av frågan om arbetslöshetsförsäkring. De sakkunniga överlämnade i januari 1933 en »P. M. rörande frivillig arbetslöshetsförsäkring m. m.», vilken fogats som bilaga vid propositionen nr 209 till 1933 års riksdag. Över de sakkunnigas förslag inhämtades yttranden från vederbörande myndigheter även som från av förslaget berörda enskilda sammanslutningar.

I propositionen nr 209 till 1933 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t, att riksdagen måtte antaga vissa i propositionen innefattade förslag, avseende införande av ett system för frivillig arbetslöshetsförsäkring. I anledning av propositionen väcktes åtskilliga motioner, med yrkande dels om avslag å propositionen, dels om ändringar i vissa delar av det framlagda förslaget, dels ock om införande av ett system för obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Särskilda utskottet vid nämnda riksdag tillstyrkte i avgivet utlåtande, nr 18, med vissa ändringar Kungl. Maj:ts förslag. Utskottets utlåtande blev med någon ändring godkänt av andra kammaren, under det att första kammaren med 71 röster mot 67 avsåg utskottets hemställan. Som motivering för avslaget antog första kammaren den motivering, som innefattades i en vid utskottets utlåtande fogad reservation av herrar Westman och Pehrsson i Bramstorp. I berörda reservation yttrades, att Kungl. Maj:ts förslag till arbetslöshetsförsäkring innebure, att den frivilliga arbetslöshetsförsäkringens princip tillämpades på ett sätt, som undanröjde åtskilliga av de vådor, varmed den frivilliga försäkringens system visat sig vara förenat. Om förslaget likväl icke kunde tillstyrkas, vore detta beroende dels därpå att vissa viktiga frågor i förslaget enligt reservanternas mening icke kunde sägas hava blivit lösta på ett tillfredsställande sätt, dels ock därpå att ett införande av en arbetslöshetsförsäkring ej lämpligen borde ske under så svåra depressionstider som för det dåvarande. I skrivelse

den 27 juni 1933, nr 370, anmälde riksdagen, att det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget om införande av arbetslöshetsförsäkring till följd av kamrarnas skiljaktiga beslut förfallit.

Nu föreliggande proposition.

Det av Kungl. Maj:t i förevarande proposition nr 38 framlagda förslaget, som i huvudsak överensstämmer med det i fjolårets proposition framlagda förslaget, avser ett system för frivillig arbetslöshetsförsäkring, innebärande att staten lämnar bidrag till av arbetarna själva bildade arbetslöshetskassor, som fylla vissa i lagen givna bestämmelser och bedriva sin verksamhet i enlighet med givna föreskrifter. De bestämmelser, som reglera kassornas verksamhet, hava sammanställts i förslag till förordning om erkända arbetslöshetskassor.

De ifrågasatta arbetslöshetskassorna komma att utgöra parallellföreteelser till de statsunderstödda sjukkassorna, för vilka grunden lagts genom 1931 års sjukförsäkringsreform. Detta gäller såväl i rättsligt hänseende som beträffande den praktiska utformningen av kassornas organisation. I föreningsrättsligt hänseende innebär förslaget, att arbetslöshetskassorna skola vara registrerade som understödsföreningar enligt lagen den 29 juni 1912 om understödsföreningar. De särskilda bestämmelser, som i nämnda lag meddelas för föreningar med godkända stadgar, skola dock icke gälla för arbetslöshetskassorna. Kassorna måste vidare för att få statsbidrag antagas till »erkända arbetslöshetskassor». Ansökan om antagande skall göras hos socialstyrelsen i egenkap av tillsynsmyndighet för de erkända arbetslöshetskassorna. Socialstyrelsen har därvid att tillse, att kassans stadgar överensstämma med de i förordningen givna bestämmelserna och i övrigt äro betryggande för medlemmarna.

I förordningen har någon annan begränsning ej gjorts med avseende å kassornas verksamhetsområden, än att medlemmarna skola vara lönearbetare i förordningens mening. I allmänhet väntas kassorna komma att bildas såsom rikskassor för arbetare inom visst yrke eller viss verksamhetsgren, men det skall ej möta hinder att bilda en kassa för arbetare vid visst företag eller för lönearbetare, oberoende av yrket, inom visst område. Förordningen medgiver jämväl bildandet av allmän kassa för hela landet eller viss del därav med tillträde för alla lönearbetare.

Såsom villkor för antagande till erkänd arbetslöshetskassa har i förordningen stadgats, att kassan skall hava minst 500 medlemmar; tillsynsmyndigheten dock obetaget att, där särskilda omständigheter därtill föranleda, antaga kassa med lägre medlemsantal. Vidare har tillsynsmyndigheten medgivits rätt att vägra antagande av kassa, om det avsedda verksamhetsområdet helt eller till huvudsaklig del sammanfaller med verksamhetsområde för redan erkänd arbetslöshetskassa.

De erkända arbetslöshetskassorna skola med de undantag, som angivas i förordningen, vara öppna för alla lönearbetare inom kassans verksamhetsområde. Sälunda får ej såsom villkor för medlemskap uppställas, att vederbörande skola vara anslutna till viss organisation eller sammanslutning. För-

ordningen upptager vissa omständigheter, som obligatoriskt skola utgöra hinder mot medlemskap, varjämte kassorna medgivnas rätt att därutöver i vissa särskilt angivna fall utesluta från medlemskap.

Bland de obligatoriska fordringarna för rätt till medlemskap upptages främst kravet på att vederbörande skall vara lönearbetare. Begreppet lönearbetare har dock ej, med hänsyn till vissa svårigheter, positivt bestämts i förordningen. I stället har det negativt bestämts, att den som är självständig företagare skall uteslutas från medlemskap. Prövningen härav anknytes till förhållandena under de senast förflutna tolv månaderna. För att rätt att vinna inträde i eller kvarstå som medlem i kassan skall föreligga, får vederbörande under nämnda tid ej hava haft ställning som självständig företagare mer än sex månader utan att samtidigt hava mot avlöning använts till arbete för annans räkning.

Bland de absoluta uteslutningsgrunderna upptages vidare det fall, att någon är anställd hos viss nära anförvant. Prövningen härav skall på samma sätt, som nyss nämnts, anknytas till förhållandena under de senast förflutna tolv månaderna. Vidare får ingen på samma gång vara medlem i mer än en erkänd arbetslöshetskassa. Utländsk medborgare kan ej bliva medlem i en erkänd arbetslöshetskassa, om han ej tillhör stat, med vilken överenskommelse träffats om ömsesidighet.

För den händelse att en kassas verksamhetsområde är så bestämt, att medlemmarna skola tillhöra visst yrke eller viss verksamhetsgren eller vara anställda vid visst företag eller bosatta inom visst område, har kassan medgivits rätt att från medlemskap utesluta de personer, som ej uppfylla sålunda föreskrivet villkor. Genom bestämmelser av olika slag har kassan dock förhindrats att utesluta någon, innan viss tid förflutit, från det villkoret upphörde att vara uppfyllt.

Om för någon person synnerlig risk för arbetslöshet är för handen på grund av varaktig nedsättning av arbetsförmåga, lättja, osedlig vandel, dryckenskap eller annan dylik anledning, äger kassan rätt att utesluta honom från medlemskap. Beslut härom skall dock omedelbart anmälas för tillsynsmyndigheten. Vidare kunna personer, som lämna svikliga uppgifter eller icke ställa sig till efterrättelse kassans stadgar eller av styrelsen i behörig ordning utfärdade föreskrifter, uteslutas från medlemskap.

Kassorna kunna i sina stadgar bestämma åldersgränser för medlemmarna. Hava sådana gränser bestämts, kan dispens härifrån endast meddelas beträffande den övre gränsen.

Särskild bestämmelse har lämnats för att förhindra, att någon uteslutes ur en kassa under tid, då han på grund av redan inträffad arbetslöshet är berättigad till understöd från kassan.

I likhet med i förordningen om erkända sjukkassor har införts en bestämmelse om automatiskt uteslutande av medlem, om han efter viss tids förlopp fortfarande häftar för avgift eller uttaxerat belopp. Den tidpunkt, då påföljden skall inträda, har bestämts till åtta veckor efter den tid, å vilken avgiften

eller beloppet belöper, med rätt likväl för tillsynsmyndigheten att för viss kassa bestämma denna tidpunkt senast till utgången av tjugusjätte veckan.

För att kunna bli berättigad till understöd från en erkänd arbetslöshetskassa måste medlem, som icke tidigare åtnjutit understöd från kassan, hava under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tjugufyra månaderna till kassan erlagt avgifter, motsvarande minst fyrtio veckoavgifter. För medlem, som tidigare uppburit understöd, krävas avgifter, motsvarande minst tjugu veckoavgifter, under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tolv månaderna. Vid bedömande av frågan om tiden för arbetslöshetens inträdande skall man bortse från den tid efter sista arbetsanställningens upphörande, som medlemmen varit sjuk eller fullgjort värnplikts-tjänstgöring. Har medlem åter på grund av eget förvållande varit avstängd från understöd under viss tid, skall arbetslösheten anses hava tagit sin början först vid avstängningstidens slut.

Om medlem övergått från klass med lägre daghjälp till klass med högre daghjälp, måste han erlægga visst antal avgifter i den högre klassen, innan den högre daghjälpen kan utgå. Efter överenskommelse mellan kassorna, som av tillsynsmyndigheten godkännes, kan medlem få tillgodoräkna sig avgift, som han erlagt såsom medlem av annan erkänd arbetslöshetskassa. Vidare kan tillsynsmyndigheten medgiva, att medlem må tillgodoräknas avgift, som erlagts till sammanslutning för meddelande av arbetslöshetshjälp, vilken icke antagits till erkänd arbetslöshetskassa. Denna bestämmelse innebär möjlighet att få tillgodoräkna sig avgifter, som erlagts till någon av de nu befintliga, till fackförbund anknutna arbetslöshetskassorna. Har sådan överenskommelse träffats eller medgivande lämnats, skall med understöd som utgivits av kassan likställas understöd, vilket utgivits av kassa eller sammanslutning, som överenskommelsen eller medgivandet avser. Har medlem endast med mellantider tillhört kassan eller sådan kassa eller sammanslutning, som nyss nämnts, må allenast tagas i betraktande avgifter, som belöpa å tid, efter det han senast saknade medlemsrätt i sådan kassa eller sammanslutning. Motsvarande regel stadgas beträffande understöd, som uppburits efter senaste avbrottet i medlemstiden. Vid prövning av frågan om rätt till understöd kan medlem aldrig få räkna sig tillgodo andra avgifter än som erlagts för tid, då han för annans räkning mot avlöning använts till arbete, som icke utförts i medlemmens hem.

För att bli berättigad till understöd måste medlem vidare hava fyllt 16 år, vara arbetsför och oförhindrad att åtaga sig arbete samt hos organ för den offentliga arbetsförmedlingen hava anmält sig såsom arbetssökande. Sådan anmälan skall i regel ske varje dag, men arbetsförmedlingsanstalt äger, om skäl därtill föreligga, för viss dag eller visst antal dagar i varje vecka befria den arbetslöse från anmälningsskyldighet. Om medlem deltagar i strejk eller är föremål för lockout, kan han ej erhålla understöd. Ej heller må understöd utgivas till den, som eljest blivit arbetslös i anledning av arbetskonflikt och vilkens löne- och anställningsvillkor skäligen kunna antagas röna inverkan av konflikten.

Om en medlem i en erkänd arbetslöshetskassa frivilligt utan giltig anled-

ning lämnat sitt arbete eller på grund av otillbörligt förhållande skilts från arbetet eller avvisat erbjudet lämpligt arbete, får understöd icke utgivas till honom under fyra veckor, efter det sådant förhållande inträffat. Särskilda bestämmelser reglera förutsättningarna för att ett erbjudet arbete skall anses lämpligt. Prövningen härav tillkommer kassan, som äger uppställa strängare regler än som stadgats i förordningen. Om arbetet motsvarar arbetarnas krafter och färdigheter, är förenat med avlöning, som prövas vara skälig i förhållande till i arbetsorten förekommande avlöning för sådant arbete, och icke hänför sig till arbetsplats, där arbetskonflikt råder, samt ej heller eljest särskilda omständigheter föreliggande med hänsyn till sökandens personliga förhållanden eller arbetets natur, så skall arbetet alltid anses lämpligt. Från bestämmelsen att arbetet icke får hänföra sig till arbetsplats, där arbetskonflikt råder, har undantag gjorts för det fall, att konflikten i vederbörlig ordning befunnits strida mot kollektivavtal eller lagen om kollektivavtal. Tillsynsmyndigheten har därjämte medgivits rätt att avgiva förklaring om att konflikt eljest är av den särskilda beskaffenhet, att skälig anledning till arbetsvägran icke förelegat. Inom område, där kollektivavtal råder, skall sådan förklaring äga giltighet allenast för tid intill dess arbetsdomstolen eller, där enligt avtal tvisten må hänskjutas till skiljemän, dessa meddelat beslut angående konflikten.

Understöd utgår i regel med ett för dag beräknat belopp, benämnt daghjälp, men kan också utgå såsom hjälp till täckande av rese- och flyttningkostnader för tillträdande av arbete på annan ort. Daghjälp kan utgivas i naturaförmåner.

Daghjälp skall bestämmas till belopp ej överstigande sex och i regel ej understigande två kronor. Kassorna äga själva bestämma daghjälpens storlek inom dessa gränser med den inskränkningen, att daghjälp aldrig får överstiga, för familjeförsörjare fyra femtedelar och för annan medlem tre femtedelar av den i orten vanliga arbetsförtjänsten för arbetsdag för arbetare inom samma yrke och av samma arbetsförmåga som den arbetslöse. Såsom familjeförsörjare skall anses den, som har försörjningsskyldighet mot make eller mot barn eller adoptivbarn under 16 år eller som lever i gemensamt bo med och huvudsakligen underhåller föräldrar eller adoptant. Kassorna kunna införa olika understödsklasser för medlemmarna. För kvinnliga medlemmar och medlemmar, vilka ännu icke uppnått viss i stadgarna angiven ålder, kan särskild understödsklass inrättas med daghjälp under eljest föreskrivet minimum av två kronor; dock må daghjälpen ej bestämmas lägre än till en krona.

Den omständigheten, att en medlem för sig eller sin familj åtnjuter fattigvård, inverkar ej på daghjälpens storlek.

Om medlem i anledning av arbetslösheten är lagligen berättigad till regelbundet utgående understöd av annat slag än fattigvård, äga kassorna själva bestämma, om daghjälpen skall minskas med det belopp, som understödet utgör. Dock må daghjälp aldrig utgivas till större belopp, än att summan av daghjälpen och understödet icke överstiger den andel av arbetsförtjänsten, vartill daghjälpen högst må uppgå.

Kassorna äga bestämma, att daghjälp icke får utgå till medlem, som på grund av driftinskränkning vid det företag, där han är anställd, under varje period om fjorton dagar har arbete ett mindre antal dagar än vid full drift är vanligt. Har sådan bestämmelse icke meddelats, skall dock det antal dagar under varje period om fjorton dagar, för vilka han eljest varit berättigad till daghjälp, minskas med två.

Daghjälp får icke utgå till någon medlem förrän efter viss karenstid, som kassorna själva äga bestämma. Karenstiden får dock aldrig bestämmas kortare än till sex dagar, vilka dagar ej behöva ligga i följd utan kunna vara fördelade under de nästföregående fjorton dagarna. Karenstiden får ej heller överstiga tre månader. Vid beräkning av karenstid får hänsyn ej tagas till arbetslöshet under tid, då medlem av annan orsak ej kunnat erhålla understöd. Ny karenstid behöver ej beräknas för medlem, som är berättigad till understöd, om avbrott sker på grund av tillfälligt arbete för högst aderton dagar eller på grund av sjukdom eller värnpliktstjänstgöring eller på grund av särskild av tillsynsmyndigheten meddelad bestämmelse, därest medlemmen efter arbetets eller hindrets upphörande omedelbart ansöker om daghjälp.

För kassor med medlemmar inom säsongbetonade yrken eller eljest, då särskilda omständigheter föreligga, har tillsynsmyndigheten medgivits rätt att beträffande vissa medlemmar föreskriva längre karenstid än eljest, dock ej över tre månader, eller förbjuda utbetalande av understöd under viss del av året eller föreskriva uppdelande av längsta understödstiden under tolv på varandra följande månader i två perioder, varvid ena perioden skall omfatta den tid, under vilken arbetslöshet regelbundet förekommer.

Understödstiden har bestämts till högst 120 dagar under 52 på varandra följande veckor. Kassorna äga bestämma kortare understödstid, dock ej under 90 dagar. Om en kassa bestämt längre karenstid än den föreskrivna minimtiden, kan understödstiden förlängas över 120 dagar, dock högst med den tid, varmed karenstiden förlängts. Har på grund av bestämmelserna om understödstidens maximering medlems rätt till daghjälp upphört, må daghjälp icke ånyo utgivas till medlemmen, förrän han till kassan erlagt avgifter, motsvarande minst två veckoavgifter.

Vid framställning om daghjälp skall medlem styrka orsaken till arbetslösheten och att han innehåft arbete under den tid, för vilken avgifter minst skola vara erlagda. Medlemmens skyldighet härutinnan skall i allmänhet fullgöras genom överlämnande till kassan av intyg från arbetsgivaren. Skyldighet för arbetsgivare att utfärda sådant intyg har dock ej ansetts behöva särskilt föreskrivas.

Erkänd arbetslöshetskassa skall upptaga fasta avgifter av sina medlemmar. Dessa avgifter skola utgå för tid, då medlem för annans räkning mot avlöning användes till arbete, som ej utföres i medlemmens hem, samt vara så avvägda, att de i förening med andra inkomster förslå till föreskriven fondbildning, utgivande av tillförsäkrat understöd och kassans övriga utgifter. Avgifterna må ej göras olika för olika grupper av kassans medlemmar i vidare mån än som föranledes av olika understödsrätt eller arbetslöshetsrisk. Kas-

sorna ha vidare rätt att upptaga särskild avgift vid inträde i kassan eller övergång till högre understödsklass eller vid försummelse att i rätt tid erlægga fast avgift eller uttaxerat belopp.

Erkänd arbetslöshetskassa skall som fond avsätta tillgångar av viss i förordningen med hänsyn till kassans medlemsantal och inkomster angiven storlek. Denna fond, till vilken överskottet å verksamheten alltid skall avsättas, får tagas i anspråk endast i den mån inkomsterna ej förslå till täckande av löpande utgifter. Fondens tillgångar skola redovisas på visst i förordningen angivet sätt. I balansräkningen skall alltid som skuld upptagas ett belopp, minst motsvarande det föreskrivna lägsta fondbeloppet. Utbetalning av understöd får ej påbörjas, förrän tillsynsmyndigheten med hänsyn till fondens storlek samt kassans ekonomiska ställning i övrigt lämnat medgivande därtill.

Om kassans inkomster ej förslå till utgifterna, får, som nyss nämnts, fonden tagas i anspråk. Därest så med hänsyn till kassans ekonomiska ställning eller arbetslöshetens omfattning bland medlemmarna är erforderligt, må kassans styrelse efter medgivande av tillsynsmyndigheten nedsätta daghjälpens storlek eller minska understödstidens längd. Det eljest föreskrivna minimalbeloppet av daghjälpen eller i regel två kronor och kortaste understödstiden eller nittio dagar må därvid underskridas. Visar det sig nödvändigt, skall därjämte särskild uttaxering å medlemmarna tillgripas. Förutsättningarna för vidtagande av dessa åtgärder skola finnas angivna i kassans stadgar, varför stadgeändring icke i något fall erfordras. Minskning av understödstidens längd och nedsättning av daghjälpens storlek skola avse jämväl dem, som vid beslutets fattande redan voro understödsberättigade. Beslutet får ej gälla för längre tid än till dess tillsynsmyndigheten annorlunda förordnar.

Tillsynsmyndigheten skall utse en ledamot i varje erkänd arbetslöshetskassas styrelse liksom även en revisor. Om en kassa har lokalavdelningar å olika orter, skall den befogenhet, som tillkommer sammanträde med kassan, helt utövas av valda ombud.

Tillsynsmyndigheten har erhållit vittgående befogenheter med avseende å övervakandet av kassornas verksamhet. Sålunda är varje kassa skyldig att när som helst bereda tillsynsmyndigheten eller dess ombud tillfälle att granska kassans räkenskaper, protokoll och övriga handlingar samt att lämna dem tillträde till sammanträden med kassan eller dess styrelse. Om tillsynsmyndigheten finner anledning till anmärkning, skall tillsynsmyndigheten lämna anvisning för kassan att inom viss tid vidtaga den åtgärd eller förändring av kassans verksamhet, som provas erforderlig. Ställer sig kassan ej meddelad anvisning till efterrättelse, kan tillsynsmyndigheten återkalla antagandet eller förklara kassan vara rätten till statsbidrag helt eller delvis för viss tid förlustig. Om den anmärkta åtgärden innebär avvikelser från någon i lagen om understödsföreningar given bestämmelse, kan tillsynsmyndigheten, på sätt i nämnda lag finnes stadgat, hos rätten eller domaren göra ansökning om åläggande för kassan att träda i likvidation. Tillsynsmyndigheten må dock icke

återkalla antagande utan att tillfälle lämnats kassan att å sammanträde fatta beslut i anledning av lämnad anvisning.

Om en kassas medlemsantal nedgått under 500 eller, i fråga om kassa som medgivits utöva verksamhet med lägre medlemsantal än 500, under det tal, som tillsynsmyndigheten kan hava bestämt, åligger det kassans styrelse vid straffansvar att därom ofördröjligen underrätta tillsynsmyndigheten. Denna har därvid att meddela beslut, om kassan skall få fortsätta sin verksamhet, och i så fall fastställa ett nytt lägsta medlemsantal för kassan. Lämnas ej sådant medgivande eller underskrides det fastställda nya talet och uppnås ej detta åter inom tre månader, är kassan skyldig att träda i likvidation.

Besvär över beslut, som meddelats av tillsynsmyndigheten, kunna anföras hos regeringsrätten. Har tillsynsmyndigheten meddelat beslut angående beskaffenheten av arbetskonflikt inom område, där kollektivavtal gäller, kunna besvär dock ej anföras över beslutet.

För att bereda tillsynsmyndigheten möjlighet att i angelägenheter rörande de erkända arbetslöshetskassorna samråda med personer, som äga sakkunskap beträffande arbetslöshetsfrågor, skall i enlighet med bestämmelser, som Kungl. Maj:t äger meddela, utses en särskild nämnd.

Statens bidrag till de erkända arbetslöshetskassorna skall enligt förslaget utgå dels såsom bidrag till täckande av kassornas utgifter för understöd, s. k. daghjälsbidrag, dels såsom bidrag till kostnaderna för kassornas förvaltning, förvaltningsbidrag. Statsbidragsbestämmelserna hava icke intagits i förordningen om erkända arbetslöshetskassor utan äro avsedda att knytas såsom villkor vid anslagsbeviljandet för ifrågavarande ändamål och att sedan av Kungl. Maj:t sammanfattas i en särskild kungörelse.

Daghjälsbidraget bestämmes med hänsyn dels till den genomsnittliga daghjälsens storlek inom kassan, dels till arbetslöshetens omfattning bland medlemmarna, uttryckt i årliga antalet understödda dagar, beräknat i förhållande till antalet av kassans *samtliga* medlemmar, oavsett om de under året varit arbetslösa eller icke. I kungörelsen är avsett att angivas, huru många procent av hela kostnaden bidraget skall utgöra vid olika kombinationer av daghjälsbelopp och antalet understödda dagar per medlem och år.

Förslaget innebär, att de försäkrade själva skola finansiera så stort antal understödda dagar i förhållande till medlemsantalet, som motsvarar det genomsnittliga daghjälsbeloppet i kronor minskat med en halv. Överstiger antalet understödda dagar per medlem den sålunda i relation till det genomsnittliga daghjälsbeloppet fixerade gränsen, skall daghjälsbidrag börja utgå, till en början med en relativt liten del av hela kostnaden men därefter växande intill 21 understödda dagar per medlem och år. Bidraget har vid denna gräns bestämts till 75 % av hela kostnaden vid en daghjälp av två kronor och 40 % av hela kostnaden vid en daghjälp av sex kronor. Med utgångspunkt härifrån har i utkastet till kungörelse sammanställts en tabell, utvisande daghjälsbidragets storlek i procent av hela kostnaden för understöd vid olika antal understödda dagar per medlem och en genomsnittlig daghjälp av 2 kr., 2:25 kr.,

2:50 kr. o. s. v. till och med sex kronor. Daghjälpsbidraget skall uträknas särskilt för varje understödsklass inom kassan.

Förvaltningsbidraget utgår för kalenderår dels med två kronor för varje årsmedlem i kassan, dels med belopp motsvarande vad under året utgivits i arvode till styrelseledamot och revisor, som utsetts av tillsynsmyndigheten.

Statsbidraget utbetalas årsvis i efterskott, med rätt för kassa att efter varje kvartals slut erhålla utbetalning intill tre fjärdedelar av det bidrag, som skäpligen kan antagas belöpa å kvartalet.

Som följd av att de blivande erkända arbetslöshetskassorna skola vara registrerade såsom understödsföreningar erfordras vissa formella *ändringar i lagen om understödsföreningar*. Beträffande förslaget i denna del får utskottet hänvisa till propositionen.

I särskild proposition, nr 39, har Kungl. Maj:t framlagt *förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen om försäkringsavtal*. Förslaget innebär, att ifrågavarande lag ej skall äga tillämpning å de blivande erkända arbetslöshetskassorna.

I särskild proposition, nr 40, har Kungl. Maj:t framlagt *förslag till lag om offentlig arbetsförmedling*. Förslaget innebär en med hänsyn till arbetslöshetsförsäkringen betingad betydande utvidgning av den offentliga arbetsförmedlingen, så att dess organisation kommer att överspanna hela riket.

Utskottet avser att i särskilda utlåtanden behandla de här berörda propositionerna nr 39 och 40.

På sätt som framgår av propositionen nr 41 skall inom socialstyrelsen upprättas en ny byrå, som skall hava att fullgöra den socialstyrelsen enligt förslaget åliggande tillsynsskyldigheten över de erkända arbetslöshetskassorna och den offentliga arbetsförmedlingen.

Såsom ett led i det i propositionen nr 38 framlagda förslaget ingå *arbetsgivarbidrag*, avsedda att användas till bestridande av statens omkostnader för de erkända arbetslöshetskassorna och den offentliga arbetsförmedlingen. Bestämmelserna härom hava sammanförts i en särskild lag.

Förslaget innebär, att av alla arbetsgivare med minst tio årsarbetare — utom staten och kommunerna samt innehavare av vissa anstalter för yrkesutbildning — skola, oberoende av om dessa arbetare äro försäkrade eller ej, uttagas avgifter med tre kronor för varje årsarbetare. Då antalet årsarbetare hos dessa arbetsgivare år 1929 beräknats till 927,000, kommer härigenom, med hänsyn även tagen till att icke alla avgifter kunna väntas inflyta, summan av avgifterna att uppgå till omkring 2,700,000 kronor för år.

Uppbördn av avgifterna skall ombesörjas av den försäkringsinrättning, i vilken arbetarna äro försäkrade jämlikt lagen om försäkring för olycksfall

i arbete. Sådan försäkringsinrättning har jämväl att besluta, huruvida arbetsgivare, vars arbetare där äro försäkrade, är avgiftspliktig, samt att i förekommande fall bestämma avgiftens belopp. Över beslutet av försäkringsinrättning uti hithörande frågor kunna besvär anföras hos försäkringsrådet.

I enlighet med särskilt förslag till förordning skola de avgifter, vilkas uppbörd riks-försäkringsanstalten har att ombesörja, uppbäras i samband med avgifterna för försäkringar i riks-försäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete. Vidare föreslås viss ändring i den angående uppbörd av sistnämnda avgifter gällande förordningen.

Sådant ömsesidigt försäkringsbolag, som omförmäles i 4 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, åläggas enligt förslaget att varje år före den 1 september till statskontoret inbetala ett belopp, motsvarande de avgifter, vilkas uppbörd bolaget skolat ombesörja. Till bestridande av kostnaderna för uppbörden samt för täckande av förlust till följd av försummad avgiftsbetalning äger sådant bolag av de avgiftspliktiga arbetsgivarna uttaga så stort belopp, som skäligen kan anses belöpa på envar av dem.

Det avgiftsbelopp, som för varje år beräknas inflyta, upptages i riksstaten på sådant sätt, att så stor del av det beräknade inkomstbeloppet, som erfordras till täckande av kostnaderna för den offentliga arbetsförmedlingen, anvisas som anslag för detta ändamål, dock med iakttagande av den begränsningen, att högst två tredjedelar av det beräknade avgiftsbeloppet härför disponeras. Den återstående delen av avgiftsbeloppet — alltså minst en tredjedel — anvisas som anslag för avsättning till en särskild fond. Denna skall användas till bestridande av förvaltningskostnaderna för de erkända arbetslöshetskassorna samt, i den mån medlen finnas därtill förslå, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande i varje särskilt fall, till åtgärder för utveckling av den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen.

De i propositionen upptagna författningsförslagen avses att *träda i kraft* den 1 januari 1935. Då arbetsgivarbidragen skola erläggas årsvis i efterskott, komma sådana bidrag följaktligen att första gången uppbäras under år 1936.

Kostnaderna för ett fullt genomfört förslag i enlighet med propositionen beräknas med utgångspunkt från de inverkanse faktorerna, sådana de nu kunna uppskattas, komma att uppgå till följande belopp:

Kostnader i miljoner kronor belöpande å

	Stats- verket	Landsting och vissa städer	Arbets- givarna	De för- säkrade	Summa
Daghjälpsbidrag till försäkringen	15,7	—	—	21,3	37,0
Förvaltningsbidrag till försäkringen	0,5	—	0,9	—	1,4
Arbetsförmedlingen	—	0,9	1,8	—	2,7
Socialstyrelsen	0,2	—	—	—	0,2
Summa	16,4	0,9	2,7	21,3	41,3

För försäkringens genomförande räknas med en övergångstid av fyra år, vilket innebär, att statens utgifter först under år 1939 skulle kunna komma att uppgå till det ovan angivna beloppet. För nästkommande budgetår beräknas, på sätt som framgår av propositionen nr 41, statens utgifter för försäkringens genomförande komma att uppgå till 50,000 kr.

Motionerna.

I de likalydande motionerna I: 298 och II: 532 samt I: 303 och II: 536 yrkas avslag å förevarande proposition. I motionen I: 299 yrkas vissa jämkningar i förslaget. I motionen I: 300 hemställes, att riksdagen måtte för sin del antaga ett i motionen framlagt förslag till förordning om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor. Till de sålunda framställda ändringsförslagen återkommer utskottet i det följande.

I motionerna II: 525 och II: 537 framläggas förslag till obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Det i sistnämnda motion förordade förslaget bygger på 1926 års arbetslöshetsakkunnigas s. k. A-förslag, dock med följande väsentliga ändringar. Försäkringen skulle omfatta samtliga arbetare, som fyllt 16 men ej 67 år. Något undantag för arbetare inom vissa yrken föreslås ej. Kostnaderna för försäkringen skulle med bidrag av statsmedel bestridas genom försäkringsavgifter av större arbetsgivare med en krona per arbetare och arbetsvecka. De försäkrade själva skulle således icke erlägga några avgifter. Daghjälpens storlek föreslås genomgående högre än enligt A-förslaget. Understöd skulle utgå under hela den tid arbetslösheten varade.

Det i motionen II: 525 framlagda förslaget avser en försäkring med obegränsad understödstitid, bekostad av arbetsgivarna med visst statsbidrag och alltså utan kostnad för de försäkrade, vilka dock ensamma skulle handhava förvaltningen av försäkringen.

Allmän motivering.

Det av Kungl. Maj:t för innevarande års riksdag framlagda förslaget om införande av ett system för frivillig arbetslöshetsförsäkring överensstämmer, såsom tidigare anförts, i allt väsentligt med det förslag, som föregående år var föremål för riksdagens prövning. Sistnämnda förslag tillstyrktes i huvudsak av särskilda utskottet vid nämnda riksdag.

I den allmänna motiveringen yttrade särskilda utskottet till en början, att utskottet funne sig på de flesta punkter kunna i allt väsentligt ansluta sig till vad som i propositionen nr 209 anförts beträffande dels de skäl, som tala för att i ett system av åtgärder mot arbetslösheten bör ingå en av samhället omhändertagen och organiserad arbetslöshetsförsäkring, och dels de invändningar, som pläga anföras mot försäkringstanken.

Härefter anförde särskilda utskottet följande:

»Det utmärkande för arbetslöshetsförsäkringen, jämförd med andra former av hjälp vid arbetslöshet, är ju främst, att arbetarna själva bidra till försäkringens finansiering genom avgifter, vilkas erläggande innebär ett organiserat sparande och en samverkan till mötande av gemensamma risker. Denna

de försäkrades självverksamhet innebär en väsentlig tillgång ur det allmännas synpunkt. Genom den rätt försäkringen medför till de utfästa förmånerna skapar den därjämte för arbetarna en trygghet, som intet annat hjälpmedel mot arbetslösheten kan på samma sätt skänka, och minskar därför den osäkerhetskänsla, som ur psykologisk synpunkt är en av de betänkligaste följderna av en ständigt hotande arbetslöshet. En medverkan från det allmännas sida, som icke förtager denna karaktär hos försäkringen men skänker erforderligt stöd åt de försäkrades egna ansträngningar, måste därför framstå såsom berättigad.

Väl är det sant, att intet system för arbetslöshetsförsäkring är i stånd att täcka mera än en del av risken för arbetslöshet. I själva verket är det — såsom all erfarenhet visar — så, att försäkringen för att kunna bli bestående måste sätta sig ett noga begränsat mål före. Detta mål bör närmast vara att bereda de försäkrade bistånd under sådana tider av arbetslöshet, som även under normala förhållanden på arbetsmarknaden icke kunna undgås, och att därjämte vid en inbrytande allmän kris utgöra en första försvarslinje mot en mera allmän arbetslöshet. Härmed följer, att försäkringen endast kan utgöra ett av leden i samhällets arbetslöshetspolitik och att den alltså måste kompletteras med andra, systematiskt utformade åtgärder.

Det föreliggande förslaget har framgått som det slutliga resultatet av ett flertal på varandra följande utredningar. Såvitt utskottet kunnat finna, hava i det nu framlagda förslaget beaktats ej blott vårt lands säregna förhållanden utan även de erfarenheter, som undan för undan och icke minst under de senaste åren gjorts i de länder, där arbetslöshetsförsäkring redan finnes införd.

Då utskottet nu haft att ur nyss angivna principiella ståndpunkter och med denna uppfattning om förslagets allmänna utformning taga ställning till det samma, har utskottet framför allt fäst avseende vid att förslaget, samtidigt som det skulle komma att även under omfattande arbetslöshet hava en betydande effektivitet, innebär en sådan skarp avgränsning av försäkringens uppgifter, som enligt det nyss anförda synes nödvändig. Uppenbarligen är det emellertid icke tillräckligt, att själva försäkringsbestämmelserna tydligt uppdraga en bestämd gräns i detta hänseende och att statsmakterna lämna de mest uttryckliga direktiv om att denna gräns skall med all fasthet upprätthållas; det fordras å andra sidan i enlighet med vad nyss anförts ett organiserat system för samhällets hjälpåtgärder vid sidan av försäkringen. Ett sådant system anser utskottet komma till stånd i händelse av bifall till vad utskottet i ett tidigare utlåtande förordat beträffande organiserandet av en reservarbetslinje och, som komplement till denna, bestämmelser angående grunderna för meddelande av kontant understöd åt arbetslösa.

Vad angår valet mellan olika försäkringssystem, hava sedan gammalt skilda meningar rått om huruvida en arbetslöshetsförsäkring i vårt land borde byggas på tvångsanslutningens eller på frivillighetens grund. Som nyss anförts slutade 1926 års stora arbetslöshetskommitté med att framlägga alternativa förslag till obligatorisk och frivillig försäkring. Det nu föreliggande förslaget har framgått ur en strävan att förena fördelarna hos båda systemen, samtidigt

som man sökt förebygga de ogynnsamma verkningar, som förmenats kunna bli förenade med vart och ett av dem. Ur den nyss angivna grundläggande synpunkten, betydelsen av arbetarnas självhjälp som grundval för åtgärder mot arbetslösheten, måste uppenbarligen det frivilliga systemet äga bestämt företräde. Det överensstämmer också med de grundsatser, som hos oss följts på ett närliggande område, nämligen sjukförsäkringens, vid vars reformering för några år sedan denna princip godkändes och befestes. Svagheter i den frivilliga hjälplinjen hava hittills framför allt varit svårigheterna att erhålla tillfredsställande riskutjämning samt att uppnå anslutning från vissa arbetarkategorier, som med hänsyn till löneläge eller arbetslöshetsrisk äro mest i behov därav. Dessa olägenheter har man i föreliggande förslag sökt undanröja genom att konstruera statsbidraget till försäkringen på sådant sätt, att tillfredsställande försäkringsförmåner skola för samtliga arbetarkategorier kunna beredas för avgifter, som icke äro oskäligen i förhållande till deras avlöning. Vid sin granskning av förslaget i dessa delar har utskottet funnit sig kunna dela den uppfattning, för vilken detsamma i detta avseende är ett uttryck. I händelse förslaget genomföres, måste det alltså enligt utskottets uppfattning komma att bero på de skilda arbetargruppernas förmåga av initiativ och sammanhållning, om de skola kunna bli delaktiga av de förmåner, försäkringen bjuder.

Vid valet mellan olika försäkringsformer har man även att taga hänsyn därtill att genom arbetarnas självverksamhet en mycket betydande försäkring redan kommit till stånd genom frivilliga kassor, anslutna till fackförbunden. Den sålunda bestående försäkringen kan emellertid icke i sin nuvarande form anses socialt tillfredsställande. Detta beror dels därpå att de förmåner, som bjudas, i allmänhet icke kunna anses tillräckliga, dels också på att försäkringen icke står och icke utan bistånd från det allmänna kan väntas komma att stå till buds för stora arbetargrupper, vilka äro i behov därav. I likhet med vad som skedde vid omorganisering av den statsunderstödda sjukförsäkringen har vägen för erhållande av nödiga förbättringar ansetts vara att såsom villkor för ett statsbidrag, som möjliggör för alla arbetare att förvärva försäkring, knyta villkor om sådana försäkringsförmåner, som ur allmän synpunkt kunna anses tillfyllest. Med utgångspunkt härifrån måste å ena sidan fasthållas, att staten icke med sitt understöd kan avse att vidtaga någon åtgärd, som kan väntas komma den fackliga organisationen till godo, och å andra sidan av statsbidragsreglerna böra så utformas, att de risker staten kommer att löpa äro begränsade. Båda dessa synpunkter synas hava på tillfredsställande sätt tillgodosetts i förslaget. Då vidare kostnadsberäkningarna för statens vidkommande byggts på ett genomsnitt för åren 1929—1931 — en period av hastigt stigande arbetslöshet — innebära de enligt utskottets uppfattning en tillräcklig grundval för en ungefärlig uppskattning av de kostnader, som maximalt kunna komma att åvila staten. Därest försäkringskalkylerna för viss kassa icke hålla streck, skall detta icke leda till merkostnad för staten utan föranleda särskild uttaxering bland de försäkrade eller minskning av deras förmåner.

Även bland dem, som i princip ansluta sig till tanken på arbetslöshetsförsäkring, har på sina håll yppats tvekan därom huruvida den nuvarande tidpunkten — med en arbetslöshet av hittills hos oss icke sedda dimensioner — kunde vara lämplig för genomförande av en försäkringsorganisation. Visserligen är det sant, att försäkringen icke kan erhålla omedelbar betydelse till lindring i den rådande krisen. Men å andra sidan följer därav, att några utlägg av betydelse från statens sida icke bliva erforderliga under de närmaste åren; ur denna synpunkt bör alltså hinder icke möta mot att principbeslut nu fattas i saken. I visst hänseende kan det tvärtom sägas vara till fördel, att ett nytt försäkringssystem igångsättes *efter det* en långvarig krisperiod medfört ett urskiljande av de ur försäkringsmässig synpunkt sämre riskerna; härav följer nämligen, att det icke behöver befaras, att försäkringssystemet under den första perioden av konsolidering utsättes för några övernormala risker. Arbetet med att organisera en frivillig försäkring måste bliva så pass omfattande och taga en så lång tid i anspråk, att det är av vikt även ur denna synpunkt, att ett beslut icke längre uppskjutes. Den omständigheten, att de av försäkringsfrågan närmast berörda, trots den insikt, som numera allmänt torde hysas om att försäkringen endast kan vara *ett* av medlen till arbetslöshetens lindrande, sedan länge med den starkaste förväntan motse frågans lösning, måste också för statsmakterna utgöra en allvarlig maning att icke utan tvingande skäl låta avgörandet fördröjas.»

Till de synpunkter på frågan om arbetslöshetsförsäkring, som anförts av särskilda utskottet vid 1933 års riksdag, kan utskottet helt ansluta sig. Att ytterligare utveckla de skäl, som tala för införandet av en arbetslöshetsförsäkring av den föreslagna arten, samt att ytterligare bemöta den mot förslaget anförda kritiken läser, efter allt som förevarit i frågan, ej vara erforderligt. Utskottet vill i sådant hänseende allenast anföra följande.

Vid varje form av försäkring beräknas inkomsterna så, att en avsättning av medel sker för kommande tider. En sådan avsättning måste anses vara särskilt värdefull, då det gäller försäkring mot arbetslösheten, som ju under kristider ställer utomordentligt stora krav på det allmänna. Härtill kommer, att de försäkrade själva enligt förslaget skola svara för en väsentlig del av kostnaderna. På grund härav läser försäkringen såväl under tider med mera omfattande som under tider med mindre arbetslöshet komma att visa sig vara en för det allmänna förhållandevis billig form av arbetslöshetshjälp.

Det torde visserligen ej kunna förnekas, att arbetslöshetsförsäkringen genom den trygghet emot arbetslöshetens följder, som densamma bereder de försäkrade, i sin mån bidrager till att stärka arbetarpartens ställning på arbetsmarknaden. Såsom från åtskilliga håll anförts, är detta emellertid i motsvarande grad fallet beträffande varje form av arbetslöshetshjälp. Detsamma läser ock kunna sägas om det allmännas hjälp till sjukvården och om fattigvården liksom i viss mån om försäkringen mot olycksfall i arbete samt ålderdoms- och invaliditetsförsäkringen. Att fackföreningsrörelsen i och för sig skulle komma att stärkas på grund av den omständigheten, att kassornas med-

Utskottet.

lemmar i huvudsak torde komma att bestå av samma lönearbetare, som äro medlemmar i de fackliga organisationerna, vill utskottet däremot bestämt bestrida. Genom det sätt, varpå förslaget utformats, och med de maktbefogenheter, som tillmätts tillsynsmyndigheten, torde tendenser till missbruk av försäkringen i antydd riktning lätt nog komma att stävjas.

Med hänsyn till pågående utredningar rörande reglering av förhållandet mellan den offentliga arbetslöshetshjälpen i dess olika former och den allmänna fattigvården och om åstadkommande av större enhetlighet vid förvaltningen inom kommunerna av den sociala hjälpverksamheten har departementschefen icke föreslagit några särskilda bestämmelser till reglering av förhållandet mellan arbetslöshetsförsäkringen och fattigvården. Att sålunda på denna punkt ytterligare utredning erfordras kan emellertid enligt utskottets mening icke utgöra något hinder emot bifall till förslaget i dess helhet, då ju motsvarande förhållande gäller beträffande redan införda former av socialförsäkring. Faran för missbruk på grund av sammanblandning med fattigvården läser för övrigt vara väsentligt större vid andra former av arbetslöshetshjälp än vid understöd från erkänd arbetslöshetskassa. Utskottet återkommer senare till denna fråga.

Såsom särskilda utskottet vid föregående riksdag yttrade, kan det sägas vara en fördel att införa en arbetslöshetsförsäkring efter det en långvarig krisperiod medfört ett urskiljande av de ur försäkringssynpunkt sämre riskerna. Vissa tecken tyda för närvarande på en förbättring i näringslivet med därav följande minskad arbetslöshet. Den ekonomiska ljusningen synes innebära goda motiv för att nu bifalla det föreliggande förslaget. Detta gäller särskilt för dem, som föregående år motsatte sig införandet av försäkringen under hänvisning till den då rådande svårartade depressionen.

På grund av vad utskottet sålunda anfört har utskottet ansett sig böra förorda, att en försäkring nu genomföres i överensstämmelse med de grundsatser, vilka innefattas i Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet övergår nu till att behandla vissa viktiga frågor i förslaget för att därefter omförmåla vissa detaljer, i vilka utskottet ansett sig böra förorda jämkning av de föreliggande författningstexterna.

Arbetskonflikters inverkan på utgivande av understöd.

Huvudregeln beträffande utgivandet av arbetslöshetshjälp under arbetskonflikt såväl enligt förut gällande som enligt nuvarande direktiv är, att sådan hjälp ej må utgå till den, som är *direkt* indragen i konflikten, d. v. s. deltagar i strejk eller är föremål för lockout. I fråga om denna regel har någon meningsskiljaktighet icke rått.

Olika uppfattningar hava däremot gjort sig gällande beträffande lämpligheten av att utsträcka en konflikts verkningar till andra än dem, som äro direkt berörda av densamma. Sålunda innebar Kungl. Maj:ts förslag till 1933 års riksdag, att såväl understöd från erkänd arbetslöshetskassa som annan arbetslöshetshjälp skulle kunna utgå till alla andra än dem, som vore direkt

indragna i konflikt. Samma ståndpunkt har vid årets riksdag intagits av herr Hagberg i Luleå och av herr Spångberg m. fl. i särskilda motioner (II: 525 och 537) med förslag till obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Vid bifall till dessa förslag blir resultatet, att en konflikt blir utan verkan i vad angår arbetslöshetshjälp dels beträffande alla arbetare, som vid en konflikts utbrott redan äro arbetslösa, och dels beträffande dem, som utan att vara direkt indragna i konflikten blivit arbetslösa i anledning av densamma.

Enligt de av 1922, 1923 och 1926 års riksdagar utformade konfliktdirektiven, vilka voro gällande intill den 1 juli 1933, skildes mellan arbetskonflikter av olika slag, nämligen dels allmänna konflikter och dels partiella konflikter med eller utan allmänna verkningar. Vid allmänna konflikter, som även kunde hava lokal karaktär, avstängdes inom vederbörande yrkesområde samtliga arbetare i riket, respektive å orten från statlig arbetslöshetshjälp. På enahanda sätt förfors beträffande sådan partiell konflikt, om vilken gällde, att den kunde anses vara ett led i en aktion med syfte att inverka på de allmänna löne- och arbetsvillkoren inom yrket i fråga. Särskilda regler funnos beträffande hänvisning av arbets sökande till arbetsplats, som berördes av annan partiell konflikt.

I fråga om behandlingen av de *före en konflikt arbetslösa* må erinras om det av Kungl. Maj:t till 1923 års riksdag framlagda förslaget om rätt för den, som under mer än sex månader före en konflikt varit arbetslös, att uppbära arbetslöshetshjälp oaktat han haft sin sista mera stadigvarande anställning inom det av konflikten berörda yrket (»regeln bakåt»). Förslaget godkändes icke av riksdagen, som i stället beslöt, att vid utövandets av hjälpverksamheten skulle, utöver gällande direktiv, tillämpas de regler för yrkesbestämningen, som i statsutskottets utlåtande nr 30 angivits. Enligt dessa regler skulle för varje arbetslös, som omhändertagits av arbetslöshetsorgan, viss tid efter det han anmält sig för erhållande av arbetslöshetshjälp anställas en undersökning för fastställande av huruvida den av honom vid anmälningen lämnade yrkesuppgiften fortfarande vore riktig. Kunde den arbetslöse ej längre anses tillhöra yrket, skulle han betecknas såsom, exempelvis, f. d. järnbruksarbetare och överföras till det s. k. lokala arbetskraftsöverskottet. Den yrkesbeteckning, som i enlighet med reglerna faststälts för den arbetslöse, blev avgörande för hans förhållande till arbetslöshetshjälpen.

De av fjolårets riksdag antagna konfliktdirektiven, vilka återfinnas i 16 § i kungörelsen den 26 juni 1933 angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet (446/1933), innebära, att varje verkan bakåt av en arbetskonflikt uteslutits. Särskilda utskottet yttrade härom i sitt utlåtande nr 18, bland annat följande:

»Då år 1923 denna fråga stod i brännpunkten av intresset, avsåg meningskiljaktigheten icke *huruvida* utan endast *på vad sätt* och *i vilken omfattning* de före konflikten arbetslösa skulle utestängas från arbetslöshetshjälpen. Att, såsom då skedde, framför en mekaniskt verkande regel föredraga ett system,

vilket bygger på individuell prövning, huruvida de särskilda arbetarna böra anses tillhöra det av konflikten drabbade yrket eller icke, måste utskottet anse alltjämt äga principiell riktighet. Med en noggrann tillämpning av ett sådant system, varvid alltså hänsyn toges till olika rådande förhållanden — bland annat utsikten för en arbetare, vilken på grund av arbetsbrist avskedats från sin anställning i visst yrke, att inom rimlig tid åter erhålla anställning därstädes — synes detsamma kunna giva ett tillfredsställande resultat. Från utestängning skulle då vara befriade alla de, vilka, såsom departementschefen anför, icke hava med konflikten att göra. Emellertid synes det vara obestriddigt, att ifrågavarande system i praktiken medfört olägenheter i olika avseenden. Ehuru dessa brister framför allt torde härleda sig av att de lokala hjälporganen icke förstått tillämpa gällande regler på åsyftat sätt samt en strängare eftersyn över tillämpningen således borde kunna medföra vissa förbättringar, läser det enligt utskottets uppfattning dock icke kunna undgås, att systemet kan leda till ojämnheter och i vissa fall till obillighet. Härtill kommer, att det praktiska värdet av ifrågavarande regel såsom ett medel att förebygga, att staten genom arbetslöshetshjälpen stärker arbetarpartens uthållighet i en arbetskonflikt, icke torde vara synnerligen stort.

Emellertid bör icke förnekas, att under vissa särskilda förhållanden fall kunna inträffa, som kunna giva anledning till berättigad kritik. I den mån ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag i detta hänseende skulle kunna tagas till intäkt för en sådan taktik vid en konflikt, att personer, som direkt äro intresserade av utgången av denna, komma att under konflikten åtnjuta arbetslöshetshjälp, måste sålunda detta betecknas som oriktigt. Detsamma gäller, därest arbetslösa genom möjlighet att deltaga i beslut i fråga om arbetskonflikt direkt kunna inverka på konflikten. Under utskottets förhandlingar har därför ifrågasatts, att i varje fall arbetare, vilka kunna påvisas hava på obehörigt sätt påverkat frågan om utbrott av en konflikt, skulle vara uteslutna från arbetslöshetshjälpen. En dylik avgränsning måste emellertid enligt utskottets mening i praktiken bliva förenad med betydande vanskligheter. För övrigt torde i många fackförbund arbetslösa medlemmar icke tillerkännas sådant inflytande på konfliktfrågor, som nyss avsetts. Då härtill kommer, att icke heller någon annan lämplig gräns kunnat anvisas, har utskottet funnit den lösning av denna fråga vara förenad med de minsta olägenheterna, enligt vilken varje verkan bakåt av en konflikt uteslutes. Utskottet utgår även från den förutsättningen, att ledningen för arbetarnas fackliga sammanslutningar skall låta sig angeläget vara att förebygga sådana stridsmetoder, som med rätta skulle kunna anses innebära ett missbruk av den sålunda förordade regeln.»

I en av herr Trygger m. fl. avgiven reservation till särskilda utskottets utlåtande yrkades, att dittills gällande regler om avstängning från arbetslöshetshjälp vid allmän konflikt och partiell konflikt med allmänna verkningar samt om överföring till det lokala arbetskraftsöverskottet skulle bibehållas. I motiveringen anförde reservanterna, att tvivel icke torde råda därom, att de före en konflikt arbetslösa i många fall påverkades av konfliktens utgång

och således måste anses vara indragna i densamma. Dittills gällande regler om överföring till det lokala arbetskraftsöverskottet syntes alltjämt lämna bästa resultatet. Erfarenheten utvisade emellertid, att en modifikation i reglerna vore påkallad. Reservanterna föreslogo därför en utbyggnad av begreppet lokala arbetskraftsöverskottet på så sätt, att även från grov- och diversearbetargruppen en överföring till det lokala arbetskraftöverskottet skulle kunna äga rum.

Enligt de intill den 1 juli 1933 gällande reglerna kunde statlig arbetslöshetshjälp icke utgå till sådana personer, vilka utan att vara direkt indragna i en konflikt blivit arbetslösa i anledning av densamma, de s. k. *sekundärt arbetslösa*. Som förut nämnts innebar Kungl. Maj:ts förslag till 1933 års riksdag, att en konflikt alltid skulle vara utan inverkan beträffande dylika arbetare. Riksdagen beslöt emellertid, att arbetslöshetshjälp icke skulle få utgå till sådana arbetare, som blivit arbetslösa i anledning av en konflikt och vilkas löne- och anställningsvillkor skäligen kunde antagas röna inverkan av densamma.

Särskilda utskottet anförde härom följande:

»Även i ett annat hänseende föreligger, såsom framgått av den lämnade redogörelsen, meningsskiljaktighet om den innebörd konfliktdirektiven böra hava, nämligen i vad angår sådana personer, vilka utan att vara direkt indragna i konflikten blivit arbetslösa i anledning av densamma. Under det att för dessa s. k. sekundärt arbetslösa för närvarande gäller, att arbetslöshetshjälp icke kan utgå, skulle de enligt propositionen under alla förhållanden vara uteslutna från konfliktens verkningar. Enligt det förslag, som framställts i motionerna I: 334 och II: 498, skulle av de sekundärt arbetslösa endast de drabbas av utestängning, vilkas löne- och anställningsvillkor skäligen kunna antagas röna inverkan av konflikten. Även härutinnan hava sist avsedda motionärer hänvisat till de skäl, som i 1928 års betänkande åberopats till stöd för ett med deras yrkande likalydande stadgande. Det heter i nämnda betänkande därom, att man vid tillämpningen av den ifrågasatta regeln icke finge räkna med alltför avlägsna eller mer eller mindre sannolika verkningar utan att det måste krävas ett mera påtagligt sammanhang. Förutom konfliktens art och omfattning syntes därvid böra komma i betraktande, hur pass nära den arbetslöse vore bunden till det konfliktberörda yrket eller företaget, i vad mån en lokal konflikt på den ort, där den arbetslöse vore bosatt, men i annat yrke, kunde hava inflytande på anställningsvillkoren överhuvud i orten o. s. v. Då det ansetts ogörligt att upptaga de omständigheter, till vilka hänsyn bör tagas, och angiva vilken vikt, som i de särskilda fallen bör tillmätas dem, har i betänkandet liksom också i nu förevarande motioner föreslagits, att tillsynsmyndigheten skall bemyndigas utfärda närmare föreskrifter rörande tillämpningen av konfliktbestämmelserna.

Vad då först angår sådana fall, där konfliktens primära omfattning bestäms av taktiska hänsyn och där således till följd av densamma arbetslösa, men icke direkt indragna arbetare hava samma intresse av konfliktens utgång som de däri deltagande, finner utskottet det vara uppenbart, att arbetslöshetshjälp

icke bör utgå till sist avsedda arbetargrupper. Departementschefen har i sitt nyss återgivna uttalande gjort gällande, att den ifrågasatta regeln skulle bliva utan betydelse i praktiken, i det att nyss avsedda stridsmetoder icke skulle kunna med praktisk verkan genomföras. Huru än därmed må förhålla sig, kan en regel, som har avseende å här berörda fall, möjligen vara överflödig men icke böra på annan grund möta motstånd.

Såsom framgår av de återgivna motiven syftar den i nyssnämnda motioner föreslagna regeln emellertid längre, i det att densamma avser att i förevarande hänseende uppdraga en gräns emellan sådana arbetare, vilka med avseende å sina löne- och avtalsförhållanden hava ett påvisbart intresse av konfliktens utgång, och andra. Här avses således icke att begränsa verkningarna till sådana arbetare, vilka äro parter i samma kollektivavtal som de i konflikten direkt indragna. Den ifrågasatta regeln skulle kunna komma i tillämpning i sådana fall, som när exempelvis konflikt inom sågverksindustrien medför arbetslöshet inom pappersmasseindustrien, eller då konflikt med fartygsbefäl, däckpersonal eller maskinpersonal leder till arbetslöshet för den eller de andra grupperna.

Enligt utskottets uppfattning måste i dylika fall övervägande skäl anses tala för ett bifall till det motionsvis framställda förslaget. Tillfällen kunna mycket väl tänkas förekomma, då frånvaron av dylika bestämmelser skulle medföra uppenbart olämpliga verkningar. Å andra sidan måste noga tillses, att regeln icke åberopas i sådana fall, då intressegemenskapen endast är av mindre betydelse eller av sekundär beskaffenhet. På sätt i motionerna yrkats måste det därför ankomma på tillsynsmyndigheten att meddela närmare bestämmelser ävensom att i tvistiga fall lämna direkta anvisningar.

Beträffande åter de sekundärt arbetslösa, för vilka sambandet med konflikten är sådant, att utgången icke på något sätt kan inverka på deras löne- och övriga anställningsförhållanden, följer av det redan sagda, att de icke skola drabbas av avstängning till följd av konflikten. Här avser utskottet sådana fall, då arbetarna vid visst arbetsföretag bliva arbetslösa till följd av att på grund av arbetskonsflikt råvarutillförseln eller krafttillgången till företaget stoppats eller — det motsatta fallet — då exempelvis avverkning av virke inställes till följd av genom konflikt minskad åtgång vid förädlingsverken.»

I den av herr Trygger m. fl. avgivna reservationen yrkades, att arbetslöshetshjälp icke skulle få utgå till den, som vore indragen i arbetskonsflikt eller som eljest bleve arbetslös på grund av konflikten, dock att i sistnämnda fall tillsynsmyndigheten skulle äga rätt att, då särskilda skäl därtill föreläge, medgiva undantag. Till förtydligande av innebörden av de sekundärt arbetslösas avstängning anförde reservanterna vissa exempel på arbetsinskränkning vid industrier genom brist på råvaror på grund av konflikt vid annan industri, bland annat vid vissa sågverk under massakonflikten 1932. Reservanterna förklarade sig anse, att arbetarparten i dylika fall enligt neutralitetsregeln borde bära kostnaderna för de sekundärt arbetslösas underhåll och att således liksom dittills arbetslöshetshjälp ej skulle utgå. Erkändes detta som riktigt, kunde

man emellertid icke godkänna den i utskottets utlåtande föreslagna formuleringen, vilken för avstängning från arbetslöshetshjälp förutsatte inverkan genom konflikten på löne- och anställningsvillkoren.

Kungl. Maj:ts i förevarande proposition nr 38 framlagda förslag till förordning om erkända arbetslöshetskassor upptager i 16 § oförändrat de av fjol-årets riksdag för den allmänna arbetslöshetshjälpen godkända konfliktdirektiven.

Departementschefen anför härom följande:

»Den lösning, som den gamla frågan om arbetskonflikters inverkan på meddelandet av offentlig arbetslöshetshjälp i olika former sålunda erhållit vid 1933 års riksdag, innebär enligt min uppfattning ett stort framsteg i förhållande till vad som dittills gällt. Jag finner mig visserligen fortfarande icke vara övertygad om lämpligheten av att över huvud utsträcka en konflikts inverkan på meddelandet av understöd till andra personer än sådana, som direkt deltaga i konflikten. Då jag dock anser mig kunna tillstyrka, att bestämmelserna angående arbetskonflikters inverkan på meddelandet av daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa avfattas i enlighet med vad som för närvarande gäller för den övriga statsunderstödda hjälpverksamheten, är detta i hög grad betingat av att bestämmelserna i ämnet, i enlighet med vad utskottet yttrat, icke böra kunna åberopas i de fall, då intressegemenskapen endast är av mindre betydelse eller av sekundär beskaffenhet. Skillnaden i praktiken emellan de nu gällande bestämmelserna i den angivna tolkningen och vad som av mig i föregående års proposition förordats i samma ämne lär icke vara synnerligen stor. Det måste emellertid anses vara önskvärt, att enhetliga bestämmelser i frågan gälla inom hela området för den statsunderstödda hjälpverksamheten.

Enligt kungörelsen om hjälpverksamheten vid arbetslöshet (nr 446) ankommer det på statens arbetslöshetskommission att meddela närmare bestämmelser angående tillämpningen av konfliktdirektiven. Motsvarande skyldighet skall för arbetslöshetsförsäkringens del åligga socialstyrelsen såsom tillsynsmyndighet för de erkända arbetslöshetskassorna. Jag vill med anledning härav framhålla nödvändigheten av att dessa båda myndigheter anordna ett intimt samarbete i dessa frågor, så att sinsemellan stridande tillämpningsbestämmelser icke komma att utfärdas. I fråga om fullföljd av talan över de båda myndigheternas beslut i dessa frågor gälla olika regler, i det att besvär över arbetslöshetskommissionens beslut avgöras av Kungl. Maj:t i statsrådet och besvär över socialstyrelsens beslut gå till regeringsrätten. Detta lär emellertid icke behöva medföra några olägenheter, enär det torde få förutsättas, att Kungl. Maj:t, såsom jämväl särskilda utskottet i annat sammanhang yttrat, före avgörandet i statsrådet av dylikt ärende kommer att inhämta regeringsrättens yttrande.»

I de likalydande motionerna I:352 av herr Johansson, Johan Bernhard, m. fl. och II:616 av herr Lindman m. fl. hava motionärerna hemställt, att de i kungörelsen den 26 juni 1933 angående statlig och statsunderstödd hjälp-

verksamhet vid arbetslöshet intagna konfliktdirektiven måtte ändras till överensstämmelse med vad som föreslagits i den av herr Trygger m. fl. avgivna reservationen till särskilda utskottets vid 1933 års riksdag utlåtande nr 18.

I ett av Kungl. Maj:t den 15 december 1933 meddelat beslut i anledning av besvär över av statens arbetslöshetskommission utfärdade tillämpningsbestämmelser beträffande konfliktdirektiven under byggnadskonflikten har till avgörande upptagits frågan om den inverkan, som en *tillfällig arbetsanställning* efter konfliktens början skulle hava på meddelandet av arbetslöshetshjälp. Omständigheterna i ärendet voro i korthet följande.

Vid byggnadskonfliktens början den 1 april 1933 förordnade arbetslöshetskommissionen, jämlikt då gällande bestämmelser, att samtliga byggnadsarbetare skulle avstängas från all statlig arbetslöshetshjälp. Sedan frågan om arbetslöshetshjälp till byggnadsarbetarna med ikraftträdandet den 1 juli 1933 av den nya hjälpkungörelsen kommit i ett förändrat läge, meddelade arbetslöshetskommissionen genom cirkulär till arbetslöshetskommittéerna, att byggnadsarbetarna såsom tillhörande ett s. k. avstängt yrke ej heller i fortsättningen kunde komma i åtnjutande av arbetslöshetshjälp, med mindre dispens efter gjord ansökan beviljades av kommissionen, ävensom att dispens endast kunde ifrågakomma för byggnadsarbetare, som varit arbetslösa före den 1 april 1933. Därjämte meddelade kommissionen de arbetslöshetskommittéer, som erhöilo dispens för byggnadsarbetare, bland annat den särskilda bestämmelsen, att arbetslöshetshjälp finge utgivas endast till arbetslösa, som styrkt sig hava varit arbetslösa sedan den 1 april 1933.

Över arbetslöshetskommissionens sistnämnda beslut anfördes besvär av Göteborgs arbetslöshetskommitté med yrkande, att arbetslösa tillhörande byggnadsindustrien, som styrkt sig hava varit arbetslösa före den 1 april 1933, måtte tillerkännas rätt att uppbära statlig arbetslöshetshjälp, även om de efter sistnämnda dag innehaft tillfällig anställning. Till stöd för besvären anfördes, att den av arbetslöshetskommissionen anförda regeln kunde medföra ovillighet hos arbetslösa byggnadsarbetare att antaga erbjudet tillfälligt arbete, vare sig inom eller utom det egna yrket, vilket måste betraktas såsom en uppenbar olägenhet.

I avgivet utlåtande anförde arbetslöshetskommissionen, att kommissionen vid meddelandet av dispenser under byggnadskonflikten uppställt som huvudregel, att antalet dispenserum i allmänhet icke skulle uppgå till eller i varje fall icke överstiga det antal, som medgivits för den period, som utlöpte den sista mars 1933. Det hade för kommissionen framstått som angeläget, att det begränsade dispensutrymmet borde förbehållas dem, som ostridigt icke vore uteslutna enligt konfliktdirektiven. Kommissionen ville emellertid ej bestrida, att arbetslöshetskommittén i Göteborg till stöd för sin mening anförde praktiskt betydelsefulla skäl. Å andra sidan syntes konfliktdirektiven tala för den av kommissionen intagna ståndpunkten. Kommissionen funne det därför angeläget, att klarhet vunnes rörande konfliktdirektivens innebörd i förevarande hänseende, något som syntes vara desto mera påkallat, som man vid

direktivens avfattning ej syntes hava tagit hänsyn till de speciella förhållanden, som särskilt under en konflikt av längre varaktighet uppkomme inom byggnadsindustrien.

I Kungl. Maj:ts beslut anfördes, att den omständigheten, att byggnadsarbetare, vilka styrkt sig hava varit arbetslösa redan före byggnadskonfliktens utbrott den 1 april 1933, sedermera erhållit tillfälligt arbete, ej borde i och för sig medföra, att de vid därefter ånyo inträffande arbetslöshet avstängdes från arbetslöshetshjälp. Till följd härav anbefalldes Kungl. Maj:ts arbetslöshetskommissionen att till förnyad behandling upptaga frågan om dispensförfarandets tillämpning i förevarande hänseende.

Beträffande behandlingen av de *sekundärt arbetslösa* föreligger jämväl ett av Kungl. Maj:ts den 15 december 1933 meddelat beslut på besvär över av statens arbetslöshetskommission utfärdade tillämpningsbestämmelser angående konfliktdirektiven under byggnadskonflikten. Handlingarna i ärendet utvisa följande.

Vid byggnadskonfliktens utbrott den 1 april 1933 tillkännagav statens arbetslöshetskommission, att dispenser för byggnadsarbetare icke vidare kunde medgivas samt att samtliga arbetslösa personer, som haft sin senaste mera stadigvarande anställning inom byggnadsindustrien, icke, så länge konflikten påginge, kunde beredas arbetslöshetshjälp, vartill statsbidrag utginge.

Med anledning av från olika orter i landet inkomna förfrågningar angående tolkningen av berörda föreskrift meddelade kommissionen till förtydligande i cirkulär den 21 april 1933 till de kommunala arbetslöshetsorganen, att beslutet avsåge husbyggnadsindustrien, alltså uppförande av nya hus och reparationer och dylikt i gamla hus men ej anläggningsbranschens väg-, bro- och dylika arbetsföretag, samt att samtliga de arbetare, som utfört husbyggnadsarbete av ovannämnt slag, berördes av avstängningen, således ej blott murare, träarbetare, måleriarbetare, jord-, schaktnings- och grovarbetare och dylika utan även exempelvis rörlednings-, plåtslageri- och byggnadsställningsarbetare, som huvudsakligen arbetat vid nybyggen och reparationsarbeten. Kommissionen fäste vidare uppmärksamheten därpå, att sådana arbetare, som huvudsakligen på verkstäder utfört arbeten, avsedda för husbyggen, följaktligen icke berördes av avstängningsbeslutet samt ej heller byggnadsarbetare, som innehaft sin senaste mera stadigvarande anställning vid andra industriella företag, såsom t. ex. den mekaniska verkstadsindustrien, järnbruks-, pappersbruks- och pappersmasseindustrierna.

Över arbetslöshetskommissionens beslut anfördes klagomål hos Kungl. Maj:ts dels den 26 april 1933 av svenska metallindustriarbetareförbundet, som hemställde, att kommissionens beslut måtte undanröjas, i vad det gällde avstängning av rörarbetare, dels ock den 4 maj 1933 av svenska bleck- och plåtslagareförbundets avdelning nr 6, Stockholm, med instämmande av svenska bleck- och plåtslagareförbundet, vari hemställdes, att utövare av bleck- och plåtslagaryrket måtte erhålla arbetslöshetshjälp enligt samma grunder som före den 1 april 1933.

I särskilda utlåtanden över klagomålen den 5 och 12 maj 1933 hemställde arbetslöshetskommissionen, att framställningarna icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Sedan nya konfliktdirektiv den 1 juli 1933 trätt i kraft och arbetslöshetskommissionen i anledning av desamma genom cirkulär den 24 juli 1933 meddelat de kommunala arbetslöshetsorganen, att dispens ånyo kunde ifrågakomma för vissa arbetslösa inom byggnadsindustrien, anförde jämväl arbetslöshetskommittén i Göteborg den 12 oktober 1933 klagomål hos Kungl. Maj:t, vari yrkades, att, med undanröjande av arbetslöshetskommissionens beslut, i Göteborg hemmahörande arbetslösa rörlednings-, plåtslageri- och måleriarbetare måtte tillerkännas rätt att uppbära statlig arbetslöshetshjälp.

I utlåtande över klagomålen den 17 november 1933 anförde arbetslöshetskommissionen bland annat, att kommissionen rörande avtalsförhållandena inom rörlednings-, plåtslageri- och målerifacken i Göteborg inhämtat, att riksavtalet inom förstnämnda fack vore uppsagt och ny avtalsuppgörelse beroende på pågående underhandlingar, att det ettåriga lokalavtalet för plåtslagarna i Göteborg vore uppsägbart per den 31 december 1933 samt att nytt avtal vore träffat inom målerifacket, gällande till den 1 april 1935. Oavsett om avtalsförhållandena för ifrågavarande arbetargrupper ordnades samtidigt med avtalsförhållandena för de i den pågående byggnadskonflikten direkt invecklade arbetargrupperna, syntes kommissionen ett påtagligt samband föreligga mellan lönenivåerna för samtliga till husbyggnadsindustrien hänförliga arbetarkategorier. I varje fall syntes ej kunna bestridas, att sådana rörlednings-, plåtslageri- och måleriarbetare, som huvudsakligen arbetat vid uppförande av nya hus och reparationer och dylikt i gamla hus, vore att betrakta såsom byggnadsarbetare och därmed vore innefattade under de bestämmelser rörande dispensförfarande och rörande verkningar av konflikt, som gällde för byggnadsarbetare. — Två ledamöter av kommissionen avgåvo särskilt yttrande med hemställan, att Kungl. Maj:t måtte lämna besvären utan bifall. Två andra ledamöter hemställde, att Kungl. Maj:t måtte bifalla klagomålen.

Kungl. Maj:t har den 15 december 1933 meddelat följande beslut i ärendet:

»Vad först angår frågan om avstängning av arbetslösa måleriarbetare från arbetslöshetshjälp, är i ärendet upplyst, att kollektivavtal för målerifacket är gällande i hela riket till den 1 april 1935, och under sådana förhållanden kunna måleriarbetarnas anställnings- och lönevillkor ej skäligen antagas röna inverkan av den pågående byggnadskonflikten.

Vad därefter angår frågan om avstängning av arbetslösa rörarbetare samt bleck- och plåtslageriarbetare från arbetslöshetshjälp, bör vid tillämpning av dispensförfarande beträffande ifrågavarande arbetargrupper iakttagas, att den rådande arbetslösheten inom dessa fack kan antagas vara föranledd av byggnadskonflikten endast i viss omfattning, bestämd med hänsyn till den proportion, vari arbetare tillhörande dessa fack sedvanligen sysselsätts vid nybyggen ävensom vid sådana reparationer, som kräva medverkan av bygg-

nadsarbetare, hörande till de i byggnadskonflikten direkt indragna arbetargrupperna.

På grund härav prövar Kungl. Maj:t skäligen att, i anledning av de anförda klagomålen, anbefalla arbetslöshetskommissionen att vid tillämpningen av de för avstängning från arbetslöshetshjälp under arbetskonflikt gällande grunderna ävensom av dispensförfarandet beakta ovan angivna förhållanden.»

Vid sin granskning av de i statsrådet förda protokollen har konstitutionsutskottet funnit Kungl. Maj:ts sistnämnda beslut angående behandlingen av vissa sekundärt arbetslösa under byggnadskonflikten föranleda anmärkning jämlikt 107 § regeringsformen. Konstitutionsutskottet har härom anfört följande:

»Förevarande beslut av Kungl. Maj:t står icke i god överensstämmelse med grunderna för konfliktdirektiven. Beslutet, som innefattar en allmän tolkning av direktiven, var påtagligen av beskaffenhet att medverka till förlängning av en pågående arbetskonflikt, som varit till avsevärd skada för landets näringsliv och vars lösning var en förutsättning för igångsättandet av betydande statliga eller statsunderstödda arbeten för arbetslöshetens bekämpande. Då beslutet sålunda varit ägnat att leda till skada för viktiga samhällsintressen, borde det hava varit föredragande departementschefen angeläget att icke tillstyrka Kungl. Maj:t att fatta förevarande principiellt betydelsefulla beslut. Utskottet har därför icke kunnat underlåta att göra anmärkning mot chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, vilket utskottet får för riksdagen anmäla.»

Konstitutionsutskottets nyssnämnda anmärkning har av riksdagens båda kamrar lagts till handlingarna.

Den ståndpunkt, som särskilda utskottet vid föregående års riksdag angav i fråga om konfliktdirektivens lydelse och innebörd, synes alltjämt böra vidhållas. Vad angår tillämpningen av den avstängningsregel, som direktiven innehålla med avseende på de sekundärt arbetslösa, gav särskilda utskottet uttryck för den uppfattningen, att det gällde att uppdraga en gräns emellan sådana arbetare, vilka med avseende å sina löne- och avtalsförhållanden hava ett påvisbart intresse av konfliktens utgång, och andra. Det vore därvid icke avsett att begränsa avstängningsregelns verkningar till sådana arbetare, vilka äro parter i samma kollektivavtal som de i konflikten direkt indragna. Regeln skulle kunna komma i tillämpning i sådana fall, som när exempelvis konflikt inom sågverksindustrien medför arbetslöshet inom pappersmasseindustrien, eller då konflikt med fartygsbefäl, däckspersonal eller maskinpersonal leder till arbetslöshet för den eller de andra grupperna. Sedan utskottet genom dessa exempel angivit arten av den intressegemenskap, som bör föranleda regelns användning, framhöll utskottet, att å andra sidan noga måste tillses, att regeln icke åberopas, då intressegemenskapen endast är av mindre betydelse eller av sekundär beskaffenhet. Såsom sådana sekundärt arbetslösa, för vilka ut-

Utskottet.

gången av en konflikt icke på något sätt kan inverka på deras löne- och övriga anställningsförhållanden och vilka alltså icke skulle drabbas av avstängning till följd av konflikten, betecknade särskilda utskottet arbetarna i sådana fall, då de vid visst arbetsföretag bliva arbetslösa till följd av att på grund av arbetskonflikt råvarutillförseln eller krafttillgången till företaget stoppats eller — det motsatta fallet — då exempelvis avverkning av virke inställes till följd av en genom konflikt minskad åtgång vid förädlingsverken.

Till vad särskilda utskottet år 1933 sålunda anfört kan utskottet helt ansluta sig. Huru önskvärt det än i och för sig vore, att man i själva lagtexten kunde så tydligt ange de gränser man vill uppdraga, att tillämpningen icke behövde möta större svårigheter, kan det å andra sidan i praktiken icke undvikas, att avgöranden måste träffas fall för fall med hänsynstagande till oavlätligen växlande förhållanden. Några detaljerade generella regler torde därför svårigen kunna införas i lagtexten. Man får stanna vid en skälighetsprövning efter vissa angivna direktiv.

Ovan anförda exemplifiering rörande dels sådana fall, då avstängning bör äga rum, dels också sådana tillfällen, vid vilka regeln icke bör återopas, synes ådagalägga, att riksdagen år 1933 avsåg att så utforma konfliktdirektiven, att det både klart framginge, att arbetslöshetshjälpen icke finge utnyttjas för att stärka den ena partens uthållighet i en arbetskonflikt och att å andra sidan oskäliga restriktioner icke skulle gälla. Då utskottet ger sin anslutning till denna uppfattning, vill utskottet ytterligare understryka vikten av att båda-dera av de sålunda angivna synpunkterna tillbörligen beaktas.

Rörande de i en konflikt direkt indragna framgår av lagtextens ordalydelse, att avstängning skall drabba dem, som deltaga i strejk eller äro föremål för lockout, d. v. s. avbryta ett pågående arbete vid konfliktens utbrott. De sekundärt arbetslösa åter skola avstängas, om deras löne- och anställningsvillkor skäligen kunna antagas röna inverkan av konflikten. Vid denna skälighetsprövning bör uppenbarligen — såsom också särskilda utskottet år 1933 torde hava avsett — hänsyn främst tagas till faktiskt föreliggande intressegemenskap inom det i varje fall av en konflikt och dess verkningar berörda arbetsområdet. Det förhållandet, att en yrkesgrupp är part i ett *gällande* avtal, kan därvid icke vara av avgörande betydelse, såvida icke avtalstiden är så lång, att samhörigheten med de i konflikten indragna yrkesgrupperna uppenbarligen upphävt. Icke heller kan intressegemenskapen sägas vara obefintlig av den anledningen, att viss del av en yrkesgrupp är sysselsatt med annat slags arbete än annan del av samma yrkesgrupp, om denna senare har intresse av konfliktens utgång och hela gruppen har samma löne- och anställningsvillkor.

Arbetslöshetsförsäkringens anknnytning till reservarbetslinjen.

I det av Kungl. Maj:t till 1933 års riksdag föreslagna hjälpsystemet ingingo icke reservarbeten. På grund härav upptog departementschefen i fjol-årets proposition om arbetslöshetsförsäkring icke frågan om anknnytning mellan försäkringen och reservarbetslinjen till behandling.

I det allmänna system för hjälpåtgärder emot arbetslöshet, som beslöts vid 1933 års riksdag, ingå reservarbeten som en integrerande del. Avlöningen vid reservarbete skall fastställas av statens arbetslöshetskommission på sådant sätt, att den ej överstiger den lägsta grovarbetarlön, för vilken arbete i orten kan i avsevärd grad beredas, med beaktande jämväl av löneförhållandena inom jord- och skogsbruk. I den officiella statistiken upptagas de vid reservarbete sysselsatta arbetarna såsom arbetslösa.

Särskilda utskottet vid 1933 års riksdag yttrade vid behandlingen av frågan om anknytningen emellan arbetslöshetsförsäkringen och reservarbetslinjen, att det med hänsyn till sättet för bestämmandet av avlöningen vid reservarbete icke gärna kunde ifrågakomma, att en reservarbetare sett från försäkringens synpunkt skulle betraktas som arbetslös. Han borde ur denna synpunkt helt jämföras med den, som vore sysselsatt vid arbete å öppna arbetsmarknaden. Härav följde, att en reservarbetare hade skyldighet och rätt att inbetala avgifter till sin kassa, att han på grund av sådana avgifter kunde bli understödsberättigad samt att ny arbetslöshet skulle anses hava inträtt vid reservarbetets upphörande, därest annan sysselsättning ej samtidigt erhöles. Vidare följde av denna princip, att den, som utan giltig anledning lämnade ett reservarbete, ej skulle få uppbära daghjälp under fyra veckors tid. Utskottet förklarade därjämte, att det med hänsyn till sättet för bestämmandet av avlöningen vid reservarbete icke torde vara möjligt att uttala något allmänt omdöme om att arbetslönen vid reservarbete uppfyllde det krav på avlöning, som försäkringsförordningen uppställde, för att vägran att antaga erbjudet arbete skulle föranleda avstängning från understöd.

I en av herr Trygger m. fl. avgiven reservation yrkades, att skyldighet skulle införas för de försäkrade att, oavsett lörens storlek, vid risk av understödets indragande antaga hänvisning till reservarbete.

Herr Hamrin m. fl. hemställde i avgiven reservation, att skyldighet skulle införas för de försäkrade att vid extraordinära arbetslöshetsförhållanden efter av tillsynsmyndigheten lämnad föreskrift antaga hänvisning till reservarbete oavsett avlöningens storlek.

I årets proposition har departementschefen beträffande förevarande fråga anfört följande:

»Till vad utskottet anfört om förhållandet mellan arbetslöshetsförsäkringen och reservarbetslinjen kan jag ansluta mig. Jag anser sålunda, att en medlem i erkänd arbetslöshetskassa, som är sysselsatt vid reservarbete, med avseende å rättigheter och skyldigheter i förhållande till arbetslöshetskassan skall betraktas, som om han vore sysselsatt å öppna arbetsmarknaden. Han har därför skyldighet att erlägga avgifter till kassan och äger i en framtid åberopa dessa avgifter för rätt till understöd. Först vid reservarbetets upphörande kan han av kassan anses såsom arbetslös, och om han utan giltig orsak lämnat reservarbetet, skall han avstängas från understöd under minst fyra veckor.

Tveksamhet torde egentligen blott kunna råda beträffande frågan om skyldighet skall förefinnas för en arbetslös medlem av erkänd arbetslöshets-

kassa att vid risk av understödets indragande antaga hänvisning till reservarbete. Härvid är emellertid att märka följande. En medlem av en erkänd arbetslöshetskassa lärer böra avstängas från understöd, därest han lämnar ett av honom på öppna arbetsmarknaden innehaft arbete utan annat skäl än att lönen icke kan betraktas som skälig. Däremot kan han utan att förlora sin understödsrätt vägra att antaga ett erbjudet arbete på öppna arbetsmarknaden, om lönen icke är att anse som skälig. Någon anledning att i dessa avseenden särskilja reservarbete från arbete på öppna arbetsmarknaden förefinnes icke enligt min uppfattning. Jag ansluter mig alltså till utskottets förslag, att en vägran att antaga hänvisning till reservarbete skall helt jämföras med en vägran att antaga erbjudet arbete på öppna arbetsmarknaden. Genom det sätt, varpå arbetslönerna vid reservarbetena numera beräknas, torde det för övrigt blott mera sällan kunna förekomma, att avlöningen icke skulle komma att betraktas som skälig i förhållande till å arbetsorten förekommande avlöning för sådant arbete. Exempel härå kan emellertid, såsom utskottet anfört, tänkas beträffande ett såsom reservarbete anordnat vägarbete inom en utpräglad jordbrukskommun.

Det av herr Hamrin m. fl. i en reservation framförda yrkandet om skyldighet för de försäkrade att under extraordinära arbetslöshetsförhållanden efter därom av tillsynsmyndigheten lämnad föreskrift vid risk av understödets indragande antaga hänvisning till reservarbete oavsett lörens storlek sammanhänger med det av samma riksdagsledamöter förordade systemet för bestämmandet av reservarbetslönen. Enligt detta system skulle reservarbetslönen blott upp till fyra kronors höjd komma att sammanfalla med den av statens arbetslöshetskommission fastställda lägsta grovarbetarlönen i orten. Vid högre grovarbetarlöner skulle dessa reduceras enligt en stigande skala för bestämmandet av reservarbetslönen. Inom den högre delen av löneskalan skulle det därför ej utan vidare föreligga skyldighet för de försäkrade att antaga hänvisning till reservarbete. Reservanterna ansågo ej heller, att en allmän sådan skyldighet borde föreskrivas.

Med det av riksdagen fastställda systemet för bestämmandet av reservarbetslönen lärer behov icke förefinnas av den av reservanterna förordade regeln. Frågan om skyldighet att antaga hänvisning till reservarbete bör sålunda bedömas från fall till fall enligt de i försäkringsförordningen för arbeten över huvud givna bestämmelserna. I likhet med utskottet anser jag icke, att behov förefinnes av särskilt stadgande härom.»

I motionen I: 299 har herr Sam Larsson hemställt, att i 15 § i försäkringsförordningen måtte införas ett stadgande om att reservarbete, oavsett lörens storlek, alltid skall anses såsom lämpligt arbete. Motionären erinrar om att i den av herr Hamrin m. fl. till särskilda utskottets utlåtande nr 18 fogade reservationen anfördes, att den reservarbetslön, som sammanföll med lägsta grovarbetarlönen, alltid måste anses skälig i förhållande till i arbetsorten förekommande avlöning för sådant arbete som reservarbetet. I enlighet med den ståndpunkt, som sålunda intagits av ifrågavarande reservanter, bör, framhål-

ler motionären, då reservarbetslönen till följd av fjolårets riksdagsbeslut över hela linjen kommit att i praktiken sammanfalla med lägsta grovarbetarlönen å vederbörande orter, reservarbetslönen alltid anses såsom skälig avlöning ur försäkringens ståndpunkt.

I likhet med särskilda utskottet vid 1933 års riksdag och departementschefen anser utskottet, att en medlem i en erkänd arbetslöshetskassa, som är sysselsatt vid reservarbete, med avseende å rättigheter och skyldigheter i förhållande till kassan skall betraktas som om han vore sysselsatt å öppna arbetsmarknaden.

Utskottet.

Vad däremot beträffar frågan, om en försäkrad skall vara skyldig att antaga hänvisning till reservarbete vid risk av understödets indragande, kan utskottet för sin del icke anse, att en vägran att antaga sådan hänvisning skall under alla förhållanden jämföras med en vägran att antaga erbjudet arbete på öppna arbetsmarknaden. För närvarande fastställs reservarbetslönen av statens arbetslöshetskommission på sådant sätt, att den ej överstiger den lägsta grovarbetarlön, för vilken arbete i orten kan i avsevärd grad beredas, med beaktande jämväl av löneförhållandena inom jord- och skogsbruk. En på dylikt sätt bestämd reservarbetslön måste enligt utskottets uppfattning alltid anses som skälig från försäkringens synpunkt. Eljest skulle en sådan situation kunna uppkomma, som att en jordbruksarbetare erhöle understöd från sin kassa, oaktat han vägrat att antaga hänvisning till ett såsom reservarbete anordnat vägarbete med en avlöning, som vore högre än den av honom tidigare uppburna. Vägran att antaga hänvisning till reservarbete bör således, oavsett om avlöningen enligt 15 § i försäkringsförordningen kan anses såsom skälig i förhållande till i arbetsorten förekommande avlöning för sådant arbete, medföra avstängning från understöd från kassan.

Betänkligheter kunna emellertid anföras emot att i försäkringsförordningen införas en uttrycklig bestämmelse i enlighet med vad utskottet nyss anført. Utskottet vill nämligen ytterligare betona, att den av utskottet i frågan intagna ståndpunkten betingas av det förhållandet, att reservarbetslönen för närvarande bestämmas på sätt, som utskottet nyss angivit. Om reservarbetslönen i en framtid skulle komma att fastställas till avsevärt lägre tal än lägsta grovarbetarlönen, kan spörsmålet, huruvida vägran att antaga hänvisning till ett på dylikt sätt avlönat reservarbete bör medföra avstängning från understöd från erkänd arbetslöshetskassa, komma i en annan belysning. Då avlöningsbestämmelserna vid reservarbetena kunna avgöras genom gemensam votering av riksdagens båda kamrar men en i försäkringsförordningen införd bestämmelse för att kunna ändras kräver samstämmiga beslut av båda kamrarna och Kungl. Maj:t, skulle det kunna inträffa, att grunderna för bestämmandet av reservarbetslönen förändrades utan att motsvarande ändring vidtoges i försäkringsförordningen.

På de av utskottet nu angivna skälen anser sig utskottet därför böra förorda, att någon bestämmelse om försäkringens förhållande till reservarbetslinjen icke intages i försäkringsförordningen. Utskottet förutsätter emellertid

därvid, att, så länge nuvarande bestämmelser angående reservarbetslönens fastställande i sina huvuddrag tillämpas, vägran att antaga hänvisning till reservarbete skall, oavsett reservarbetslönens storlek, medföra indragning av understödet från kassan. Med reservarbete avser utskottet då sådant arbete, som i enlighet med vad därom finnes särskilt stadgat anordnats såsom statligt eller statskommunalt reservarbete.

Viss tids avgiftsbetalning för rätt till understöd.

Enligt det av 1932 års sakkunniga framlagda förslaget erfordrades, för att rätt till understöd från erkänd arbetslöshetskassa skulle föreligga för en medlem, som icke tidigare uppburit understöd från kassan, att han för tid under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tjugufyra månaderna till kassan erlagt avgifter, motsvarande minst femtiotvå veckoavgifter. För att medlem, som tidigare uppburit understöd från kassan, skulle bli understödsberättigad krävdes, att han under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tolv månaderna till kassan erlagt avgifter för en tid, motsvarande minst tjugusex veckoavgifter. Därest medlem övergått från klass med lägre daghjälp till klass med högre daghjälp, skulle den högre daghjälp icke få utgivas till honom, såvida icke summan av hans under nyss angivna förutsättningar och tid erlagda avgifter minst motsvarade summan av femtiotvå respektive tjugusex avgifter i den högre klassen, varjämte han efter övergången alltid måste hava erlagt minst tjugusex respektive tretton avgifter i den högre klassen.

I propositionen till 1933 års riksdag föreslogs sådan ändring i nu nämnda villkor, att för rätt till understöd från kassan skulle första gången krävas femtiotvå veckoavgifter under trettiosex månader och därpå följande gånger tjugusex avgifter under aderton månader. Motsvarande ändring föreslogs i bestämmelserna om understödsrätt efter övergång från klass med lägre daghjälp till klass med högre daghjälp.

I motiveringen för ifrågavarande ändringar framhöll departementschefen, att de av de sakkunniga föreslagna bestämmelserna på ett synnerligen restriktivt sätt komme att avskära stora grupper av de försäkrade från att komma i åtnjutande av försäkringens förmåner. Den av de sakkunniga inom grov- och fabriksarbetareförbundet samt metallindustriarbetareförbundet verkställda undersökningen utvisade nämligen, att för det förstnämnda förbundets del ej mindre än 65 respektive 61 procent av antalet arbetslösa veckor under åren 1929 och 1930 skulle hava blivit diskvalificerade från understöd enbart på grund av att 26 veckoavgifter ej erlagts under det närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna året. För metallindustriarbetareförbundets del voro motsvarande siffror 54 och 42 procent. Departementschefen ansåg det därför vara lyckligt, om bestämmelserna på denna punkt något uppmjukades. I fråga om det sätt, varpå ökningen i försäkringens effektivitet borde ernås, övervägde departementschefen lämpligheten av att, i stället för att utsträcka avgiftstiden, bibehålla densamma vid två respektive ett år och i stället sänka antalet av-

gifter till 40 respektive 20. På anförda skäl förordade departementschefen emellertid en utökning av avgiftstiden.

Särskilda utskottet vid 1933 års riksdag hemställde, att riksdagen med ändring av Kungl. Maj:ts förslag måtte godkänna de bestämmelser, som i ämnet föreslagits av 1932 års sakkunniga. Utskottet anförde därvid bland annat följande:

»Den av departementschefen verkställda kostnadsberäkningen giver vid handen, att ifrågavarande utsträckning av den tid, inom vilken föreskrivet antal avgifter skola vara erlagda, för såväl de försäkrade som för staten komme att medföra en mycket betydande kostnadsökning. Redan ur ekonomiska synpunkter måste således betänkligheter göra sig gällande emot ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Framför allt måste emellertid försäkringen förlora mycket av sin stadga genom att den utsträcker till personer, som behöva så lång tid som tre år för att erlagga 52 veckoavgifter. Därigenom skulle i försäkringen kunna inlemmas personer, som under flera år tillbaka övervägande delen av tiden varit arbetslösa och som rimligen ej kunna räknas till de försäkringsbara fallen. Den begränsning till visst verksamhetsområde, som man, i enlighet med vad utskottet förut anført, principiellt bör eftersträva för försäkringen, bleve härigenom redan från begynnelsen på ett betänkligt sätt uppmjukad. Vidare skulle den önskade verkan av bestämmelserna, som består i ett effektivt fränskiljande av de självständiga företagen, enligt utskottets förmenande till stor del försvinna.»

På av utskottet ytterligare anförda skäl uttalade utskottet, att, om en uppmjukning av de utav 1932 års sakkunniga föreslagna avgiftsbestämmelserna över huvud ansåges böra ske, vilket utskottet emellertid avstyrkte, en sådan uppmjukning borde verkställas genom att antalet avgifter, som skulle vara erlagda under två respektive ett års tid, minskades.

I förevarande proposition nr 38 meddelar departementschefen, att han, till komplettering av den tidigare verkställda undersökningen, under hösten 1933 låtit utföra vissa nya undersökningar för vinnande av mera material till jämförelse mellan de skilda förslagen till bestämmelser om avgiftsbetalning samt det i fjolårets proposition diskuterade alternativet 20 avgifter under 12 månader. De nya undersökningarna hava bestått dels i en kompletterande bearbetning av det vid 1932 års undersökning vunna materialet och dels i en helt ny undersökning av arbetslöshetsförhållandena inom träindustriarbetareförbundet. 1932 års undersökning grundade sig på 1928 års förslag till obligatorisk försäkring, medan undersökningen inom träindustriarbetareförbundet utgått från fjolårets förslag till frivillig försäkring. Genom sistnämnda undersökning hava bland annat försäkringens verkningar under en långvarig krisperiod kunnat belysas. En redogörelse över undersökningarna finnes såsom bilaga fogad vid årets proposition.

Av den kompletterande undersökningen framgår, att alternativen 26 avgifter under 6 kvartal och 20 avgifter under 4 kvartal i stort sett äro lika effektiva. Dessa alternativ äro för grov- och fabriksarbetareförbundet omkring 30 procent och för metallindustriarbetareförbundet mellan 12 och 15 procent effektivare än alternativet 26 avgifter under 4 kvartal.

Av undersökningen i träindustriarbetareförbundet framgår, att effektiviteten i genomsnitt uppgick till 32 procent beträffande 1928 års förslag till obligatorisk försäkring, 36 procent beträffande det av 1932 års sakkunniga framlagda förslaget och 40 procent beträffande såväl det i propositionen 1933 framlagda förslaget som alternativet 40 avgifter under 12 månader. 1932 års sakkunnigas förslag är således omkring 12 procent effektivare än 1928 års förslag till obligatorisk försäkring, trots att antalet avgifter och inbetalningstiderna äro desamma. Orsaken härtill är uppenbarligen omläggningen av villkoret om avgiftsbetalning till att endast avse tiden före arbetslöshetens början. Undersökningen, som avsåg tiden 1 januari 1929—1 juli 1933, utvisade vidare, att försäkringens effektivitet håller sig tämligen stabil även under en långvarig krisperiod. Detta är givetvis beroende på att en icke obetydlig omsättning försiggår bland de arbetslösa.

Sedan departementschefen redogjort för det genom undersökningarna vunna materialet, anför han bland annat följande:

»Vad angår övervägandet av vilket alternativ beträffande avgiftsbetalningen, som man bör bestämma sig för, bör ihågkommas, att gränsdragningen för försäkringens verksamhetsområde i viss mån måste utgöra en bedömningsfråga. Man kan icke sänka kravet på visst antal under en begränsad tidsperiod erlagda avgifter för långt, ty då kan man riskera, att försäkringens förlorar sin karaktär av socialförsäkring och kommer att nalkas ett understödssystem. Å andra sidan bör man icke ställa kravet på avgiftsbetalning för högt; det är då fara värt, att anslutningen till försäkringens blir så ringa, att försäkringens ej längre försvarar sin plats i det allmännas hjälpsystem för bekämpande av arbetslösheten. Jag vill därjämte betona, att de genom en effektivitetsökning förhöjda kostnaderna ingalunda komma att helt läggas på statsverket. De försäkrade måste även bära sin andel därav. Då antalet understödda dagar per medlem och år överstiger 21, måste de försäkrade helt bära den kostnadsökning, som därav föranledes. Är arbetslösheten mindre, kommer kostnadsökningen bland olika grupper av försäkrade att fördela sig så, att de bättre ställda grupperna själva få bekosta större delen av kostnadsökningen, medan de i inkomsthänseende sämre ställda grupperna få en större andel av kostnaderna ersatt genom statsbidraget. Dessa dåligt ställda arbetargrupper skulle ändock ha kommit att tungt belasta det allmännas arbetslöshetshjälp. Det torde komma att visa sig, att försäkringens för det allmänna är en jämförelsevis billig form av arbetslöshetshjälp.

Genom den kostnadsberäkning, som jag låtit verkställa, ha naturligtvis icke erhållits några definitiva siffror över de blivande kostnaderna för försäkringens. Siffrorna avse endast att ungefärligen visa, vilka kostnaderna skulle vara, för den händelse försäkringens nu varit helt genomförd. Kostnaderna för daghjälpens skulle vid alternativet 26 avgifter under 12 månader uppgå till 29.8 miljoner kronor. Av dessa kostnader skulle på statsverket falla 14.3 miljoner kronor och på de försäkrade stanna 15.5 miljoner kronor. Vid alternativet 20 avgifter under 12 månader, vilket i effektivitetshänseende är nära

jämställt med alternativet 26 avgifter under 18 månader, skulle kostnaderna för daghjälp uppgå till 37.0 miljoner kronor, varav på statsverket skulle falla 15.7 miljoner kronor och på de försäkrade stanna 21.3 miljoner kronor. Jag erinrar om att beräkningarna avse en fullt utbyggd försäkring med omkring 700,000 kassemedlemmar.

För min del anser jag mig efter ett förnyat övervägande av frågan böra förordna, att bestämmelserna om avgiftsbetalning utformas så, att den högre effektiviteten, eller omkring 40 procent beträffande träindustriarbetareförbundet, ernås. Detta är — som redan antytts — fallet med både alternativet 26 avgifter under 18 månader och alternativet 20 avgifter under 12 månader.»

I fråga om valet mellan dessa båda alternativ har departementschefen, med hänsyn till vad särskilda utskottet vid 1933 års riksdag anfört, icke ansett sig böra vidhålla sin föregående år intagna ståndpunkt utan i stället förordnat alternativet 20 avgifter under 12 månader. I anslutning härtill föreslår departementschefen motsvarande ändringar i bestämmelserna om understödsrätt efter övergång från klass med lägre daghjälp till klass med högre daghjälp.

I motionen I:299 har herr Sam Larsson hemställt, att villkoret om avgiftsbetalning för rätt till understöd måtte utformas i enlighet med vad särskilda utskottet vid 1933 års riksdag föreslagit. Motionären förordar sålunda alternativet 26 avgifter under 12 månader jämte motsvarande följdbestämmelser.

Utskottet kan i förevarande fråga ansluta sig till vad särskilda utskottet vid 1933 års riksdag anfört till stöd för sin tillstyrkan av de avgiftsbestämmelser, som föreslagits av 1932 års sakkunniga. Utskottet anser det sålunda för försäkringens bestånd vara synnerligen viktigt, att försäkringen från början erhåller tillräcklig stadga. De uppmjukade avgiftsbestämmelserna kunna medföra allt för stora medlemsavgifter för de försäkrade samt ekonomiska påfrestningar på kassorna. Att den genom uppmjukningen uppkommande kostnadsökningen till större delen torde falla på de försäkrade kan därför icke sägas utgöra tillräckligt skäl för ett godtagande av de av departementschefen föreslagna avgiftsbestämmelserna.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker förty, att riksdagen med ändring av Kungl. Maj:ts förslag måtte godkänna de bestämmelser om avgiftsbetalning såsom villkor för understödsrätt, som föreslagits av 1932 års sakkunniga och tillstyrkts av särskilda utskottet vid 1933 års riksdag.

Självständiga företagens ställning till försäkringen.

1932 års sakkunniga anförde beträffande omfattningen av försäkringen, att det vore önskvärt, att densamma gjordes tillämplig allenast å verkliga lönearbetare. Då det emellertid mötte betydande svårigheter att positivt bestämma, vem som skulle anses som lönearbetare, föreslago de sakkunniga, att man negativt skulle bestämma, att den, som vore självständig företagare, skulle

uteslutas från medlemskap. Med hänsyn till önskvärdheten av att smärre jordbrukare, som för sitt uppehälle huvudsakligen vore beroende av lönearbete, bereddes tillfälle att inträda i försäkringen, uppställdes icke ett absolut förbud för dem, som regelbundet men endast viss del av året vore att anse som självständiga företagare, att ingå och kvarstå såsom medlemmar i erkänd arbetslöshetskassa. De sakkunniga föreslogo i stället en bestämmelse om att kassa skulle vara skyldig att från medlemskap utesluta den, som under de senast förflutna tolv månaderna under längre tid än fem månader haft ställning såsom självständig företagare utan att samtidigt mot avlöning användas till arbete för annans räkning. Omfattningen av begreppet självständig företagare överlämnades åt praxis att utforma. De sakkunniga anförde, att tiden fem månader valts med hänsyn till att, om någon under längre tid än sex månader av ett år varit medlem i en erkänd arbetslöshetskassa, möjlighet funnits att inbetala av de sakkunniga föreslaget antal avgifter för att rätt till understöd skulle föreligga.

I propositionen till 1933 års riksdag tillstyrkte departementschefen oförändrat, vad de sakkunniga i ifrågavarande avseende föreslagit.

Särskilda utskottet vid nämnda riksdag fann ej anledning att yttra sig i frågan utan tillstyrkte förslaget i denna del. I en vid utskottets utlåtande fogad reservation med hemställan om avslag å propositionen förklarade emellertid herrar Westman och Pehrsson i Bramstorp utan närmare motivering, att de ansågo avgränsningen av de självständiga företagarna utgöra en fråga, som enligt deras uppfattning ej lösts på ett tillfredsställande sätt.

Under debatten i kamrarna anfördes från olika håll, att det vore en svaghet i förslaget, att en mindre jordbrukare, som på grund av bristande tillgång på skogsarbete bleve hänvisad att leva på sin egen gård i mer än fem månader av ett år, skulle uteslutas från försäkringen.

I förevarande proposition nr 38 har departementschefen utförligt motiverat anledningen till att lösningen av frågan om de självständiga företagarnas ställning i förhållande till försäkringen söktes enligt de av de sakkunniga föreslagna huvudlinjerna. Beträffande den tidrymd inom året, under vilken en medlem av erkänd arbetslöshetskassa bör berättigas att verka såsom självständig företagare, anför departementschefen följande:

»Avgörandet av frågan om den tidrymd inom de senast förflutna tolv månaderna, under vilken medlemmar i en erkänd arbetslöshetskassa böra kunna verka såsom självständiga företagare, utan att rätten till medlemskap förloras, torde främst böra vara beroende på hur gränsen emot de rena självständiga företagarna önskas dragen. Ju längre den tidrymd under de senast förflutna tolv månaderna göres, under vilken medlemmar i erkända arbetslöshetskassor skola kunna vara självständiga företagare, desto flera hemmansägare och arrendatorer med tämligen stora jordbruk kunna ansluta sig till försäkringen. Såsom jag nyss anför, är det enligt min uppfattning lämpligt, att gränsen i detta avseende drages ganska snävt. Man kan emellertid vid avgörandet av frågan icke bortse från att densamma måste bedömas jämväl med hänsyn till att rätt till erhållan-

de av understöd inträder efter det ett visst antal avgifter erlagts — naturligtvis dock endast därest övriga förutsättningar för understödsrätt föreligga. Sålunda torde man i möjligaste mån böra förhindra, att medlemmar, som fullgjort vad på dem ankommer, för att de skola vara berättigade till understöd vid arbetslöshet, skola förlora sitt medlemskap, innan de hunnit göra sin understödsrätt gällande.

Även med utgångspunkt från de sakkunnigas förslag i fråga om avgränsningen mot de självständiga företagarna och om viss avgiftsbetalning för erhållande av rätt till understöd kan en jordbrukare, som erlagt föreskrivet antal avgifter för tid, under vilken han arbetat som lönearbetare, komma att uteslutas ur kassan, innan han ännu varit i tillfälle att göra rätten till understöd gällande. Detta blir nämligen fallet, så snart han under de senast förflutna tolv månaderna verkat som självständig företagare i mer än fem månader. Då bestämmelserna sålunda kunna komma att verka obilligt emot vissa försäkrade, torde det vara lämpligt att något mildra desamma utan att likväl uppgiva den principiella inställningen till frågan. En bidragande orsak till en sådan mildring är jämväl, att jag av skäl, som jag tidigare anført, ansett mig böra föreslå, att understödsrätt skall inträda, första gången efter 40 under två år erlagda avgifter och därpå följande gånger efter 20 under ett år erlagda avgifter. En enligt min mening lämplig avvägning av bestämmelserna i fråga om de självständiga företagarna vinnes, om tidslängden för den verksamhet som självständig företagare, som medför uteslutning ur kassan, bestämmes till sex i stället för fem månader av de senast förflutna tolv månaderna. Visserligen kan, även om gränslinjen flyttas på nu angivet sätt, på grund av ändringen i bestämmelserna om antalet avgifter, som krävas för vinnande av understödsrätt, en medlem under vissa speciella förhållanden komma att uteslutas ur kassan, efter det han erlagt föreskrivet antal avgifter men innan han varit i tillfälle att göra rätten till understöd gällande. Detta läser likväl icke böra förhindra en ur skilda synpunkter önskvärd allmän gränsdragning emot de självständiga företagarna.»

I motionen I: 299 har herr Sam Larsson hemställt, att riksdagen måtte med ändring av Kungl. Maj:ts förslag godkänna, vad som på denna punkt föreslagits av 1932 års sakkunniga och tillstyrkts av särskilda utskottet vid 1933 års riksdag.

I likhet med departementschefen anser utskottet, att frågan om de självständiga företagarnas ställning till försäkringen bör lösas i enlighet med de huvudlinjer, som angivits av 1932 års sakkunniga.

Utskottet.

Vad däremot beträffar frågan om den tidrymd inom de senast förflutna tolv månaderna, under vilken medlemmar i en erkänd arbetslöshetskassa böra kunna verka såsom självständiga företagare utan att rätten till medlemskap förloras, kan utskottet icke känna sig övertygat om riktigheten av vad departementschefen därom anført. Utskottet anser för sin del, att det principiella villkoret för rätt till medlemskap i en erkänd arbetslöshetskassa bör vara, att

vederbörande under *större* delen av året är att betrakta som lönearbetare. Enligt utskottets mening är det synnerligen lämpligt, att en marginal finnes mellan den del av året, för vilken avgifter måste erläggas, därest rätt till understöd skall erhållas, och den tidrymd, under vilken den försäkrade måste hava varit att betrakta som lönearbetare, för att medlemsrätten skall bevaras. Därigenom vinnes den fördelen, att personer icke ansluta sig till någon arbetslöshetskassa, vilka för att bliva understödsberättigade måste inneha lönearbete och erlägga avgifter för hela den tid, som de ej äro självständiga företagare, Med de bestämmelser angående avgiftsbetalning för rätt till understöd, som utskottet i annat sammanhang tillstyrkt, skulle det vid bifall i förevarande hänseende till Kungl. Maj:ts förslag ej bliva någon marginal alls. En marginal om en månad är enligt utskottets uppfattning nödvändig.

På sålunda angivna skäl ansluter utskottet sig förty till det i motionen I: 299 med avseende å denna punkt gjorda yrkandet.

Förhållandet till fattigvården.

Beträffande förhållandet mellan arbetslöshetsförsäkringen och fattigvården föreslog majoriteten av 1926 års sakkunniga, att daghjälp skulle få utgivas till medlem, som i anledning av arbetslöshet åtnjöte fattigvård för sig eller för någon familjemedlem, allenast i den mån fattigvården icke uppginge till det för daghjälpen föreskrivna maximum. Två ledamöter av de sakkunniga ansågo, att daghjälp borde utgå oberoende av huruvida vederbörande uppbure fattigvård eller icke.

1932 års sakkunniga förordade en annan lösning av frågan. De sakkunniga föreslogo nämligen, att daghjälp ej alls skulle få utgå till medlem, som i anledning av arbetslöshet uppbare fattigvård av annat slag än som omförmåles i 50 § 2 mom. i lagen om fattigvården. Detsamma skulle gälla, då någon, för vilken den försäkrade hade försörjningsplikt, i anledning av hans arbetslöshet uppbare fattigvård; för sådana familjemedlemmar gjordes ytterligare undantag beträffande vård å sjukvårdsanstalt. I samband härmed föreslogo de sakkunniga införande i fattigvårdslagen av skyldighet för fattigvårdsstyrelsen att till arbetslöshetskassans styrelse lämna uppgift angående meddelad fattigvård.

I yttrandena över 1933 års sakkunnigpromemoria uttalades från skilda håll, bland annat av statens arbetslöshetskommission, tillfredsställelse med förslaget i denna del. Å andra sidan anförde kammarrätten, att förslaget syntes strida emot de allmänna principerna för fattigvården samt mot försäkringsmässiga grunder. Kammarrätten erinrade vidare, att en dylik gränsdragning emot fattigvården icke skett beträffande de former av socialförsäkring, som redan reglerats. Styrelsen för svenska stadsförbundet framhöll, att ifrågavarande regel skulle omintetgöra den avlastning från fattigvården, som försäkringen eljest vore ägnad att medföra.

I propositionen till 1933 års riksdag uttalade departementschefen, att det ur olika synpunkter skulle vara till stor fördel, om det läte sig göra att upp-

draga en klar gräns mellan arbetslöshetsförsäkringen och fattigvården. Med hänsyn bland annat till de i yttrandena framkomna anmärkningarna ansåg sig departementschefen emellertid ej kunna följa sakkunnigförslaget på denna punkt. Departementschefen föreslog i stället, att daghjälpn skulle kunna suppleras av fattigvården utan att detta inverkade på daghjälpens belopp. Vid sådant förhållande förelåg icke behov av någon författningsbestämmelse i ämnet.

Särskilda utskottet vid 1933 års riksdag förklarade sig dela departementschefens uppfattning, att sammanblandning mellan arbetslöshetshjälp och fattigvård i möjligaste mån borde upphöra. För den arbetslöshetshjälp, som består av kommunalt kontantunderstöd med statsbidrag, förordade utskottet jämväl enahanda regler, som av 1932 års sakkunniga föreslagits för arbetslöshetsförsäkringens del; dock gjordes ytterligare undantag för tillfällig fattigvård, som i synnerligen trängande fall utgives till arbetslös person eller hans familj. Riksdagens beslut fattades i enlighet med utskottets förslag.

Beträffande arbetslöshetsförsäkringen ansåg sig utskottet i likhet med departementschefen ej kunna förorda, att sakkunnigförslaget då genomfördes. Utskottet erinrade om att frågan om en gränsdragning mellan fattigvården och olika former av socialförsäkring för närvarande vore föremål för omprövning vid pågående utredningar om planmässighet och enhetlighet inom samhällets sociala hjälpverksamhet. Frågan krävde emellertid ett skyndsamt avgörande. Av denna anledning hemställde utskottet i annat sammanhang, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande reglering av förhållandet mellan den offentliga arbetslöshetshjälpn i dess olika former samt den allmänna fattigvården. I samband därmed hemställde utskottet, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning jämväl beträffande omfattningen av kommunernas lagliga rätt att lämna arbetslöshetshjälp utan fattigvårds karaktär samt om behovet och lämpligheten av laglig reglering av kommunernas verksamhet för arbetslöshetens bekämpande. Utskottets hemställan bifölls av riksdagen (riksdagens skrivelse den 21 juni 1933, nr 356).

Departementschefen har i propositionen nr 38 beträffande frågan om förhållandet mellan arbetslöshetsförsäkringen och fattigvården anfört följande:

»I anledning av riksdagens nyssnämnda skrivelse har jag inom socialdepartementet låtit verkställa en förberedande utredning beträffande den förstnämnda av de i skrivelsen berörda frågorna. På föredragning av mig har Kungl. Maj:t härefter anbefallt länsstyrelserna att införskaffa särskild utredning från kommunerna till närmare belysning av det sätt, varpå kommunerna ordnat den del av arbetslöshetshjälpn, som ej består i anordnande av arbeten och ej heller består i utgivande av kontantunderstöd med statsbidrag. Bearbetning av det från kommunerna inkomna vidlyftiga utredningsmaterialet har igångsatts inom departementet. Särskild utredning har också inom departementet verkställts rörande innebörden av gällande rätt i fråga om kommuns befogenhet att lämna arbetslöshetshjälp utan fattigvårds karaktär.

Såsom jag föregående år anförde, måste en gränsdragning emellan arbetslöshetsförsäkringen och den allmänna fattigvården ingå som ett led i ett allmänt åtskiljande av den med återbetalningsskyldighet förenade fattigvården och annan hjälp, som i skiftande former lämnas till följd av arbetslöshet. Ett dylikt åtskiljande sammanhänger nära med frågan om åstadkommande av en större enhetlighet vid förvaltningen inom kommunerna av den sociala hjälpverksamheten. Denna fråga är som bekant för utredning överlämnad till de s. k. organisationsakkunniga. Nämda sakkunniga hava numera i en till mig överlämnad promemoria meddelat, att de sakkunniga vid sina undersökningar i nyssnämnda fråga jämväl behandlat frågan om förhållandet mellan arbetslöshetshjälpen och fattigvården. I promemorian uttalas vidare, att de sakkunniga funnit, att vissa materiella bestämmelser i fattigvårdslagen, exempelvis 2 § och dess tillämpning under arbetslöshet, stode i nära sammanhang med de organisationsfrågor, som närmast överlämnats till de sakkunniga. De sakkunnigas arbete på detta område kunde således komma att beröra en del av den av riksdagen begärda utredningen.

I det läge, vari frågan sålunda befinner sig, är det uppenbarligen icke möjligt att föreslå några särskilda bestämmelser till reglering av förhållandet mellan arbetslöshetsförsäkringen och den allmänna fattigvården. Jag förordar i anslutning härtill i likhet med föregående år, att daghjälp från försäkringen må kunna i alla de fall, då behov därav föreligger, suppleras av fattigvård samt att detta icke skall inverka på daghjälpens storlek.»

Utskottet. På sätt departementschefen anført, lærer det med hänsyn till pågående utredningar icke vara möjligt att nu skrida till en definitiv reglering av förhållandet mellan arbetslöshetsförsäkringen och fattigvården. Utskottet tillstyrker därför Kungl. Maj:ts förslag, att daghjälp från erkända arbetslöshetskassor må kunna suppleras av understöd från fattigvården utan att detta skall inverka på daghjälpens storlek. Betänkligheterna emot bifall till nämnda förslag måste enligt utskottets mening numera vara väsentligt mindre än tidigare, sedan en avsevärd förbättring på grund av föregående års riksdagsbeslut inträtt med avseende å den förr allmänt förekommande sammanblandningen mellan kommunala kontantunderstöd med statsbidrag och understöd från fattigvården. Såsom utskottet tidigare anført, lærer för övrigt faran för missbruk vid en dylik sammanblandning vara mycket större än vid sammanblandning mellan arbetslöshetsförsäkringen och fattigvården.

I likhet med departementschefen anser utskottet emellertid principiellt, att olika former av samhällelig hjälpverksamhet böra hållas åtskilda, så att en person icke samtidigt beredes hjälp från olika håll. På grund härav vill utskottet giva uttryck åt önskvärldheten av att pågående utredningar i ämnet bedrivs med sådan skyndsamhet, att riksdagen snarast erhåller tillfälle att pröva frågan i hela dess vidd.

Med hänsyn till utskottets ifrågavarande uppfattning om den riktning, i vilken lösningen av frågan om förhållandet mellan olika former av det allmännas hjälpverksamhet bör sökas, anser utskottet det vara nödvändigt att

betona, att medlemmarna i de blivande erkända arbetslöshetskassorna böra vara skyldiga att respektera de förändrade bestämmelser beträffande uppbärandet av daghjälp samtidigt med understöd från fattigvården, som statsmakterna kunna finna lämpligt att stadga. En erinran härom lärer böra införas i kassornas stadgar.

Hemarbetarnas ställning till försäkringen.

1932 års sakkunniga yttrade angående hemarbetarna, att det torde vara ostridigt, att denna grupp av arbetare ej lämpligen kunde inordnas i ett system av arbetslöshetsförsäkring. De sakkunniga hänvisade i sådant hänseende till den i 1928 års betänkande anförda motiveringen för uteslutandet av hemarbetarna från den obligatoriska försäkringen. Hemarbetarna intoge, anfördes det i sistnämnda betänkande, en mellanställning mellan självständiga yrkesutövare och egentliga arbetare, och kåren utgjordes i icke ringa utsträckning av hemmavarande hustrur och minderåriga barn. Det vore synnerligen svårt att erhålla effektiv kontroll därå, att vederbörande verkligen vore arbetslös.

I propositionen till 1933 års riksdag yttrade departementschefen, att han i likhet med de sakkunniga ansåge det ur kontrollsynpunkt vara omöjligt att inbegripa hemarbetarna under försäkringen, varför han ej funne sig kunna förorda någon ändring av de föreslagna bestämmelserna.

Särskilda utskottet vid nämnda riksdag fann ej anledning att yttra sig i frågan utan tillstyrkte förslaget i denna del. I olika reservationer anfördes emellertid avvikande meningar. Sålunda yttrade herrar Westman och Pehrsson i Bramstorp, att behandlingen av hemarbetarna vore en bland de frågor i förslaget, som enligt deras mening ej lösts på ett tillfredsställande sätt. Vidare förklarade herr Trygger m. fl., att de icke kunde finna den anförda motiveringen för hemarbetarnas uteslutande övertygande, samt yttrade i fortsättningen:

De s. k. hemarbetarna utgjordes till mycket stor del av arbetare, vilka hade lika fast anställning som de arbetare, vilka utförde sitt arbete å av arbetsgivaren anvisad arbetsplats. Exempel härå erbjöde skrädderiarbetarna inom konfektionsbranschen och vissa grupper av textilarbetare, särskilt i Västergötland. Det framstode som en orättvisa, om dessa arbetare i realiteten skulle lämnas utanför försäkringen. Svårigheterna att erhålla tillfredsställande kontroll på att hemarbetarna verkligen innehade arbete under tid, för vilken de erlade avgifter, och att de vore arbetslösa, då de framställde begäran om understöd, torde ingalunda vara oöverkomliga. I stor utsträckning torde man kunna lita på den kontroll, som utövades av vederbörandes kamrater, och i övrigt kunde uppgifter härom erhållas av arbetsgivaren. Härvid borde jämväl hållas i minne, att enligt av departementschefen i annat sammanhang given motivering rätt att erlægga avgift i allmänhet skulle föreligga, även om arbete blott innehafts en dag i veckan.

I årets proposition har departementschefen lämnat en redogörelse beträffande tillgängligt statistiskt material i fråga om antalet hemarbetare samt deras fördelning geografiskt sett och å olika yrken m. m. Av redogörelsen

framgår, att exakta uppgifter beträffande hemarbetarna icke äro tillgängliga med avseende å tiden efter år 1912. Departementschefen meddelar vidare, att de till beklädnadsarbetareförbundet anslutna hemarbetarna automatiskt äro medlemmar i förbundets arbetslöshetskassa samt att, enligt uppgift från förbundet, några särskilda svårigheter icke varit förenade med kontrollen å hemarbetarna.

Departementschefen anför härefter följande:

»Vid ett förnyat övervägande av frågan om hemarbetarnas ställning till en statsunderstödd arbetslöshetsförsäkring finner jag mig fortfarande böra vidhålla den uppfattningen, att denna arbetargrupp icke lämpligen kan inordnas under försäkringen. Det synes mig vara synnerligen viktigt, att försäkringen från början konstrueras så, att möjligheter till missbruk i görligaste mån förhindras. Ingen torde kunna bestrida, att svårigheterna att ordna en effektiv kontroll i varje fall äro betydligt större beträffande de arbetare, som ej arbeta under arbetsgivarens direkta ledning och tillsyn, än beträffande vanliga verkstadsarbetare. Att något fackförbund ansett sig kunna medtaga hemarbetare i sin nuvarande arbetslöshetskassa utan att på något sätt särskilja dem från verkstadsarbetare torde knappast kunna tagas till intäkt för ett påstående, att en liknande åtgärd vore möjlig att genomföra vid en statsunderstödd försäkring. Man måste nämligen bland annat vid en jämförelse uppmärksamma de stränga bestämmelser, som gälla i ifrågavarande fackförbunds arbetslöshetskassa, för att rätt till understöd skall föreligga, ävensom det förhållandet, att praktiskt taget samtliga medlemmarna i kassan äro bosatta i städer eller i stadslänkande samhällen, varest möjligheterna till kontroll äro väsentligt större än på landet. Fordringarna på kontroll och bevislighet måste vid en statsunderstödd försäkring ställas högt. Man kan där icke åtnöja sig med att en funktionär så att säga har på känn, att en viss medlem icke haft arbete under tid, för vilken ersättning sökes. I förordningen finnes intagen en föreskrift om att tiden för arbetsanställning skall styrkas medelst intyg från arbetsgivaren. Detta torde vara omöjligt att fordra för hemarbetarnas del. Arbetsgivaren kan i sådant hänseende blott bestyrka, att hemarbetaren avlämnat viss kvantitet färdiga varor, men om arbetet utförts av hemarbetaren själv eller en annan person samt huru lång arbetstiden varit kan ej bedömas härav. De i förordningen intagna bestämmelserna om dagunderstöd vid korttidsarbete skulle vidare vara omöjliga att tillämpa å arbetare, för vilka arbetstiden ej i detalj kan kontrolleras. I båda dessa avseenden skulle sålunda ett inordnande av hemarbetarna under försäkringen kräva särbestämmelser.

Även om antalet hemarbetare, som arbeta åt mera än en arbetsgivare, är förhållandevis litet, måste dock blotta möjligheten av att så kan i praktiken vara fallet i hög grad skärpa fordringarna på kontroll, därest hemarbetarna skulle medgivas rätt att ingå i försäkringen. En ur kontrollsynpunkt försvärande faktor är vidare det stora antalet gifta kvinnor bland hemarbetarna. År 1912 voro sålunda av 22,214 kvinnliga hemarbetare icke mindre än över 10,000 eller omkring 46 procent gifta. Denna uppgift tyder därjämte

på att behovet av en arbetslöshetsförsäkring för hemarbetarnas del icke är särskilt framträdande.

Man skulle visserligen med hänsyn till försäkringsbarhet och kontrollsvårighet kunna tänka sig en uppdelning av hemarbetarna antingen i förhållande till hemarbetets karaktär av huvud- eller bisysselsättning eller i förhållande till bosättningen — stad eller större samhälle i motsats till landsbygden. I intetdera fallet torde uppdelningen emellertid giva ett rättvist resultat eller kunna utan betydande svårigheter genomföras, utan komme den troligen alltid att giva upphov till tvister och missnöje.»

Av vad departementschefen anfört framgår, att den enda orsaken till att hemarbetarna uteslutits från möjligheten att bli arbetslöshetsförsäkrade är svårigheten att beträffande denna arbetargrupp ordna en effektiv kontroll. Utskottet är givetvis ense med departementschefen i fråga om angelägenheten av att försäkringen ordnas så, att möjligheter till missbruk av densamma förhindras. Å andra sidan vill utskottet icke bestrida, att det med hänsyn till hemarbetarnas antal och ofta ovissa arbetsförhållanden skulle vara önskvärt, om ett sådant kontrollsystem skulle kunna anordnas, att även dessa arbetare kunde inordnas under försäkringen. Utskottet kan icke undgå att finna, att det föreliggande statistiska materialet icke är tillräckligt för ett bedömande av frågan, huruvida icke åtminstone beträffande någon grupp av hemarbetarna sådana anordningar kunde träffas, att risken för missbruk av försäkringen bleve undanröjd. Med den snabba utvecklingen av näringslivet under de senaste decennierna måste utredningen rörande hemarbetarnas förhållanden år 1912 numera anses vara föråldrad. Utskottet önskar därför framhålla lämpligheten av att beträffande hemarbetarna en ny statistisk utredning verkställas. När denna utredning föreligger, torde till förnyat övervägande kunna upptagas frågan, huruvida hemarbetarna eller någon grupp av dem skulle kunna inordnas under försäkringen.

Utskottet.

I frågans nuvarande läge vill utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt.

Grunderna för statsbidrag till de erkända arbetslöshetskassorna.

I samband med redogörelsen för det huvudsakliga innehållet av Kungl. Maj:ts förslag har utskottet lämnat en översikt över de föreslagna grunderna för statsbidrag till de erkända arbetslöshetskassorna. Utskottet tillåter sig här att hänvisa till nämnda översikt (sid. 13).

I propositionen till 1933 års riksdag föreslog departementschefen, att de av honom förordade grunderna för statsbidrag till de erkända arbetslöshetskassorna skulle av riksdagen knytas som villkor vid anslaget beviljande för att sedan av Kungl. Maj:t sammanfattas i en särskild kungörelse.

Särskilda utskottet vid fjolårets riksdag anförde i sitt utlåtande nr 20 bland följande:

»Den huvudprincip, som ligger till grund för utmätandet av statsbidraget,

innebär, att en procentuellt sett större hjälp lämnas till kassor, som organiseras av de i löneavseende och med hänsyn till arbetslöshetsrisk sämre ställda arbetarna. Därigenom torde möjlighet hava öppnats även för exempelvis lant- och skogsarbetarna att bilda arbetslöshetskassor. Utskottet anser detta utgöra en styrka hos förslaget. Vidare hava statens förpliktelser begränsats, i avsikt att risk ej skall föreligga för att en oproportionerligt stor börda vid större kriser skall kunna komma att belasta det allmänna. Kassorna hava i stället skyldighet att vid sådana tillfällen själva svara för de ökade kostnaderna för sin understödsverksamhet och att, om så skulle erfordras av ekonomiska skäl, begränsa sin verksamhet. Genom de i detta hänseende givna bestämmelserna torde enligt utskottets uppfattning en tillräckligt fast grund hava lagts för försäkringens bestånd.

Utskottet finner jämväl i övrigt grunderna för statsbidraget vara väl avvägda och tillstyrker därför bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Vad angår Kungl. Maj:ts förslag att grunderna för statsbidraget av riksdagen endast skulle fogas som villkor vid anslagsbeviljandet, varpå grunderna skulle av Kungl. Maj:t sammanfattas i en kungörelse, är det väl sant, att detta förfaringssätt använts vid den år 1931 genomförda sjukkassereformen. Då emellertid beträffande arbetslöshetsförsäkringen statsbidragsgrundernas utformning ingår som ett viktigt led i strävandena att i olika avseenden förhindra en icke önskvärd utveckling av försäkringen, synes det utskottet vara lämpligt, att de erhålla den större stadga, som ligger i att de fastställas i form av en av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt antagen författning. Utskottet vill därför förorda, att statsbidragsgrunderna sammanfattas i en särskild av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt antagen förordning.»

Särskilda utskottet framlade förslag till sådan förordning.

Departementschefen har i årets proposition beträffande förevarande fråga anfört bland annat följande:

»Med anledning av utskottets förslag, att statsbidragsgrunderna skulle sammanfattas i en särskild av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt antagen förordning, vill jag framhålla, att de av utskottet till stöd för dess uppfattning framhållna synpunkterna näppeligen kunna här tillmätas större betydelse än vid sjukkassereformen. Även enligt den nya sjukförsäkringslagstiftningen utgöra nämligen statsbidragens former och storlek en viktig punkt i hela systemet; som exempel kan särskilt nämnas läkarvårdsbidraget. Tillräckliga skäl saknas alltså enligt mitt förmenande för att genomföra den legislativa utformningen på annat sätt nu än vid sjukkassereformen. Jag förordar därför i likhet med föregående år, att grunderna för statsbidraget knyts som villkor vid anslagsbeviljandet för att sedan av Kungl. Maj:t sammanfattas i en kungörelse.

Beträffande den närmare utformningen av statsbidragsgrunderna har jag icke funnit skäl att frångå, vad som i detta avseende föreslogs i 1933 års pro-

position. De av mig förordade statsbidragsgrunderna äro fullständigt likalydande med de föregående år föreslagna.»

I motionen I: 300 har herr Sam Larsson, under åberopande av de av särskilda utskottet vid 1933 års riksdag anförda skäl, hemställt, att riksdagen måtte för sin del antaga ett i motionen intaget förslag till förordning om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor. Ifrågavarande förslag till förordning är likalydande med det av särskilda utskottet förordade.

Vad beträffar de av Kungl. Maj:t föreslagna grunderna för statsbidrag till de erkända arbetslöshetskassorna kan utskottet helt ansluta sig till vad särskilda utskottet vid 1933 års riksdag anført. Utskottet tillstyrker förty bifall till Kungl. Maj:ts förslag. *Utskottet.*

I det framlagda förslaget till försäkring måste statsbidragsgrunderna betraktas såsom det i verklig mening konstitutiva. Det synes därför utskottet vara oegentligt, om desamma skulle kunna bliva föremål för ändring genom en gemensam votering av riksdagens båda kamrar. Statsbidragsgrunderna torde i stället böra givas den större stadga, som följer av att de fastställas i en av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt antagen förordning. Utskottet vill därjämte erinra om att grunderna för statsbidrag till ålderspensioneringen intagits i lagen om allmän pensionsförsäkring.

I fråga om utformningen av det i motionen I: 300 intagna förordningsförslaget har utskottet icke något att erinra. Utskottet tillstyrker förty det i motionen gjorda yrkandet.

Arbetsgivarbidrag.

Av den utav utskottet lämnade redogörelsen för innehållet av det i propositionen nr 38 framlagda förslaget framgår, att såsom ett led i detsamma ingå arbetsgivarbidrag, avsedda att användas till bestridande av statens omkostnader för de erkända arbetslöshetskassorna och den offentliga arbetsförmedlingen. Beträffande den närmare utformningen av de föreslagna arbetsgivarbidragen hänvisar utskottet till den däröver lämnade redogörelsen (sid. 14).

Förslaget om arbetsgivarbidrag överensstämmer helt med det i propositionen nr 209 till 1933 års riksdag framlagda förslaget. Särskilda utskottet avstyrkte då bifall till förslaget och anförde till stöd härför följande:

»Utskottet kan i denna del ej ansluta sig till vad Kungl. Maj:t föreslagit. Väl må det vara sant, att man vid en obligatorisk försäkring allmänt ansett sig kunna lägga en del av kostnaderna direkt på arbetsgivarna. Inom en frivillig försäkring åter måste frågan te sig annorlunda, eftersom många arbetsgivare ej alls och andra endast till en mindre del kunna antagas ha försäkrade arbetare anställda och det av tekniska skäl torde vara omöjligt att stadga bidragskyldighet allenast för försäkrade arbetare. Vad angår den del av bidragen, som skulle gå till kostnaderna för den offentliga arbetsförmedlingen, torde visserligen arbetsförmedlingens utbyggande till en del komma arbetsgivarna di-

rekt till godo. Att av denna orsak för dem införa en särskild avgiftsskyldighet torde dock ej vara motiverat. I varje fall saknas skäl för att arbetsgivarna skulle, såsom i propositionen är beräknat, övertaga statens samtliga kostnader för den offentliga arbetsförmedlingen. Härtill kommer, att man i möjligaste mån synes böra undvika tillskapandet av nya specialbudgeter.»

Departementschefen har i årets proposition beträffande arbetsgivarbidragen anfört bland annat följande:

»Såsom jag föregående år anförde, måste det anses vara en bland den obligatoriska arbetslöshetsförsäkringens fördelar, att en del av kostnaderna för försäkringen kan läggas direkt på produktionen genom bidrag såväl från de försäkrade arbetarna som från arbetsgivarna. Grunden till avgifterna från arbetsgivarna i den obligatoriska försäkringen förklaras bland annat vara, att samtliga arbetare i en dylik försäkring äro försäkrade. I de länder, där obligatorisk försäkring är införd, har man allmänt inrättat försäkringssystemet så, att kostnaderna för detsamma bäras av staten, de försäkrade och arbetsgivarna. En viss arbetslöshetsrisk synes städse vara förbunden med produktionen, och de huvudsakliga kostnaderna för en försäkring mot denna risk böra därför principiellt ingå i de normalt beräknade produktionskostnaderna. Ur denna synpunkt äro arbetsgivarbidrag väl motiverade.

Oppositionen emot arbetsgivarbidrag i vårt land lär emellertid ej rikta sig emot den principiella satsen, att sådana bidrag böra uttagas vid en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. De framkomna invändningarna avse fastmer uttagandet av arbetsgivarbidrag vid en frivillig försäkring. Som skäl häremot åberopas, att vid en frivillig försäkring många arbetsgivare ej alls och andra endast till en mindre del kunna antagas hava försäkrade arbetare anställda samt att det av tekniska skäl torde vara omöjligt att stadga bidragsskyldighet allenast för försäkrade arbetare.

Utan att bestrida att det anförda resonemanget äger en viss giltighet, synes det mig dock knappast kunna med någon större styrka göras gällande mot de ytterst obetydliga arbetsgivarbidrag, som jag förordar. Förslaget upptager ju avgifter om allenast tre kronor per årsarbetare. En sådan avgift kan icke sägas utgöra en börda för näringslivet.

Visserligen är hela förslaget uppbyggt enligt ett frivilligt system. Men på grund av dess läggning kan man förvänta en mycket allmän anslutning till försäkringen från lönarbetarnas sida inom jämförelsevis få år. Den organiserade arbetarklassen har redan i stor omfattning givit till känna sin avsikt att bilda arbetslöshetskassor enligt förslaget. Försäkringen har därför goda utsikter att bli en allmän arbetarförsäkring. Även på denna grund borde det anses riktigt, att arbetsgivarna direkt få bidraga till densamma.

De föreslagna arbetsgivarbidragen äro avsedda att med högst två tredjedelar användas till statens kostnader för den offentliga arbetsförmedlingen och med återstoden till förvaltningsbidrag till de erkända arbetslöshetskassorna. På grund härav borde betänkligheterna emot bifall till förslaget kunna hävas hos dem, som ej kunna giva sin anslutning till ett förslag om arbetsgivar-

bidrag, avsedda att användas till förmåner åt de försäkrade arbetarna. Såsom jag närmare utvecklade föregående år, måste nämligen en genomförd försäkringsorganisation vara ägnad att åstadkomma ökad stabilisering och minskad oro på arbetsplatserna och därmed även inom näringslivet samt sålunda komma industrien i dess helhet till godo. Den offentliga arbetsförmedlingen är jämväl av direkt betydelse för näringslivet, såsom varande ägnad att medverka till arbetskraftens rörlighet och till möjligheterna för industrien att er hålla den lämpligaste arbetskraften.»

I motionen I: 299 har herr Sam Larsson hemställt, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag i förevarande avseende.

Såsom departementschefen anført, måste det vid en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring anses principiellt riktigt, att arbetsgivarna direkt deltaga i kostnaderna för försäkringen. Denna princip kan emellertid icke överflyttas till en frivillig försäkring. Det måste nämligen anses vara olämpligt att avfordra bidrag till en sådan försäkring från arbetsgivare, som endast i ringa utsträckning eller ej alls hava några försäkrade arbetare anställda. Vad särskilt beträffar den del av bidragen, som skulle användas till gäldande av statens kostnader för den offentliga arbetsförmedlingen, vill utskottet framhålla, att omorganisationen av förmedlingen i så hög grad måste anses vara ett samhällsintresse, att det kan anses skäligt, att de ökade kostnaderna gäldas genom vanliga skattemedel.

Utskottet.

Med stöd av vad utskottet sålunda anført och under åberopande jämväl av särskilda utskottets yttrande får utskottet avstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt.

Särskilda punkter i övrigt.

Utskottet övergår härefter till att i samband med de särskilda förslagen behandla de punkter, där jämkningar synas med hänsyn till väckta motioner eller eljest vara lämpliga eller särskilt uttalande från utskottets sida i övrigt ansetts påkallat.

Förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 184) om understödsföreningar.

Förslaget föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Förslaget till lag angående bidrag från arbetsgivare till bestridande av statens omkostnader för de erkända arbetslöshetskassorna och den offentliga arbetsförmedlingen.

På sätt utskottet tidigare anført, avstyrker utskottet bifall till Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Förslaget till förordning om riksförsäkringsanstaltens uppbörd av avgifter jämlikt lagen angående bidrag från arbetsgivare till bestridande av statens omkostnader för de erkända arbetslöshetskassorna och den offentliga arbetsförmedlingen samt

Förslaget till förordning om ändrad lydelse av § 5 i förordningen den 31 mars 1922 (nr 130) angående uppbörd av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Förordningarna reglera riksförsäkringsanstaltens uppbörd av de ifrågasatta arbetsgivarbidragen. Då utskottet avstyrkt bifall till förslaget angående lag om sådana bidrag, får utskottet jämväl avstyrka bifall till förevarande författningsförslag.

Förslaget till förordning om erkända arbetslöshetskassor.

1 §.

Av vad utskottet tidigare anfört (sid. 47) framgår, att utskottet tillstyrker det av herr Sam Larsson i motionen I: 300 gjorda yrkandet, att villkoren för statsbidrag till de erkända arbetslöshetskassorna skola meddelas i en av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt antagen förordning. På sätt samma motionär anfört i motionen I: 299, erfordras på grund härav viss jämkning i tredje stycket av denna paragraf.

7 §.

Utskottet har tidigare (sid. 39) tillstyrkt ett av herr Sam Larsson i motionen I: 299 gjort yrkande om sådan ändring i punkt 1) av denna paragraf, att från medlemskap i erkänd arbetslöshetskassa skall uteslutas den, som under längre tid än fem månader haft ställning såsom självständig företagare utan att samtidigt mot avlöning användas till arbete för annans räkning.

I anslutning härtill läser av enahanda grunder en motsvarande ändring böra vidtagas i punkt 2) beträffande den, som arbetat hos någon där omnämnd släkting.

10 §.

I propositionen nr 209 till 1933 års riksdag har departementschefen, i anledning av yttrande från socialstyrelsen, uttalat att, om en medlem på grund av svikliga uppgifter lyckats utfå understöd, av civilrättsliga regler följer, att kassan icke behöver utgiva understöd efter det förhållandet upptäckts.

Utskottet anser för sin del lämpligt, att ett uttryckligt undantag från den i paragrafen givna allmänna bestämmelsen stadgas beträffande den, som uteslutes på grund av att han lämnat svikliga uppgifter.

18 §.

Utskottet föreslår en redaktionell jämkning i denna paragraf.

20 §.

De i 1 mom. sista stycket av förevarande paragraf givna bestämmelserna angående vem som skall anses såsom familjeförsörjare överensstämmer helt med de bestämmelser, som av 1933 års riksdag godkänts för tillämpning vid statliga och statskommunala reservarbeten och vid kontantunderstöd med

statsbidrag. I propositionen nr 235 till årets riksdag har Kungl. Maj:t för nyssnämnda former av arbetslöshetshjälp föreslagit sådan ändring av familjeförsörjarbegreppet, att den arbetslöse skall, oavsett om det finnes barn, anses såsom familjeförsörjare jämväl i förhållande till kvinna, vilken har gemensam bostad med och sköter hushållet åt honom. Departementschefen har därvid på anförda skäl förklarat, att han icke anser det erforderligt att för arbetslöshetsförsäkringens del göra motsvarande ändring i familjeförsörjarbegreppet.

Utskottet vill med anledning härav uttala, att utskottet i likhet med departementschefen icke anser det lämpligt att för arbetslöshetsförsäkringens del vidtaga någon ändring i familjeförsörjarbegreppets utformning, även om en sådan ändring i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag skulle genomföras beträffande övriga former av arbetslöshetshjälp.

21 §.

Beträffande den föreslagna ändrade lydelsen av 1 mom. i denna paragraf får utskottet hänvisa till vad utskottet därom tidigare anfört (sid. 37).

23 §.

I avsikt att förhindra att understöd uppbäres under flera perioder av ett och samma arbetslöshetsfall har departementschefen i årets proposition föreslagit en sådan ändring i förevarande paragraf, att till medlem, vars rätt till daghjälp upphört på grund av att han under loppet av 52 på varandra följande veckor uppburit understöd under sammanlagt 120 dagar, icke ånyo må utgivas daghjälp, förrän han efter erhållet arbete till kassan erlagt minst två veckoavgifter.

Utskottet har icke något att erinra emot den av departementschefen förordade principen utan tillstyrker i sak bifall till förslaget. Utskottet vill emellertid framhålla, att begränsningen i understödsrätten givetvis bör inträda, då medlemmen uppburit understöd under den i kassans stadgar medgivna längsta tiden, även om denna i enlighet med bestämmelserna i andra eller tredje stycket av förevarande paragraf bestämts till längre eller kortare tid än 120 dagar under 52 på varandra följande veckor. Därest understödstens längd minskats med stöd av bestämmelserna i 24 §, bör begränsningen i understödsrätten inträda, så snart medlemmen uppburit understöd under så lång tid, som sålunda må hava bestämts. Vidare avses genom den föreslagna ändringen uppenbarligen ej att göra någon inskränkning i huvudregeln, att understöd ej må uppbäras under mer än visst antal dagar under 52 på varandra följande veckor. För att understödsrätt åter skall föreligga efter det medlem erlagt två veckoavgifter erfordras sålunda, att han under de då förflutna 52 veckorna icke uppburit understöd under den i kassans stadgar medgivna längsta tiden.

Vad utskottet nu anfört torde böra direkt utsägas i paragrafen. I enlighet härmed har densamma omredigerats.

25 §.

Utskottet vill framhålla, att den i paragrafen givna bestämmelsen icke är att betrakta såsom en bevisprövningsregel utan allenast som en anvisning om huru medlem skall förfara i avsikt att styrelsens prövning av framställning om understöd skall underlättas. Oberoende av om medlem lyckats prestera intyg från sin arbetsgivare, skall styrelsen sålunda med ledning av de uppgifter, som eljest kunna införskaffas, pröva frågan om understödsrätten.

27 §.

Utskottet har icke något att erinra emot de i paragrafen meddelade bestämmelserna om huru fondens tillgångar skola redovisas. Utskottet vill emellertid uttala, att under punkt 5) bör kunna ingå fastighet, i vilken kassan allenast äger viss del. Härigenom vinnes, att flera kassor gemensamt kunna förvärva en för deras rörelse avsedd lämplig fastighet.

Kostnaderna.

Beträffande kostnaderna för ett fullt genomfört förslag i enlighet med propositionen tillåter sig utskottet att hänvisa till den av utskottet tidigare lämnade redogörelsen över Kungl. Maj:ts förslag (sid. 15). Av nämnda redogörelse framgår, att sammanlagda kostnaderna för statsverket skulle komma att uppgå till 16.4 miljoner kronor.

Genom den av utskottet förordade ändringen i understödsvillkoren skulle statsverkets kostnader för daghjälpbidrag komma att minskas med 1.4 miljoner kronor, varjämte de försäkrades kostnader komme att minskas med 5.8 miljoner kronor. Vid avslag å förslaget om arbetsgivarbidrag komme hela den för arbetsgivarna beräknade kostnaden eller 2.7 miljoner kronor att åvila statsverket. Sammanlagda kostnaderna för statsverket skulle sålunda vid bifall till utskottets hemställan komma att uppgå till 17.7 miljoner kronor.

*Utskottets
hemställan.*

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

A.

att riksdagen må antaga följande vid Kungl. Maj:ts proposition nr 38 fogade förslag till

L a g

angående ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 184) om understödsföreningar.

Härigenom förordnas, att 1, 9, 44 och 89 §§ i lagen den 29 juni 1912 om understödsföreningar, sådana dessa lagrum lyda enligt lag den 26 juni 1931 (nr 279), skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Med understödsförening förstås i denna lag sådan förening för inbördes bistånd, som avser att utan affärsmässigt drivande av försäkringsrörelse

bereda medlem — — — eller moderskapshjälp;
 bereda understöd vid arbetslöshet;
 eller idka — — — hänförlig verksamhet.
 Understödsförening, som — — — lag *pensionskassa*.

9 §.

Understödsförenings firma skall innehålla ordet »understödsförening». Avser föreningen uteslutande eller huvudsakligen att bereda sjukhjälp eller avser den att bereda understöd vid arbetslöshet, må dock föreningen i stället i firman hava, i förra fallet, ordet »sjukkassa» och, i senare fallet, ordet »arbetslöshetskassa».

I understödsförenings firma må ej ordet »bolag» eller eljest något, som betecknar ett bolagsförhållande, och ej ordet »bank» intagas på sådant sätt, att därav kan föranledas det misstag, att firman innehaves av ett bolag eller av en bank. Ej heller må firman innehålla såväl ordet »ömsesidig» som ordet »försäkring». Annan förening än den, vilken i enlighet med vad därom finnes särskilt stadgat är antagen till erkänd sjukkassa eller till erkänd arbetslöshetskassa, må icke i firman hava ordet »erkänd».

Firman skall — — — understödsförenings firma.

44 §.

Beslut om ändring av understödsförenings stadgar vare ej giltigt, med mindre samtliga röstberättigade förenat sig därom eller beslutet fattats å två på varandra följande föreningssammanträden, därav minst ett ordinarie, och å det sammanträde, som sist hålles, biträts av minst två tredjedelar av de röstande. Har beslut om sådan ändring i erkänd sjukkassas eller erkänd arbetslöshetskassas stadgar, som må erfordras för erkännandets bibehållande, å sammanträde biträts av minst tre fjärdedelar av de röstande, vare det ock giltigt.

Där stadgeändringen — — — understödsberättigades bekostnad.

Skall sådan — — — samtycke därtill.

Är för — — — till efterrättelse.

Stadgeändring, som — — — sista sammanträdet.

89 §.

Rätt till sjukhjälp eller moderskapshjälp eller till understöd vid arbetslöshet eller till kapitalunderstöd, i vad det icke överstiger femhundra kronor, kan ej överlåtas och må förty ej tagas i mät för gäld.

Hurusom pension — — — i utsködningslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1935.

B.

att Kungl. Maj:ts i ifrågavarande proposition framlagda förslag till lag angående bidrag från arbetsgivare till bestridande av statens omkostnader för de erkända arbetslöshetskassorna och den offentliga arbetsförmedlingen icke må av riksdagen bifallas.

C.

att riksdagen, med förklarande att det vid ifrågavarande proposition fogade förslaget till förordning om erkända arbetslöshetskassor ej kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, må för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

**Förordning
om erkända arbetslöshetskassor.**

Häriigenom förordnas som följer:

I. Om antagande av erkända arbetslöshetskassor.

1 §.

Registrerad understödsförening, vilken enligt sina stadgar bereder medlem understöd vid arbetslöshet i enlighet med vad i denna förordning stadgas, må på sätt nedan sägs antagas till *erkänd arbetslöshetskassa*.

Understödsförening antages till erkänd arbetslöshetskassa av den i 69 § i lagen den 29 juni 1912 om understödsföreningar omförmälda tillsynsmyndigheten.

Med antagande följer rätt till statsstatsbidrag i enlighet med *därför fastställda grunder*. Med antagande följer rätt till statsstatsbidrag i enlighet med *vad därom särskilt är stadgat*.

Erkänd arbetslöshetskassas firma skall innehålla orden »erkänd arbetslöshetskassa».

2 §.

Ansökan om antagande till erkänd arbetslöshetskassa skall göras av föreningens styrelse.

Vid ansöknings skola fogas enligt fastställda formulär avfattade uppgifter rörande medlemmarnas antal samt fördelning efter yrken och tillförsäkrade förmåner ävensom angående föreningens tillgångar och skulder samt av samfund, inrättning eller annan gjord utfästelse om bidrag till föreningen. Nämnade handlingar skola vara försedda med styrelseledamöternas bevittnade namnunderskrifter.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

3 §.

Understödsförening skall för att kunna antagas till erkänd arbetslöshetskassa bestå av minst 500 medlemmar. Såvida särskilda omständigheter därtill föranleda, må jämväl förening med mindre medlemsantal än nyss nämnts antagas.

4 §.

Vid prövning av ansökan om antagande skall tillsynsmyndigheten tillse, att föreningens stadgar innehålla tillfredsställande bestämmelser om avgifter, medelsförvaltning och fondbildning samt jämväl i övrigt äro betryggande för medlemmarna. Finnes anledning till anmärkning i sådant hänseende eller överensstämma stadgarna icke med vad under II—V i denna förordning föreskrives eller innehålla stadgarna bestämmelser, som med hänsyn till ändamålet med föreningens verksamhet prövas vara obehöriga, skall antagande vägras.

Sammanfaller det avsedda verksamhetsområdet för föreningen helt eller till huvudsaklig del med verksamhetsområdet för redan erkänd arbetslöshetskassa, må antagande vägras.

5 §.

Understödsförening skall för att kunna antagas till erkänd arbetslöshetskassa hava i sina stadgar angivet:

- 1) föreningens verksamhetsområde;
- 2) under vilka villkor medlem må uteslutas;
- 3) under vilka förutsättningar uttaxering å medlemmarna skall äga rum, i vilken ordning beslut om uttaxering skall fattas och efter vilka grunder beslutad uttaxering skall verkställas;
- 4) under vilka förutsättningar beträffande arbetslöshetens omfattning bland kassans medlemmar eller kassans ekonomiska ställning daghjälpens storlek och understöd tidens längd må i den i 24 § stadgade ordningen ändras;
- 5) huru i händelse av föreningens upplösning, där ej överlåtelse, på sätt i 61 § i lagen om understödsföreningar sägs, kommer till stånd, med behållna tillgångar skall förfaras.

6 §.

Erkänd arbetslöshetskassa må ej utöva annan verksamhet än sådan, som avser beredande av understöd vid arbetslöshet, eller använda medel för ändamål, som är främmande för dylik understödsverksamhet.

II. Om stadgarnas bestämmelser rörande medlemskap.

7 §.

Från rätt att vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa eller att där kvarstå såsom medlem skall uteslutas

- 1) den som under de senast förflutna tolv månaderna under längre tid
- 1) den som under de senast förflutna tolv månaderna under längre tid

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

än sex månader haft ställning såsom självständig företagare utan att samtidigt mot avlöning användas till arbete för annans räkning;

2) den som under de senast förflutna tolv månaderna under längre tid än sex månader använts till arbete av make, föräldrar eller adoptant, barn eller adoptivbarn;

3) den som är medlem av annan erkänd arbetslöshetskassa;

4) den som icke uppnått viss i stadgarna angiven ålder;

5) utländsk medborgare, såvida han icke tillhör stat, med vilken sådan överenskommelse träffats, som avses i 13 §.

än fem månader haft ställning såsom självständig företagare utan att samtidigt mot avlöning användas till arbete för annans räkning;

2) den som under de senast förflutna tolv månaderna under längre tid än fem månader använts till arbete av make, föräldrar eller adoptant, barn eller adoptivbarn;

8 §.

Från rätt att vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa eller att där kvarstå såsom medlem må utöver de i 7 § avsedda personer allenast kunna uteslutas

1) den som i fall, då enligt stadgarna kassans verksamhetsområde är så bestämt, att medlem skall tillhöra visst yrke eller viss verksamhetsgren, ej uppfyller och ej heller under minst tre av de senast förflutna tolv månaderna uppfyllt sålunda föreskrivet villkor;

2) den som i fall, då enligt stadgarna kassans verksamhetsområde är så bestämt, att medlem skall vara anställd vid visst arbetsföretag eller bosatt inom visst område, ej uppfyller och ej heller under minst en av de senast förflutna sex månaderna uppfyllt sålunda föreskrivet villkor;

3) den för vilken på grund av varaktig nedsättning av arbetsförmåga, lättja, osedlig vandel, dryckenskap eller annan dylik anledning synnerlig risk för arbetslöshet är för handen;

4) den som svikligen uppgiver eller förtiger något förhållande av betydelse för bedömning av hans rätt till understöd;

5) den som underlåter att ställa sig till efterrättelse kassans stadgar eller styrelsens behörigen utfärdade föreskrifter;

6) den vars ålder överstiger den gräns, som kan vara föreskriven i stadgarna.

Beslut, varigenom rätt att vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa eller att där kvarstå såsom medlem förvägras någon av anledning, som under 3) omförmäles, skall av kassans styrelse omedelbart anmälas för tillsynsmyndigheten.

9 §.

Finnes beträffande medlem av erkänd arbetslöshetskassa omständighet hava inträffat, som kan föranleda hans uteslutande, skall det åligga kassans

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

styrelse att genom rekommenderat brev under medlemmens senaste kända adress giva honom underrättelse därom, därvid skälig tid skall föreskrivas för avgivande av förklaring.

10 §.

Är medlem, *då han uteslutes ur kassan*, på grund av redan inträffad arbetslöshet berättigad till understöd, skall uteslutningen anses hava skett först då löpande understöd tid gått till ända.

Är medlem, *som uteslutes ur kassan av annan orsak än i 8 § 4) omförmäles*, på grund av redan inträffad arbetslöshet *då* berättigad till understöd, skall uteslutningen anses hava skett först då löpande understöd tid gått till ända.

11 §.

Häftar medlem av erkänd arbetslöshetskassa vid utgången av åttonde veckan efter den tid, å vilken stadgad avgift eller uttaxerat belopp belöper, fortfarande för avgift eller belopp som nu sagts, skall han anses hava utträtt ur kassan vid sagda tidpunkt.

Tillsynsmyndigheten äger, därest särskilda omständigheter därtill föranleda, beträffande viss kassa medgiva, att den tidpunkt, då sådan påföljd skall inträda, bestämmes senast till utgången av tjugusjätte veckan.

12 §.

I rätten att utträda ur erkänd arbetslöshetskassa må begränsning ej vara föreskriven i kassans stadgar.

13 §.

Konungen äger, under förutsättning av ömsesidighet, ingå överenskommelse med främmande stat, att medborgare i denna skall vid tillämpningen av denna förordning likställas med svensk medborgare.

III. Om stadgarnas bestämmelser rörande understöd.

14 §.

Understöd från erkänd arbetslöshetskassa må endast utgå till arbetslös medlem, som

- 1) fyllt 16 år;
- 2) är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åtaga sig arbete;
- 3) hos organ för den offentliga arbetsförmedlingen anmält sig såsom arbetsökande, på sätt i 19 § föreskrives; samt
- 4) uppfyller de i 21 § stadgade villkor med avseende å avgiftsbetalning.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

15 §.

Till den, som frivilligt utan giltig anledning lämnat sitt arbete eller på grund av otillbörligt uppförande skilts från arbetet eller avvisat erbjudet lämpligt arbete, må understöd icke utgivas för de fyra närmast följande veckorna efter det sådant förhållande inträffat.

Erbjudet arbete skall anses lämpligt under förutsättning, att det motsvarar arbetarens krafter och färdigheter, att det är förenat med avlöning, som prövas vara skälig i förhållande till i arbetsorten förekommande avlöning för sådant arbete, att det icke hänför sig till arbetsplats, där arbetskonflikt råder, samt att icke heller eljest särskilda omständigheter föreligga med hänsyn till sökandens personliga förhållanden eller arbetets natur.

Vad sålunda stadgats angående arbetskonflikt skall icke äga avseende å konflikt, som befunnits strida mot kollektivavtal eller lagen om kollektivavtal eller av tillsynsmyndigheten förklarats eljest vara av den särskilda beskaffenhet, att skälig anledning till arbetsvägran icke förelegat; dock att inom område, där kollektivavtal gäller, sådan förklaring skall äga giltighet allenast för tid intill dess arbetsdomstolen eller, där enligt avtal tvisten må hänskjutas till skiljemän, dessa meddelat beslut angående konflikten.

16 §.

Under tiden för arbetskonflikt må understöd icke utgivas:

1) till den, som är direkt indragen i konflikten (deltager i strejk eller är föremål för lockout);

2) till den, som eljest blivit arbetslös i anledning av konflikten och vilkens löne- och anställningsvillkor skäligen kunna antagas röna inverkan av densamma.

Närmare bestämmelser angående tillämpningen av ovan angivna regler meddelas av tillsynsmyndigheten.

17 §.

Understöd från erkänd arbetslöshetskassa må ej utgå i annan form än såsom ett för dag beräknat belopp, benämnt daghjälp, samt såsom hjälp till täckande av rese- och flyttningsekostnader för tillträdande av arbete å annan ort.

Daghjälp må, såvida omständigheterna därtill föranleda, helt eller delvis utgivas i naturaförmåner.

18 §.

Daghjälp må icke utgivas till medlem för söndag, *ej heller* för annan helgdag, med mindre *han* var arbetslös nästföregående vardag, eller för daghjälp må icke utgivas till medlem för söndag. *Ej heller må daghjälp utgivas* för annan helgdag, med mindre *medlemmen* var arbetslös näst-

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

dag, för vilken han trots sin arbetslöshet åtnjuter avlöning.

föregående vardag, eller för dag, för vilken han trots sin arbetslöshet åtnjuter avlöning.

19 §.

Medlem av erkänd arbetslöshetskassa, som önskar komma i åtnjutande av daghjälp för viss dag, skall den dag hos organ för den offentliga arbetsförmedlingen personligen söka arbete. Är medlemmen avlägset boende eller skulle av annan anledning skyldigheten att personligen inställa sig bliva synnerligen betungande för honom eller föreligga eljest särskilda omständigheter, äger arbetsförmedlingsanstalt för viss dag eller visst antal dagar av varje vecka befria honom från denna skyldighet. Av organ för den offentliga arbetsförmedlingen utfärdad intyg om arbetsansökan eller om meddelad befrielse därifrån skall, då understöd sökes, av medlemmen ingivas till kassan.

Intyg, varom i första stycket förmäles, skall bevaras bland kassans handlingar.

20 §.

1 mom. Såsom daghjälp må ej utgivas mer än som svarar mot, för medlem som är familjeförsörjare, fyra femtedelar och för annan medlem tre femtedelar av den i orten vanliga arbetsförtjänsten för arbetsdag för arbetare inom samma yrke och av samma arbetsförmåga som den arbetslöse; och må vad sålunda utgår icke i något fall överstiga sex kronor om dagen.

Daghjälp skall utgöra minst två kronor; dock att daghjälp må utgå med lägre belopp:

1) i fall som följa av första stycket här ovan eller som omförmälas i 2 mom. i denna paragraf eller i 24 § första stycket;

2) till kvinnliga medlemmar eller till medlemmar, vilka ännu icke uppnått viss i stadgarna angiven ålder; dock, utom i fall som avses under 1), med lägst en krona;

3) då tillsynsmyndigheten på grund av särskilda skäl därtill lämnat medgivande.

Såsom familjeförsörjare skall anses den, som har försörjningsskyldighet mot make eller mot barn eller adoptivbarn under 16 år eller som lever i gemensamt bo med och huvudsakligen underhåller föräldrar eller adoptant.

2 mom. Är medlem i erkänd arbetslöshetskassa i anledning av arbetslöshet lagligen berättigad till regelbundet utgående understöd av annan beskaffenhet än fattigvård, må daghjälp till honom utgivas allenast i den mån understödet icke uppgår till den andel av arbetsförtjänsten, varom i 1 mom. sägs.

Kassa äger i sina stadgar föreskriva, att till medlem, vilken uppbär understöd, som i första stycket nämnts, må utgå daghjälp allenast i den mån understödet icke uppgår till den medlemmen eljest tillförsäkrade daghjälpen.

3 mom. Erkänd arbetslöshetskassa äger i sina stadgar föreskriva, att dag-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

hjälp icke må utgå till medlem, som på grund av driftinskränkning vid det företag, där han är anställd, under varje period om fjorton dagar har arbetat ett mindre antal dagar än vid full drift är vanligt.

Har sådan föreskrift icke meddelats, skall dock det antal dagar under varje period om fjorton dagar, för vilka han eljest varit berättigad till daghjälp, minskas med två.

21 §.

1 mom. Erkänd arbetslöshetskassa må till medlem, som icke tidigare uppburit understöd från kassan, utgiva understöd endast därest han för tid under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tjugufyra månaderna till kassan erlagt avgifter, motsvarande minst *fyrtio* veckoavgifter. Har medlem, som här avses, övergått från klass med lägre daghjälp till klass med högre daghjälp, må den högre daghjälpen icke utgivas till honom, med mindre summan av hans för tid under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tjugufyra månaderna inbetalade avgifter motsvarar summan av *fyrtio* veckoavgifter i den högre klassen, dock att avgifter måste hava efter övergången erlagts för minst *tjugu* veckor i den högre klassen.

Till medlem, vilken tidigare uppburit understöd från kassan, må understöd utgivas endast därest han för tid under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tolv månaderna till kassan erlagt avgifter, motsvarande minst *tjugu* veckoavgifter. Har sådan medlem övergått till klass med högre daghjälp, må den högre daghjälpen icke utgivas till honom, med mindre summan av hans för tid under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tolv månaderna inbetalade avgifter motsvarar summan av *tjugu* veckoavgifter i den högre klassen, dock

1 mom. Erkänd arbetslöshetskassa må till medlem, som icke tidigare uppburit understöd från kassan, utgiva understöd endast därest han för tid under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tjugufyra månaderna till kassan erlagt avgifter, motsvarande minst *femtio* veckoavgifter. Har medlem, som här avses, övergått från klass med lägre daghjälp till klass med högre daghjälp, må den högre daghjälpen icke utgivas till honom, med mindre summan av hans för tid under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tjugufyra månaderna inbetalade avgifter motsvarar summan av *femtio* veckoavgifter i den högre klassen, dock att avgifter måste hava efter övergången erlagts för minst *tjugusex* veckor i den högre klassen.

Till medlem, vilken tidigare uppburit understöd från kassan, må understöd utgivas endast därest han för tid under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tolv månaderna till kassan erlagt avgifter, motsvarande minst *tjugusex* veckoavgifter. Har sådan medlem övergått till klass med högre daghjälp, må den högre daghjälpen icke utgivas till honom, med mindre summan av hans för tid under de närmast före arbetslösheten inträdande förflutna tolv månaderna inbetalade avgifter motsvarar summan av *tjugusex* veckoavgifter i den högre klassen,

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

att avgifter måste hava efter övergången erlagts för minst *tio* veckor i den högre klassen. dock att avgifter måste hava efter övergången erlagts för minst *tretton* veckor i den högre klassen.

Där sjukdom eller värnpliktstjänstgöring varit orsaken till den sista arbetsanställningens avbrytande eller inträffat under tiden efter dennas upphörande, skall vid tillämpning av första och andra styckena bortses från den tid medlemmen av sådan anledning varit förhindrad åtaga sig arbete.

Har medlem på grund av bestämmelserna i 15 § första stycket varit avstängd från understöd, skall vid tillämpning av första och andra styckena i detta moment arbetslösheten anses hava inträtt först vid avstängningstidens slut.

2 mom. Har någon omedelbart före inträdet i kassan varit medlem i annan erkänd arbetslöshetskassa, må, såframt mellan kassorna därom träffas överenskommelse, som av tillsynsmyndigheten godkännes, de avgifter, vilka han erlagt såsom medlem av annan kassa, kunna vid tillämpning av denna paragraf helt eller delvis räknas honom till godo.

Tillsynsmyndigheten må ock medgiva, att medlem, vilken omedelbart före inträdet i kassan varit medlem i sammanslutning för meddelande av arbetslöshetshjälp, som icke antagits till erkänd arbetslöshetskassa, må tillgodoräknas avgifter, vilka han erlagt till nämnda sammanslutning.

3 mom. Vid tillämpning av 1 och 2 mom. må beträffande medlem, som med mellantider tillhört kassan eller annan erkänd arbetslöshetskassa eller sammanslutning, som avses i 2 mom., allenast tagas i betraktande avgifter, som belöpa å tid efter senaste avbrottet i medlemstiden.

4 mom. Vid tillämpning av 1 mom. må beträffande medlem, som med mellantider tillhört kassan, allenast tagas i betraktande understöd, som uppburits efter senaste avbrottet i medlemstiden.

Har överenskommelse träffats eller medgivande lämnats enligt vad i 2 mom. sägs, skall vid tillämpning av denna förordning med understöd, som utgivits av kassan, likställas understöd, vilket utgivits av kassa eller sammanslutning, som överenskommelsen eller medgivandet avser.

5 mom. Medlem må vid tillämpning av denna paragraf allenast tillgodoräknas avgift, som erlagts för tid, då han för annans räkning mot avlöning använts till arbete, som utförts annorstädes än i medlemmens hem.

22 §.

Daghjälp må icke utgå till medlem för någon dag, med mindre han under nästföregående fjorton dagar varit arbetslös under sex dagar och för dessa dagar företett intyg, som i 19 § sägs. Vid tillämpning härav må hänsyn ej tagas till arbetslöshet under tid, då av annan orsak understöd ej kunnat utgå.

Erkänd arbetslöshetskassa må i sina stadgar föreskriva viss längre karenstid än i första stycket sägs, därvid tiden dock ej må bestämmas längre

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

än till tre månader samt den tid, inom vilken karenstiden må beräknas, ej må bestämmas längre än till sex månader. Vad i första stycket sägs skall jämväl äga giltighet.

Vad sålunda föreskrivits om iakttagande av karenstid skall icke äga tillämpning, då medlem, som är berättigad till daghjälp, erhåller tillfälligt arbete för högst aderton dagar eller på grund av sjukdom eller värnpliktstjänstgöring eller särskild av tillsynsmyndigheten med stöd av sista stycket i denna paragraf meddelad föreskrift ej kan erhålla daghjälp samt omedelbart efter arbetets eller hindrets upphörande ånyo ansöker om daghjälp.

Innesluter understödsförening, som antages eller antagits till erkänd arbetslöshetskassa, medlemmar tillhörande yrke, inom vilket arbetslöshet årligen regelbundet förekommer, eller föreligga eljest särskilda omständigheter, äger tillsynsmyndigheten beträffande vissa medlemmar föreskriva, att daghjälp ej må utgå förrän efter viss längre karenstid än i första stycket sägs, därvid de i andra stycket omnämnda tider ej må överskridas samt vad i första stycket sägs skall äga giltighet, eller att för viss bestämd tid av året daghjälp över huvud icke må utgå eller att den längsta medgivna understödstiden under loppet av femtiotvå på varandra följande veckor skall uppdelas i två perioder, därvid den ena skall omfatta tid, under vilken arbetslöshet regelbundet förekommer.

23 §.

Daghjälp må icke utgå till medlem för mer än sammanlagt etthundratjugu dagar under loppet av femtiotvå på varandra följande veckor. *Har på grund härav* medlems rätt till daghjälp upphört, *må daghjälp icke ånyo* utgivas till medlemmen, förrän han till kassan erlagt avgifter, motsvarande minst två veckoavgifter, vilka jämlikt 21 § 5 mom. må tillgodoräknas honom.

Har erkänd arbetslöshetskassa i sina stadgar bestämt längre karenstid än i 22 § första stycket sägs, må understödstiden ökas *utöver etthundratjugu dagar* med högst den tid, varmed karenstiden förlängts.

Ej må den tid, för vilken daghjälp under loppet av femtiotvå på varandra följande veckor längst må utgå, i annat fall än som omförmäles i 24 § första stycket utgöra mindre än nittio dagar.

Daghjälp må icke utgå till medlem för mer än sammanlagt etthundratjugu dagar under loppet av femtiotvå på varandra följande veckor. Har erkänd arbetslöshetskassa i sina stadgar bestämt längre karenstid än i 22 § första stycket sägs, må *dock* understödstiden ökas med högst den tid, varmed karenstiden förlängts.

Ej må den tid, för vilken daghjälp under loppet av femtiotvå på varandra följande veckor längst må utgå, i annat fall än som omförmäles i 24 § första stycket utgöra mindre än nittio dagar.

Har medlem under femtiotvå på varandra följande veckor åtnjutit understöd under så lång tid, som kassans stadgar medgiva eller som styrelsen med stöd av 24 § må hava bestämt, skall ytterligare gälla, att daghjälp icke ånyo må utgivas till medlemmen,

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

förrän han till kassan erlagt avgifter, motsvarande minst två veckoavgifter, vilka jämlikt 21 § 5 mom. må tillgodoräknas honom.

24 §.

Då någon i 5 § 4) avsedd förutsättning föreligger, må kassans styrelse efter medgivande av tillsynsmyndigheten besluta nedsätta daghjälpens storlek eller minska understöd tidens längd.

Beslut, varom nu nämnts, skall avse jämväl dem, som vid beslutets fattande på grund av redan inträffad arbetslöshet äro berättigade till understöd, samt må gälla, intill dess tillsynsmyndigheten annorlunda förordnar.

25 §.

Medlem, som önskar komma i åtnjutande av daghjälp, skall hos sin senaste arbetsgivare anhålla om intyg, utvisande den tid, anställningen varat, och orsaken till att den upphört eller, där fråga är om daghjälp på grund av minskning i antalet arbetsdagar till följd av driftinskränkning, antalet arbetsdagar under varje period om fjorton dagar. Erhållet intyg skall av medlem överlämnas till kassan, som har att förvara det bland sina handlingar.

IV. Om stadgarnas bestämmelser rörande avgifter och fondbildning.

26 §.

Erkänd arbetslöshetskassa skall för tid, då medlem för annans räkning mot avlöning användes till arbete, som utföres annorstädes än i medlemmens hem, upptaga fasta medlemsavgifter.

De fasta avgifterna skola vara så avvägda, att de i förening med andra för verksamheten avsedda inkomster må antagas förslå till utgivande av tillförsäkrade förmåner, föreskriven fondbildning, förvaltningskostnader och övriga kassan åliggande utgifter. Avgifterna må icke göras olika för olika grupper av kassans medlemmar i vidare mån, än som skäligen föranledes av olikhet medlemmarna emellan i avseende å tillförsäkrade förmåner eller å arbetslöshetsrisk.

Föreskrives i stadgarna, att särskild avgift skall erläggas i samband med inträde i kassan eller övergång till högre understödsklass eller av medlem, som underlåtit att i rätt tid betala fast avgift eller uttaxerat belopp, må dylik särskild avgift icke bestämmas högre, än som enligt tillsynsmyndighetens prövning kan anses skäligt.

27 §.

Erkänd arbetslöshetskassa skall såsom fond avsätta tillgångar, motsvarande i fråga om kassor med 10,000 medlemmar eller däröver minst genomsnittliga

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

beloppet av de tre sistförflutna årens inkomster i form av erlagda avgifter och erhållet statsbidrag, i fråga om kassor med 500 medlemmar eller därunder minst fyra gånger ett på samma sätt beräknat belopp och i fråga om kassor med flera än 500 men färre än 10,000 medlemmar minst det belopp, tillsynsmyndigheten med ledning av här angivna siffror bestämmer.

Utbetalning av understöd må ej påbörjas, förrän tillsynsmyndigheten med hänsyn till fondens storlek samt kassans ekonomiska ställning i övrigt därtill lämnat medgivande.

Överskott å verksamheten skall tillföras fonden.

Fonden får endast tagas i anspråk, i den mån kassans inkomster ej förslå till täckande av kassans löpande utgifter.

Fondens tillgångar skola redovisas:

- 1) i obligationer, som utfärdats eller garanterats av staten;
- 2) i Sveriges allmänna hypoteksbanks eller Konungariket Sveriges stads-hypotekskassas obligationer;
- 3) i fordringsbevis, utfärdade av riksbanken, bankbolag eller sparbank;
- 4) i obligationer eller andra skuldförbindelser, utfärdade eller garanterade av kommuner, som till lånets upptagande eller garanterande erhållit Konungens tillstånd;
- 5) med tillsynsmyndighetens medgivande i fastighet, avsedd för kassans verksamhet; dock att i varje fall åbyggnad å fastigheten skall vara brandförsäkrad i något med vederbörligen fastställd bolagsordning försett brandförsäkringsbolag inom riket.

V. Om stadgarnas bestämmelser rörande styrelse och revisorer samt rörande utövande av den befogenhet, som tillkommer sammanträde med arbetslöshetskassa.

28 §.

Av erkänd arbetslöshetskassas styrelse skall tillsynsmyndigheten efter förslag av kassan utse en ledamot jämte suppleant för honom.

Tillsynsmyndigheten skall jämväl utse en av kassans revisorer jämte suppleant för honom.

Styrelseledamot och revisor, som utsetts av tillsynsmyndigheten, äga för uppdragets fullgörande uppbära arvode från statsverket med belopp, som av tillsynsmyndigheten bestämmas.

29 §.

I erkänd arbetslöshetskassa, som har lokalavdelningar å olika orter, skall den befogenhet, som tillkommer sammanträde med kassan, helt utövas av valda ombud.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)***VI. Om tillsyn & erkända arbetslöshetskassor så ock om återkallande av antagande.****30 §.**

Hos tillsynsmyndigheten skall över erkända arbetslöshetskassor föras en förteckning, vilken beträffande envar sådan kassa skall innehålla hänvisning till inskrivningar rörande kassan i understödsföreningsregistret samt uppgift om kassans verksamhetsområde och postadress. Har kassa medgivits att utöva verksamhet med lägre medlemsantal än 500, skall uppgift jämväl härom intagas i förteckningen.

31 §.

Erkänd arbetslöshetskassas räkenskaper skola avslutas för kalenderår samt föras i enlighet med bokföringslagen den 31 maj 1929 jämte de särskilda föreskrifter, som tillsynsmyndigheten därutöver meddelar.

I balansräkningen skall såsom skuld upptagas ett belopp, minst motsvarande det för kassa av ifrågavarande storlek föreskrivna lägsta fondbeloppet.

32 §.

Det tillkommer tillsynsmyndigheten att övervaka, att erkänd arbetslöshetskassa bedriver sin verksamhet i enlighet med bestämmelserna i denna förordning och kassans stadgar samt på ett i övrigt ändamålsenligt sätt, och har tillsynsmyndigheten jämväl att tillhandagå med råd och upplysningar ej mindre i fråga om åtgärder, som må erfordras för antagande, än även beträffande det lämpliga inrättandet av verksamheten.

Erkänd arbetslöshetskassa är pliktig att när som helst bereda tillsynsmyndigheten eller dess ombud tillfälle att granska kassans räkenskaper, protokoll och övriga handlingar samt att lämna dem tillträde till sammanträden med kassan eller dess styrelse. Kassa åligger ock att till tillsynsmyndigheten insända de handlingar och uppgifter rörande verksamheten, som av nämnda myndighet äskas.

Närmare bestämmelser om övervakandet av de erkända arbetslöshetskassorna meddelas av Konungen.

33 §.

Har medlemsantalet i erkänd arbetslöshetskassa nedgått under 500 eller, i fråga om kassa, som medgivits utöva verksamhet med lägre medlemsantal än 500, under det tal, som tillsynsmyndigheten bestämt, åligger det styrelsen för kassan att ofördröjligen därom göra anmälan hos tillsynsmyndigheten.

I anledning av anmälan, som nu sagts, har tillsynsmyndigheten att, så snart ske kan, meddela beslut, huruvida det må vara kassan medgivet att med mindre medlemsantal, än ovan för varje särskilt fall avsetts, fortsätta sin verksamhet som erkänd arbetslöshetskassa. Lämnas sådant medgivande, skall tillsyns-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

myndigheten tillika bestämma visst tal, under vilket kassans medlemsantal ej må nedgå, vid äventyr att medgivandet återkallas.

Har medgivande, som i nästföregående stycke sägs, ej lämnats eller har sådant medgivande lämnats och kassans medlemsantal därefter nedgått under det nya talet och detta icke inom tre månader åter uppnåtts, skall kassan vara pliktig att träda i likvidation.

34 §.

Finner tillsynsmyndigheten, att avvikelse från denna förordning förekommer eller att eljest anledning till anmärkning mot erkänd arbetslöshetskassas verksamhet föreligger, äger tillsynsmyndigheten meddela kassan anvisning att vidtaga den åtgärd eller den förändring av kassans verksamhet, som prövas erforderlig, därvid tillsynsmyndigheten skall bestämma viss skälig tid, inom vilken anvisad åtgärd eller förändring skall hava vidtagits.

Finnes erkänd arbetslöshetskassa icke tillbörligen ställa sig sålunda meddelad anvisning till efter rättelse, må antagandet återkallas eller kassan förklarar vara rätten till statsbidrag helt eller delvis för viss tid förlustig.

Har anvisning enligt 82 § i lagen om understödsföreningar meddelats erkänd arbetslöshetskassa och finnes kassan icke tillbörligen ställa sig anvisningen till efter rättelse, må tillsynsmyndigheten, där den ej finner skäl föreligga att tillämpa i nämnda paragraf därför stadgad påföljd, förfara enligt andra stycket här ovan.

Återkallande av antagande må ej ske utan att tillfälle lämnats kassan att å sammanträde fatta beslut i anledning av lämnad anvisning.

35 §.

Om delgivning av beslut, som av tillsynsmyndigheten meddelats enligt denna förordning, så ock om besvär över sådant beslut skall gälla vad i 83 § i lagen om understödsföreningar finnes stadgat; dock må klagan icke föras över beslut, som av tillsynsmyndigheten meddelats angående beskaffenheten av arbetskonflikt inom område, där kollektivavtal gäller.

36 §.

I enlighet med bestämmelser, som Konungen meddelar, skall utses en nämnd, bestående av personer med sakkunskap beträffande arbetslöshetsfrågor, vilken nämnd skall hava att sammanträda inför tillsynsmyndigheten för att samråda med denna myndighet i angelägenheter, som röra de erkända arbetslöshetskassorna.

VII. Straffbestämmelser.

37 §.

Styrelseledamot eller annan, som vid ansökan om antagande mot bättre vetande meddelar oriktig uppgift, straffes med dagsböter.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Försummas anmälan, som är föreskriven i 33 §, straffes den försumlige med böter från och med fem till och med trehundra kronor.

38 §.

Böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas gäldande, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Försummelse att göra anmälan, som är föreskriven i 33 §, skall åtalas vid allmän underrätt i den ort, där kassans styrelse enligt stadgarna har sitt säte.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1935.

D.

att riksdagen må för sin del antaga följande förslag till

Förordning
om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Statsbidrag, som avses i förordningen den (nr) om erkända arbetslöshetskassor, utgår till envar sådan kassa dels såsom daghjälsbidrag, dels såsom förvaltningsbidrag.

2 §.

Daghjälsbidrag utgår för kalenderår med viss procentuell andel av kassans sammanlagda kostnader för understöd vid arbetslöshet under tid av året, då antagande till erkänd arbetslöshetskassa varit gällande. Procenttalet bestäms i förhållande till det genomsnittliga daghjälsbeloppet samt antalet understödda dagar per medlem i överensstämmelse med en vid denna förordning som bilaga fogad tabell med tillhörande särskilda bestämmelser.

3 §.

För kassa, i vilken medlemmarna äro fördelade i olika understödsklasser, beräknas daghjälsbidraget särskilt för varje klass.

4 §.

Har antagande till erkänd arbetslöshetskassa blivit gällande eller upphört att gälla under ett kalenderår, beräknas daghjälsbidraget för den tid av året, då antagandet varit gällande, efter förhållandena under ett helt år, räknat i förra fallet från det antagandet blev gällande och i senare fallet till dess antagandet upphörde att gälla.

5 §.

Förvaltningsbidrag utgår för kalenderår dels med ett belopp i kronor motsvarande två gånger antalet årsmedlemmar i kassan under året, dels med belopp motsvarande vad under året utgivits i arvode till styrelseledamot och revisor, som utsetts av tillsynsmyndigheten.

6 §.

Antalet årsmedlemmar under visst år motsvarar summan av antalet medlemmar vid utgången av varje kalendermånad av året, under vilken antagande till erkänd arbetslöshetskassa hela tiden varit gällande, dividerad med tolv.

Genomsnittliga daghjälsbeloppet under visst år motsvarar sammanlagda beloppet av för året utbetalad daghjälp, dividerat med hela antalet understödda dagar under samma år. Har i något fall daghjälp utgått med mindre än två kronor, skall vid beräkningen av det genomsnittliga daghjälsbeloppet så anses, som om daghjälp utgjort nämnda belopp.

Antalet understödda dagar per medlem under visst år motsvarar antalet dagar under året, för vilka daghjälp utgått, dividerat med antalet årsmedlemmar under samma år.

7 §.

Statsbidrag utbetalas årsvis i efterskott efter ansökan; dock att kassa må kunna efter varje kvartals slut erhålla utbetalning intill tre fjärdedelar av det bidrag, som skäligen kan antagas belöpa å kvartalet.

8 §.

Närmare bestämmelser angående tid och sätt för utbetalandet av statsbidrag meddelas av Konungen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1935.

Bilaga till förordningen den (nr) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor.

Antal understödda dagar per medlem	Daghjälpsbidragets storlek i procent av hela kostnaden för understöd vid olika antal understödda dagar per medlem och en genomsnittlig daghjälp av kronor																
	2.00	2.25	2.50	2.75	3.00	3.25	3.50	3.75	4.00	4.25	4.50	4.75	5.00	5.25	5.50	5.75	6.00
1.50	0.0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1.75	5.4	0.0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	9.6	4.7	0.0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.25	13.2	8.5	4.2	0.0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.50	16.4	11.7	7.6	3.8	0.0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.75	19.2	14.6	10.6	6.9	3.4	0.0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	21.7	17.2	13.2	9.6	6.3	3.2	0.0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3.25	24.0	19.6	15.6	12.1	8.8	5.8	2.9	0.0	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3.50	26.2	21.7	17.8	14.3	11.1	8.2	5.4	2.7	0.0	—	—	—	—	—	—	—	—
3.75	28.1	23.7	19.8	16.4	13.2	10.3	7.6	5.0	2.6	0.0	—	—	—	—	—	—	—
4	30.0	25.6	21.7	18.3	15.1	12.3	9.6	7.1	4.7	2.4	0.0	—	—	—	—	—	—
4.25	31.7	27.3	23.5	20.0	16.9	14.1	11.5	9.0	6.7	4.4	2.3	0.0	—	—	—	—	—
4.50	33.3	28.9	25.1	21.7	18.6	15.8	13.2	10.8	8.5	6.3	4.2	2.2	0.0	—	—	—	—
4.75	34.8	30.5	26.7	23.3	20.2	17.4	14.8	12.4	10.2	8.0	6.0	3.6	2.0	0.0	—	—	—
5	36.2	31.9	28.1	24.8	21.7	18.9	16.4	14.0	11.7	9.6	7.6	5.7	3.8	1.9	0.0	—	—
5.25	37.6	33.3	29.5	26.2	23.1	20.4	17.8	15.4	13.2	11.1	9.1	7.2	5.4	3.6	1.9	0.0	—
5.50	38.9	34.6	30.8	27.5	24.5	21.7	19.2	16.8	14.6	12.5	10.6	8.7	6.9	5.1	3.4	1.8	0.0
6	41.3	37.0	33.3	30.0	27.0	24.2	21.7	19.4	17.2	15.1	13.2	11.4	9.6	7.9	6.3	4.7	3.2
7	45.5	41.3	37.6	34.3	31.3	28.6	26.2	23.9	21.7	19.7	17.8	16.0	14.3	12.7	11.1	9.6	8.2
8	49.2	45.0	41.3	38.0	35.1	32.4	30.0	27.7	25.6	23.6	21.7	19.9	18.3	16.7	15.1	13.7	12.3
9	52.4	48.2	44.5	41.3	38.4	35.7	33.3	31.0	28.9	27.0	25.1	23.4	21.7	20.1	18.6	17.2	15.8
10	55.2	51.1	47.4	44.2	41.3	38.6	36.2	34.0	31.9	30.0	28.1	26.4	24.8	23.2	21.7	20.3	18.9
11	57.8	53.6	50.0	46.8	43.9	41.3	38.9	36.7	34.6	32.6	30.8	29.1	27.5	25.9	24.5	23.1	21.7
12	60.1	56.0	52.4	49.2	46.3	43.7	41.3	39.1	37.0	35.1	33.3	31.6	30.0	28.4	27.0	25.6	24.2
13	62.3	58.1	54.5	51.4	48.5	45.9	43.5	41.3	39.2	37.3	35.5	33.8	32.2	30.7	29.2	27.9	26.5
14	64.3	60.1	56.5	53.4	50.5	47.9	45.5	43.3	41.3	39.4	37.6	35.9	34.3	32.8	31.3	30.0	28.6
15	66.1	62.0	58.4	55.2	52.4	49.8	47.4	45.2	43.2	41.3	39.5	37.8	36.2	34.7	33.3	31.9	30.6
16	67.8	63.7	60.1	57.0	54.1	51.5	49.2	47.0	45.0	43.1	41.3	39.6	38.0	36.5	35.1	33.7	32.4
17	69.4	65.3	61.8	58.6	55.8	53.2	50.8	48.6	46.6	44.7	43.0	41.3	39.7	38.2	36.8	35.4	34.1
18	70.9	66.8	63.3	60.1	57.3	54.7	52.4	50.2	48.2	46.3	44.5	42.9	41.3	39.8	38.4	37.0	35.7
19	72.4	68.3	64.7	61.6	58.8	56.2	53.8	51.7	50.0	47.8	46.0	44.3	42.8	41.3	39.9	38.5	37.2
20	73.7	69.6	66.1	63.0	60.1	57.6	55.2	53.1	51.1	49.2	47.4	45.8	44.2	42.7	41.3	39.9	38.6
21	75.0	70.9	67.4	64.3	61.4	58.9	56.5	54.4	52.4	50.5	48.7	47.1	45.5	44.0	42.6	41.3	40.0

Särskilda bestämmelser:

a) Om antalet understödda dagar per medlem är större än 21, beräknas procenttalet genom att multiplicera motsvarande procenttal enligt tabellen för 21 dagar med $\frac{21}{n}$, där n betecknar antalet understödda dagar per medlem.

b) Vid andra kombinationer av daghjälp och antal understödda dagar per medlem än sådana, som direkt framgå ur tabellen, interpoleras liniärt mellan de i tabellen angivna procenttalen, varvid det erhållna resultatet avrundas till närmaste tiondels procent. Vid lika avstånd sker avrundning uppåt.

c) Samma avrundningsregel som under b) tillämpas i fråga om beräkningen av daghjälpbidraget för det fall, att antalet understödda dagar per medlem överstiger 21.

E.

att Kungl. Maj:ts i ifrågavarande proposition framlagda förslag till

1) förordning om riksförsäkringsanstaltens uppbörd av avgifter jämlikt lagen angående bidrag från arbetsgivare till bestridande av statens omkostnader för de erkända arbetslöshetskassorna och den offentliga arbetsförmedlingen. samt

2) förordning om ändrad lydelse av § 5 i förordningen den 31 mars 1922 (nr 130) angående uppbörd av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete

icke må av riksdagen bifallas.

F.

att de i anledning av ifrågavarande proposition väckta motionerna av

herr Tjällgren m. fl. (I: 298) ävensom herr Heiding m. fl. (II: 532),

herr Larsson, Sam, (I: 299 och 300),

herr Johansson, Johan Bernhard, (I: 303) ävensom herr Lindman m. fl. (II: 536),

herr Hagberg i Luleå (II: 525) samt

herr Spångberg m. fl. (II: 537),

i den mån de icke blivit tillstyrkta eller eljest beaktade genom vad utskottet ovan hemställt, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 maj 1934.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *K. G. Westman, Sigfrid Hansson, Sam Larsson, Hagman, Gustaf Tamm**, *P. Sandström, Karl Bodin* och *Forsslund*;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Skövde, *Magnusson* i Kalmar, *Hage, Johanson* i Hallagården, *Olovson* i Västerås, *Sandström* i Nyland, *Österström* och *Lindberg* i Stockholm*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1:o) av herrar *Magnusson* i Skövde, *Gustaf Tamm*, *P. Sandström*, *Karl Bodin* och *Sandström* i Nyland, som

a) anfört följande:

»I den reservation till särskilda utskottets utlåtande nr 18 vid 1933 års riksdag, som avgavs av herr Trygger m. fl., anfördes i huvudmotiveringen följande:

'Socialförsäkringen är en av den moderna socialpolitikens främsta landvinningar, icke minst därigenom att den gjort det möjligt för små inkomsttagare att själva bidra till sin försörjning, när förvärvsförmågan uteblir, och sålunda vid sådana tillfällen erhålla rätt till uppehälle utan behovsprövning och utan andra villkor än att försäkringsfallet verkligen inträffat. Socialförsäkringens olika grenar ha därför med rätta av den svenska staten på olika sätt och i stor omfattning uppmuntrats och understötts. Förutsättningen för att socialförsäkringen skall få denna innebörd är emellertid, att riskerna för utebliven förvärvsförmåga verkligen äro försäkringsbara; eljest urartar socialförsäkringen till ett system av automatisk utdelning av understöd utan behovsprövning och utan de garantier i övrigt, som erfarenheten visat vara ur samhällssynpunkt nödvändiga. Konsekvenserna av en sådan form av understödsverksamhet bliva särskilt betänkliga, när det gäller de arbetslösa, något som även hittills beaktats inom den svenska arbetslöshetspolitiken och erkänts inom så gott som alla läger oberoende av politisk åskådning.

Strävandena bland arbetarna att genom arbetslöshetskassor söka åstadkomma självförsörjning vid arbetslöshet äro värda allt erkännande. Tanken att det allmänna på sätt som sker inom socialförsäkringen borde stödja dessa strävanden bl. a. genom bidrag av allmänna medel ligger nära till hands. Hur behjärtansvärt detta än kan synas, har man emellertid skyldighet att närmare undersöka, huruvida den ovan angivna förutsättningen för varje slag av socialförsäkring verkligen föreligger på detta område eller om ej de faktiska förhållandena göra det nödvändigt att i första hand söka andra former för den hjälp från det allmänna sida åt de ofrivilligt arbetslösa, varom alla äro eniga.

Inom alla grenar av socialförsäkring medför uppgiften att på förhand beräkna, fördela och efter angivna regler begränsa försäkringsfallen, så att en uppskattning av risken kan med erforderlig tillförlitlighet genomföras, stora svårigheter, vilka nödvändiggöra att man går fram med mycket stor försiktighet, för att icke de ekonomiska och sociala följdverkningarna skola bliva nedbrytande. Utskottet har icke kunnat undgå att finna, att dessa svårigheter äro vid den s. k. arbetslöshetsförsäkringen vida större än inom den egentliga socialförsäkringen. I det föreliggande förslaget har man sökt att minska dessa svårigheter genom att tilldela arbetslöshetsförsäkringen en skä-

ligen begränsad uppgift och genom att suppleras den med bestämmelser rörande hjälpverksamhet i annan form åt arbetslösa, som uttömt sin rätt till daghjälp från arbetslöshetskassan eller som ej tillhöra en sådan. Härigenom har arbetslöshetsförsäkringens effektivitet och betydelse i hög grad kringskurits; men detta oaktat blir arbetslöshetsrisken ändock alltjämt oberäknelig. När arbetslösheten av olika orsaker når en vid beräkningen av avgifterna ej avsedd omfattning, är det sannolikt, att försäkringsramen kommer att sprängas genom krav på utvidgningar och hjälp från det allmänna, som från början i olika avseenden djupt engagerats i den föreslagna formen för arbetslöshetsförsäkring. Om daghjälp vid en massanhopning av arbetslösa ej kan utbetalas i avtalad omfattning eller, efter det ersättningsperioden gått till ända, understödsbehovet kvarstår, ligger det nära till hands för de arbetslösa att betrakta vidgat bistånd från samhället såsom ett rättsanspråk. Anordningen kommer i sådant fall att leda till en urartad form av socialförsäkring av det slag som tidigare omnämnts och att övergå till en automatisk utbetalning av kontantunderstöd i stor skala utan behovsprövning. Följderna härav måste te sig skrämmande.

En synnerligen betydelsefull omständighet är, att försäkringstagarna i en arbetslöshetsförsäkring själva såväl kollektivt som individuellt kunna medverka till arbetslöshetsriskens utbredning, vilket ytterligare medför, att denna risk icke kan anses försäkringsbar i vanlig mening.

Förhållandet sammanhänger med att arbetslöshetsförsäkringen i de former, som hittills använts för densamma, är en försäkring mot risken att behöva taga arbete *under en viss lön*. Propositionens innebörd i detta avseende är obestridlig. Försäkringen kan därigenom bidra till att skapa lönelägen, vilka åstadkomma ökad arbetslöshet.

Vad beträffar den enskildes arbetsvillighet kommer denna vid en dylik försäkring att enbart prövas därigenom att man konstaterar, att den arbetslöse anlitat den offentliga arbetsförmedlingen och ej nekat antaga »lämpligt» arbete. I sistnämnda begrepp ligger en påtaglig svaghet ur försäkringssynpunkt. Men även bortsett härifrån kan den nämnda garantien särskilt under svårare arbetslöshetsperioder icke bliva särskilt effektiv, och den enskilde kan genom att ej med tillräcklig energi själv söka arbete öka sin arbetslöshetsrisk.

Båda dessa omständigheter bidra till att i hög grad till att de försäkrades risk icke kan med tillräcklig säkerhet beräknas.

Den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen i vårt land har hittills varit begränsad till vissa ekonomiskt starka arbetargrupper. Det är sannolikt att även det föreliggande förslaget skulle i huvudsak komma allenast de bättre ställda arbetarna till godo. I det föreliggande förslaget söker man visserligen befördra en tillslutning på bredare bas genom själva reglerna för subventioneringen. Man måste dock starkt ifrågasätta anordningens effektivitet, och i vilket fall som helst torde med all sannolikhet den egentliga landsbygdsbefolkningen komma att stanna utanför försäkringen. Erfarenheten från andra grenar av den frivilliga socialförsäkringen visar, hur svårt det är att vinna önskvärd anslutning utanför industriarbetarnas led, även då försäkringen icke såsom i detta fall är i huvudsak uppbyggd på fackföreningsorganisationen.

Enligt förslaget skulle därjämte hemindustriens arbetare uteslutas. Det kan därför befaras, att efter införandet av arbetslöshetsförsäkringen den påfallande skillnaden mellan olika arbetarekategoriers löner och övriga ekonomiska förmåner skulle komma att ytterligare befästas.

Det kan ej heller förbises, att en anknytning till fackföreningarna, som förslaget innebär, skulle kunna medföra betänkliga följder, då kassorna bland annat skulle ha att avgöra vad som skulle anses utgöra lämpligt arbete, vilket de försäkrade vore skyldiga att antaga vid risk av daghjälpens indragande. De uttalanden som framkommit i sammanhang med behandlingen av begreppen 'vanlig lön' och 'skälig lön' äro i detta avseende belysande.

Man torde allmänt vara ense om, att den föreslagna arbetslöshetsförsäkringen icke skulle få nämnvärd betydelse för nu rådande arbetslöshet. Med andra ord: tidsläget är ingen objektiv motivering för att påskynda avgörandet. Å andra sidan kommer försäkringen att inom få år lägga nya betydande bördor på samhället och de enskilda. Under en period, då arbetslösheten ställer utomordentliga krav på skattebetalarna och de ekonomiska utsikterna i varje fall äro mycket ovissa, måste en sådan anordning, vilken erfarenheten visar vara synnerligen svår att avskaffa även när dess betänkliga följder blivit fullt uppenbara, väcka stora betänkligheter.'

Då förhållandena uti ifrågavarande avseende under innevarande år i stort sett äro desamma som under år 1933, anse vi — under återopande av vad som i nyssnämnda reservation anförts — att utskottet bort hemställa,

A.

att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 298 av herr Tjällgren m. fl. och II: 532 av herr Heiding m. fl. ävensom I: 303 av herr Johansson, Johan Bernhard, och II: 536 av herr Lindman m. fl., avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 38, samt

B.

att de i anledning av ifrågavarande proposition väckta motionerna av herr Larsson, Sam, (I: 299 och 300), herr Hagberg i Luleå (II: 525) och herr Spångberg m. fl. (II: 537) icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.»

b) för den händelse yrkandet om avslag å Kungl. Maj:ts proposition icke skulle av riksdagen bifallas, ansett, att nedannämnda paragrafer i förordningen om erkända arbetslöshetskassor böra hava följande lydelse:

15 §.

Till den, som frivilligt utan giltig anledning lämnat sitt arbete eller på grund av otillbörligt uppförande skilts från arbetet eller avvisat arbetet lämp-

ligt arbete, må understöd icke utgivas för de fyra närmast följande veckorna efter det sådant förhållande inträffat.

Erbjudet arbete skall anses lämpligt under förutsättning, att det motsvarar arbetarens krafter och färdigheter, att det är förenat med avlöning, som prövas vara skälig i förhållande till i arbetsorten förekommande avlöning för sådant arbete, att det icke hänför sig till arbetsplats, där arbetskonflikt råder, samt att icke heller eljest särskilda omständigheter föreligga med hänsyn till sökandens personliga förhållanden eller arbetets natur.

Arbete, vilket enligt vad därom särskilt är stadgat anordnats som statligt eller statskommunalt reservarbete, skall, oavsett lörens storlek, anses som lämpligt arbete.

Vad sålunda stadgats angående arbetskonflikt skall icke äga avseende å konflikt, som befunnits strida mot kollektivavtal eller lagen om kollektivavtal eller av tillsynsmyndigheten förklarats eljest vara av den särskilda beskaffenhet, att skälig anledning till arbetsvägran icke förelegat; dock att inom område, där kollektivavtal gäller, sådan förklaring skall äga giltighet allenast för tid intill dess arbetsdomstolen eller, där enligt avtal tvisten må hänskjutas till skiljemän, dessa meddelat beslut angående konflikten.

16 §.

Det ankommer på tillsynsmyndigheten att avgöra, huruvida understöd må utgivas under tiden för arbetskonflikt. Vid tillsynsmyndighetens prövning skall särskilt iakttagas:

att daghjälp icke må utgå till den, som är indragen i arbetskonflikt (strejk eller lockout) eller som eljest blir arbetslös på grund av konflikten, dock att i sistnämnda fall tillsynsmyndigheten äger rätt att, då särskilda skäl därtill föreligga, medgiva undantag;

att vid allmän konflikt inom ett yrke eller en industri daghjälp icke må utgå till de arbetare, som tillhöra yrket eller industrien inom landet eller på den ort, där konflikten råder, och som icke, i enlighet med vad därom finnes särskilt stadgat, överförts till det lokala arbetskraftsoverskottet; samt

att på enahanda sätt, som nyss sagts i fråga om allmän konflikt, skall förfaras vid sådan partiell konflikt, om vilken det gäller, att den kan anses vara ett led i en aktion med syfte att inverka på de allmänna löne- och arbetsvillkoren inom området i fråga.

20 § 2 mom.

Är medlem i erkänd arbetslöshetskassa i anledning av arbetslöshet lagligen berättigad till regelbundet utgående understöd av annan beskaffenhet än fattigvård, må daghjälp till honom utgivas allenast i den mån understödet icke uppgår till vad daghjälpen enligt 1 mom. högst må utgöra.

Kassa äger i sina stadgar föreskriva, att till medlem, vilken uppbär understöd, som i första stycket nämnts, må utgå daghjälp allenast i den mån understödet icke uppgår till den medlemmen eljest tillförsäkrade daghjälpen.

21 § 5 mom.

Medlem må vid tillämpning av denna paragraf allenast tillgodoräknas avgift, som erlagts för tid, då han för annans räkning mot avlöning använts till arbete.

26 § första stycket.

Erkänd arbetslöshetskassa skall för tid, då medlem för annans räkning mot avlöning användes till arbete, upptaga fasta medlemsavgifter;

e) under härovan under b) angiven förutsättning ansett, att utskottets motivering i nedannämnda avseenden bör erhålla följande lydelse, som ansluter sig till den av herr Trygger m. fl. till särskilda utskottets vid 1933 års riksdag utlåtande nr 18 avgivna reservationen:

Motiveringen till 15 § beträffande arbetslöshetsförsäkringens anknytning till reservarbetslinjen:

»Enligt definitionen på vad som skall förstås med lämpligt arbete lärer väl skyldighet ej alltid förefinnas för de försäkrade att antaga hänvisning till reservarbete. Utskottet kan emellertid ej finna annat än att skyldighet att antaga sådan hänvisning utan undantag bör föreligga. Reservarbete är en bland samhällets hjälpformer emot arbetslösheten, och det kan ej anses riktigt, att den som utan giltig anledning vägrar att inställa sig vid reservarbete skall kunna åtnjuta kontant understöd med statsbidrag från en arbetslöshetskassa. Utskottet förordar således, att i förordningen införes bestämmelse om skyldighet för de försäkrade att vid risk av understödets indragande antaga hänvisning till reservarbete. Skyldighet att antaga sådan hänvisning bör dock lämpligen endast stadgas beträffande statliga och statskommunala reservarbeten.»

Motiveringen till 16 §:

»Som grundläggande regel för den statliga arbetslöshetshjälpens förhållande till arbetskonflikter har hittills varit erkänt, att staten skall iakttaga neutralitet vid arbetskonflikter.

Detta måste i första hand innebära, att arbetslöshetshjälp icke kan utgå till dem, som äro indragna i arbetskonflikt. Med indragna i arbetskonflikt (*direkta deltagare*) avses härvid främst de arbetare, som blivit arbetslösa på grund av konflikt. Andra fall kunna finnas, då arbetare, som redan äro arbetslösa, måste anses som indragna i konflikt, t. ex. vid mera temporärt eller säsongvis bedrivna arbeten, där en mer eller mindre fast arbetarstam finnes och där konflikt utbryter, innan arbetet upptages för säsongen. Som exempel må nämnas skogsavverkning, tegelbruk, mindre sågverk m. m. Det torde ankomma på tillsynsmyndigheten att i varje fall träffa avgörande härom.

Under det att enighet lärer råda om att de direkta deltagarna i konflikt skola avstängas från arbetslöshetshjälp, råda delade meningar i avseende å denna hjälps förhållande till sådan arbetslöshet, som antingen uppkommer som

en följd av konflikt (sekundär arbetslöshet) eller som är befintlig redan vid konfliktutbrott.

Vad den *sekundära* konfliktarbetslösheten beträffar, må framhållas, att enligt hittills tillämpad praxis arbetslöshetshjälp ej medgivits vid arbetslöshet, som uppkommit på grund av konflikt vid industrier eller företag, som stå i mera direkt produktionssammanhang med det konfliktberörda företaget. En mera långtgående följdverkan torde härvid ej hava tillämpats.

Till förtydligande av innebörden av de sekundärt arbetslösas avstängning må följande exempel anföras. Om konflikt utbryter vid sorteringsställe i flottled, varigenom virke ej framkommer till sågverk och andra träförädlingsindustrier i orten, bli, i brist på råvara, arbetarna vid nyssnämnda industrier arbetslösa. Liknande förhållanden inträffade vid vissa sågverk under massakonflikten 1932. I dylika fall anser utskottet, att arbetarparten enligt neutralitetsregeln bör bära kostnaderna för de sekundärt arbetslösas underhåll och att således arbetslöshetshjälp ej skall utgå. Erkännes detta som riktigt, kan man emellertid icke godkänna den formulering, vilken för avstängning från arbetslöshetshjälp förutsätter inverkan genom konflikten på löne- och anställningsvillkoren.

Emellertid har en granskning av de avstängningar, som förekommit under arbetslöshetskommissionens praxis, givit vid handen, att i ett särskilt fall det synes kunna ifrågasättas, om ej sådan avstängning medfört en viss hårdhet. Att på tillfredsställande sätt beskriva liknande undantagsfall möter emellertid stora svårigheter. Utskottet har därför velat föreslå en viss dispensbefogenhet för tillsynsmyndigheten.

Beträffande *de före en konflikt arbetslösa* torde tvivel icke råda därom att de i många fall påverkas av konfliktens utgång och således måste anses vara indragna i densamma. Såsom exempel härpå torde det vara tillräckligt att hänvisa till det stora antalet arbetslösa byggnadsarbetare, vilka under senaste konflikten erhållit arbetslöshetsunderstöd från samhället. Enligt utskottets mening däremot borde de på grund av sin samhörighet med yrket hava avstängts från understöd. Å andra sidan finner utskottet, att anvisningar böra givas till förhindrande av att vissa grupper av de förut arbetslösa orättmätigt träffas av avstängning.

I detta avseende synes i huvudsak det av 1923 års riksdag anvisade sättet om överförande enligt vissa grunder av arbetslösa till det lokala arbetskraftsöverskottet alltjämt lämna bästa resultat. Härigenom befrias sådana arbetslösa, som på grund av driftsnedläggelse, rationalisering o. d. förlorat möjligheten att inom överskådlig tid vinna återanställning inom sitt yrkesområde, från inverkan på arbetslöshetshjälpen av en inom yrket uppkommen konflikt.

Då det i vissa fall förekommit, att de lokala arbetslöshetsorganen icke förstått att rätt tillämpa nyssnämnda regel angående det lokala arbetskraftsöverskottet, torde ökad upplysningsverksamhet och strängare tillsyn över lokalorganen böra förordas i avsikt att åstadkomma en sådan tillämpning av bestämmelserna, att åsyftad verkan ernås.

Emellertid visar erfarenheten att en annan modifikation i visst avseende är påkallad. Vid vissa konflikter, som beröra sådant arbete, där icke-yrnesskicklig arbetskraft utan svårighet kan anställas, hava konfliktdirektiven understundom — då det varit fråga om allmän konflikt eller partiell konflikt med allmänna verkningar — kommit att verka väl hårt beträffande dels de arbetslösa, som hänförts till det lokala arbetskraftsöverskottet dels den merendels stora gruppen yngre arbetslösa, vilka såsom yrkeslösa bokförts i diversearbetargruppen.

Enligt tidigare gällande direktiv hava exempelvis f. d. järnbruksarbetare, som sålunda tillhöra det lokala arbetskraftsöverskottet, betraktats som grov- och diversearbetare liksom nyssnämnda yngre arbetslösa och därför vid konflikter berörande grovarbete kunnat bliva avstängda. Man torde sålunda löra utbygga begreppet 'lokalt arbetskraftsöverskott' på så sätt, att även från grov- och diversearbetargruppen en överföring till det lokala arbetskraftsöverskottet kan äga rum.

Ovan angivna och närmare motiverade regler torde kunna sammanfattas sålunda:

'Inträffar arbetskonflikt, ankommer det på tillsynsmyndigheten att avgöra, huruvida och i vad mån offentlig arbetslöshetshjälp må utgå. Härvid skall särskilt iakttagas,

att statlig arbetslöshetshjälp icke må utgå till den, som är indragen i arbetskonflikt (strejk, blockad, lockout m. m.) eller som eljest blir arbetslös på grund av konflikten, dock att i sistnämnda fall tillsynsmyndigheten äger rätt att, då särskilda skäl därtill föreligga, medgiva undantag;

att vid *allmän konflikt* inom ett yrke eller en industri all statens hjälpverksamhet skall upphöra och samtliga de arbetare, som anses tillhöra yrket eller industrien inom landet eller på den ort, där konflikten råder, och som icke blivit överförda till det lokala arbetskraftsöverskottet enligt vad nedan säges, avstängas från arbetslöshetshjälp; samt

att på enahanda sätt, som nyss sagts i fråga om allmän konflikt, skall förfaras beträffande sådan *partiell konflikt*, om vilken det gäller, att den kan anses vara ett led i en aktion med syfte att inverka på de allmänna löne- och arbetsvillkoren inom området i fråga.

Vid annan partiell konflikt än här ovan omförmäles (partiell konflikt utan allmänna verkningar) må hänvisning av arbetssökande till därav berört arbetsställe äga rum, då arbetskonflikten befunnits strida mot kollektivavtal eller lagen om kollektivavtal eller av tillsynsmyndigheten förklarats eljest vara av den beskaffenhet, att skälig anledning till arbetsvägran icke förelegat, dock att i de fall, där dylik förklaring rör tvist om kollektivavtals bestånd, innebörd eller tillämpning, densamma skall äga giltighet allenast för tid intill dess arbetsdomstolen eller, där enligt avtal tvisten må hänskjutas till skiljemän, dessa meddelat beslut angående konflikten.

Har arbetare en längre tid saknat anställning i det yrke eller den industri han tillhört eller har han därinom icke i nämnvärd omfattning haft arbete och

kan det antagas, att han icke under en närmare framtid åter kan erhålla anställning inom yrket eller industrien, må han överföras till det lokala arbetskraftsöverskottet. Dit överförd arbetare skall icke till följd av konflikt inom det yrke eller den industri han tillhört hindras att erhålla arbetslöshetshjälp.»

Motiveringen till 20 § 2 mom.:

»Det övertvägande antalet fall, då medlemmar i en erkänd arbetslöshetskassa komma att i anledning av arbetslöshet vara lagligen berättigade till regelbundet utgående understöd av annan beskaffenhet än fattigvård, torde komma att utgöras av sådana, där medlemmarna vid sidan av den erkända kassan bildat en fristående arbetslöshetskassa för att förstärka daghjälpens storlek. Det kan emellertid icke anses riktigt, att staten skall lämna bidrag till försäkring av sådana arbetare, som äro i den ekonomiska ställning, att de vid sidan av försäkringen uteslutande genom egna avgifter förskaffa sig ett högre understöd. Att daghjälpens maximibelopp bestämts till sex kronor måste bero på att detta belopp ansetts tillräckligt för en nödortförsörjning även på dyrare orter. Jämväl på grund härav saknas anledning att med statsbidrag underlätta förvärvandet av en högre sammanlagd inkomst än sex kronor om dagen. Utskottet vill därför förordna en sådan ändring i förevarande regler, att daghjälp må till medlem utgivas allenast i den mån understödet icke uppgår till vad daghjälpen enligt 1 mom. i paragrafen högst må utgöra för honom. Detta innebär med andra ord, att summan av daghjälpen och understödet maximeras i förhållande såväl till den relativa som till den absoluta gränsen.»

Motiveringen till 21 § 5 mom.:

»Enligt Kungl. Maj:ts förslag må medlem för rätt till understöd allenast tillgodoräknas avgift, som erlagts för tid, då han för annans räkning mot avlöning använts till arbete, 'som utförts annorstädes än i medlemmens hem'. Härmed sammanhänger bestämmelsen i 26 §, att kassorna endast ålagts skyldighet att av medlemmarna upptaga avgifter för tid, då de använts till arbete, som utförts annorstädes än i hemmet.

Departementschefens förslag överensstämmer i förevarande avseende med vad som förordats av 1932 års sakkunniga för arbetslöshetsförsäkring. De sakkunniga motiverade sitt förslag med att hemarbetarna intoge en mellanställning mellan självständiga yrkesutövare och egentliga arbetare, att det vore synnerligen svårt att erhålla effektiv kontroll därå att vederbörande verkligen vore arbetslösa, samt att hemarbetarkåren i icke ringa utsträckning utgjordes av hemmavarande hustrur och barn.

Utskottet kan för sin del icke finna den anförda motiveringen övertygande. De s. k. hemarbetarna utgöras till mycket stor del av arbetare, vilka hava lika fast anställning som de arbetare, vilka utföra sitt arbete å av arbetsgivaren anvisad arbetsplats. Exempel härå erbjuda skrädderiarbetarna inom konfektionsbranschen och vissa grupper av textilarbetare, särskilt i Västergötland. Det framstår för utskottet som en orättvisa, om dessa arbetare i

realiteten skulle lämnas utanför försäkringen. Svårigheterna att erhålla tillfredsställande kontroll på att hemarbetarna verkligen inneha arbete under tid, för vilken de erlägga avgifter, och att de äro arbetslösa, då de framställa begäran om understöd, torde ingalunda vara överkomliga. I stor utsträckning läser man kunna lita på den kontroll, som utövas av vederbörandes kamrater, och i övrigt kunna uppgifter härom erhållas av arbetsgivaren. Härvid bör jämväl hållas i minne, att enligt av departementschefen i annat sammanhang given motivering rätt att erlägga avgift i allmänhet skulle föreligga, även om arbete blott innehafts en dag i veckan.

Utskottet förordar sålunda, att medlem i erkänd arbetslöshetskassa medgives att för rätt till understöd tillgodoräkna sig avgifter jämväl för tid, då arbetet utförts i medlemmens hem.»

Motiveringen till 26 §:

»På sätt som framgår av vad utskottet anfört under 21 § förordar utskottet, att medlem i erkänd arbetslöshetskassa medgives att för rätt till understöd tillgodoräkna sig avgifter jämväl för tid, då arbetet utförts i medlemmens hem.

I samband härmed läser i förevarande paragraf skyldigheten för kassorna att upptaga fasta avgifter böra utsträckas jämväl till de fall, då arbetet utföres i medlemmens hem.»

2:o) av herrar *K. G. Westman* och *Johanson* i Hallagården, som — i anslutning till vad som anförts i en av herrar *Westman* och *Pehrsson* i Bramstorp till särskilda utskottets vid 1933 års riksdag utlåtande nr 18 avgiven reservation — ansett, att utskottets utlåtande och förslag bort hava följande lydelse:

»Utskottet finner, att det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till arbetslöshetsförsäkring är utarbetat med stor omsorg och innebär, att den frivilliga arbetslöshetsförsäkringens princip tillämpas på ett sätt, som undanröjer åtskilliga av de vådor, varmed den frivilliga försäkringens system visat sig vara förenat. Om utskottet likväl icke anser sig kunna tillstyrka bifall till förslaget, är detta beroende dels därpå, att vissa viktiga frågor i förslaget enligt utskottets mening icke kunna sägas hava blivit lösta på ett tillfredsställande sätt, dels ock därpå att ett införande av en arbetslöshetsförsäkring ej lämpligen bör ske under så svåra depressionstider som för närvarande.

Bland de frågor i förslaget, som enligt utskottets mening ej lösts på ett tillfredsställande sätt, vill utskottet här endast framhålla förhållandet till fattigvården, avgränsningen av de s. k. självständiga företagen och behandlingen av hemarbetarna.

Att försäkringen ej bör genomföras under nuvarande svåra arbetslöshets-tider, finner utskottet med fog kunna göras gällande. Det allmännas alla krafter erfordras för att lindra följderna av massarbetslösheten. Ett positivt beslut, som nu fattades i frågan, skulle ej medföra någon omedelbar lättnad med avseende å arbetslösheten men väl bringa staten stora utgifter i en nära fram-

tid. Härtill kommer, att det under nu rådande massarbetslöshet erbjuder särskilda svårigheter att verkställa den prövning av de försäkrades arbetsvillighet, som är en nödvändig förutsättning för att en försäkring av ifrågavarande art skall kunna verka på det sätt, som avses.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

A.

att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 298 av herr Tjällgren m. fl. och II: 532 av herr Heiding m. fl. ävensom I: 303 av herr Johansson, Johan Bernhard, och II: 536 av herr Lindman m. fl., avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 38, samt

B.

att de i anledning av ifrågavarande proposition väckta motionerna av herr Larsson, Sam, (I: 299 och 300), herr Hagberg i Luleå (II: 525) och herr Spångberg m. fl. (II: 537) icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.»
